Thomas Mann

Alacakaranlıkta

Tristan
Tonio Kröger

arya yayıncılık

Thomas Mann

Alacakaranlıkta

(Tristan ve Tonio Kröger)

Arya Yayıncılık

Arya Yayıncılık
aryayesilelma@gmail.com
aryayayincilik@gmail.com
Seri No: 64 Alacakaranlıkta
Kapak Tasarımı: Eylem Erdem Dizgi - Mizanpaj: Genim Renas
Redaktör: Hasan Erdem Sertifika No: 12277
Birinci baskı: 2011 ISBN: 978-975-8491-66-7
Baskı: Barış Matbaa Mücellit
Davutpaşa Cd. Güven San. Sitesi. C Blok No: 291
Topkapı / İstanbul
0212 674 85 28

Zafer Mh. Dutluk Çıkmazı No:1/5
Bahçelievler / İstanbul 0212 222 38 01 / 0532 223 71 31

Paul Thomas Mann

20. yüzyılın en önemli Alman yazarlarından biridir.

Mann, Johann Wolfgang von Goethe’nin yapıtlarını kendi yapıtında bir tüzük ve konu bulmada örnek olarak kullandı. Buddenbrooks adlı romanında örnek olacak biçimde anlatıldığı gibi, yapıtlarının başlıca konusunu burjuvazinin yozlaşması oluşturmaktadır.

Mann, Thomas Johann Heinrich Mann adlı Lübeck’li bir tüccarın ikinci oğlu olarak 6 Haziran 1875’de Almanya’da dünyaya geldi.

1893’te orta okulu bitiren Mann, çok nefret ettiği okuldan ayrılarak annesi ve kardeşleriyle birlikte Münih’e taşındı. Burada bir sigorta şirketine gönüllü stajyer olarak girdi ve 1895/96 yıllarında Teknik Üniversite’de okudu.

12 Ağustos 1955’de İsviçre’nin Zürih kentinde gözlerini dünyaya yumdu.

ALACAKARANLIKTA

Karşımızda, Einfried Sanatoryumu! Uzun ana yapısı, yandaki küçük yapılarla birlikte geniş bahçenin ortasında, beyaz, düz çizgiler halinde uzanmakta. Bahçe, mağaralar, yapraktan geçitler, ağaç kabuklarından yapılmış kulübelerle çok hoş düzenlenmiş. Arduvaz damların arkasında, dağlarda gökyüzüne doğru yükselen büyük gövdeli yeşil çamlar görünüyor.

Sanatoryumu yine Dr. Leander yönetiyor. Dr. Leander kara çatal sakalı, kalın camlı gözlüğü, bilimin soğuttuğu, katılaştırdığı, yufka yürekli bir kötümserlikle doldurduğu yüzü, her şeyi kısa kesen kapalı haliyle hastaları çok etkileyen bir insandır. Sağlıkları için gereken şeyi yapmak ellerinden gelmeyenler, Dr. Leander'in kudretine sığınmak için bütün servetlerini ona verirler.

Bayan Osterloh, kendisini bütün varlığıyla sanatoryumun iç yönetimine vermiş durumdadır. Hiç durmadan merdivenleri bir aşağı bir yukarı inip çıkması, sanatoryumun bir ucundan öteki ucuna koşuşması görülecek şeydir! Mutfakta, kilerde o egemendir; çamaşır dolaplarına o tırmanır, çalışanları o yönlendirir; ekonomiyi, sağlığı ve ağız tadını göz önünde tutarak güzel yemekler, sofralar hazırlatır. Bayan Osterloh'un bu üstün çalışkanlığı, becerikliliği yanında, şimdiye dek kendisiyle evlenmeyi aklına getirmeyen erkek takımına karşı sonsuz bir başkaldırısı da vardır. Ama yine de yanaklarında iki yuvarlak kırmızı leke halinde, bir gün doktor Leander'in karısı olma umudu içinde sürekli parlar.

Ozon ve sessizlik, dingin hava.. Dr. Leander'i kıskananlar, rakipleri ne derlerse desinler, göğüs hastaları için salık verilecek en uygun yer, Einfried'dir. Einfried Sanatoryumunda yalnızca veremliler değil, kadın erkek, çoluk çocuk her türlü hasta vardır. Dr. Leander türlü hastalıklarda başarı göstermiştir. Örneğin bu sanatoryumda kent meclisi üyesinin eşi Bayan Spatz gibi mide hastaları (Bayan Spatz, kulaklarından da yakınmaktadır) kalp hastaları, inmeliler, romatizmalılar ve her türden sinir hastaları vardır. Şeker hastası bir general, hiç bitmeyen homurtularla emekli

aylığını burada yer. Kuru yüzlü birçok inmeli, sarsak adımlarla dolaşır. Papaz Höhlenrauchun dünyaya on dokuz çocuk getiren ve artık bunayan elli yaşındaki karısı, delice bir erinçsizlik içinde, bir yıldan beri özel bir hastabakıcının kolunda gözlerini bir noktaya dikip hiçbir şey konuşmadan bütün sanatoryumu gezer.

Ara sıra ağır hastalardan biri ölürdü. Bu hastalar ne yemeğe, ne de oturma salonuna inerlerdi.

Ölümlerini hiç kimse, oda komşuları bile anlamazdı. Bu cansız konuklar geceleyin bir yere aktarılır; Einfried'deki yaşam; masaj, elektrik tedavisi, iğne, duş, banyo, jimnastik, terleme ve buğulanma gibi şeyler zamanımızın en son buluşlarıyla donatılmış salonlarda hiç aksamadan sürerdi.

Evet, burada canlı bir yaşam vardır. Enstitü ilk kattadır. Yeni hastalar geldiği zaman yan yapılardan birinde duran kapıcı büyük çanı çalar, sanatoryumdan ayrılan hastaları da Dr. Leander, Bayan Osterloh'la birlikte törenle arabalarına değin geçirir.

Einfried'e kimler sığınmadı ki! Burada çok tuhaf bir insan olan bir yazar bile vardır. Bir maden ya da taş adına benzeyen adıyla bu yazar, sanatoryumda Tanrıdan günler çalıyor..

Enfried'de Dr. Leander'den başka bir doktor daha vardır, hafif ya da umutsuz hastalarla ilgilenir. Adı da Müller'dir ama ondan söz etmeye değmez.

Ocak ayı başında, A. C. Klöterjahn şirketinin sahibi tüccar Klöterjahn, karısını Einfried'e getirdi. Kapıcı çanı çaldı. Bayan Osterloh birinci katta, gerçek ampir biçiminde olağanüstü güzel döşenmiş kabul salonunda, bu çok uzaklardan gelen saygıdeğer aileyi karşıladı. Çok geçmeden Dr.Leander de geldi, konukların önünde eğildi, konuşmaya başladılar.

Dışarıda üzerleri hasır örtülü çiçek tarhları, kar altında kalmış mağaracıklar, kimsesiz kulübecikleriyle bahçe görünüyor; iki uşak büyük kapının önünde duran arabadan yeni gelenlerin bavullarını taşıyordu.

Bay Klöterjahn karısını bahçeden geçirirken "Yavaş Gabriele, dikkat et meleğim, ağzını açma," demişti. Tüccarın karısını arabadan indirirken gösterdiği dikkat karşısında, onları istasyondan sanatoryuma getiren, bilinçsiz, incelik nedir bilmeyen, kaba arabacı bile dilini dişleri arasına kıstırmıştı. İki doru at da geriye çevrilmiş gözlerle bu üzüntüyle karışık sakınmayı, inceliği seyrediyorlardı sanki.

Bay Klöterjahn'ın Baltık Denizi kıyısından Dr. Leander'e yazdığı mektuplarda açıkça belirttiğine göre, genç karısı soluk borusundan rahatsızdı. Çok şükür ciğerlerinde birşey yoktu; ama hastalık ciğerlerinde de olsa, genç kadın şimdikinden farklı olamazdı. Beyaz lake koltukta, iri yarı kocasının yanında, arkasına yaslanıp sessizce konuşulanları dinlerken ince, nazlı, melek gibi, maddeden uzak bir hali vardı.

Nişan yüzüğünden başka süsü olmayan güzel, solgun elleri, koyu renkli, ağır bir etekliğin pileleri arasında dinleniyordu. Üzerinde dik yakalı, vücuduna sımsıkı oturmuş, gümüş rengi bir bluz vardı; bluz arabesk kadife parçalarıyla işlenmişti. Genç kadının anlatılamayacak kadar ince, tatlı, zayıf olan küçük başı, bu ağır ve yumuşak kumaşların içinde büsbütün anlam kazanıyor; insanın içini acıtan, bu dünyadan olmayan bir nitelik kazanıyordu. Ensesinde bir topuzla toplanan açık kahve rengi saçları düz taranmıştı. Yalnız alnının sağına düşen bir kakülü vardı. Sağ gözünün üzerinde, dikkati hemen oraya çeken solgun mavi bir damarcık kıvrılıyordu. Yüzüne insanın rahatını kaçıracak biçimde egemen olan bu ince damarcık, genç kadın konuşmaya başlayınca daha çok beliriyordu; yalnızca gülümsediği zaman yüzü tuhaf, insanı düşündüren, sıkıntılı, üzüntülü bir durum alıyordu. Ama genç kadın yine de konuşuyor, gülüyordu. Rahat ve içten konuşuyordu. Biraz yorgun bakan, ara sıra kapanmak bile isteyen, köşeleri ince burun direğiyle gölgelenen gözleri hep gülüyordu. Büyük ve güzel ağzı da öyle. Dudakları solgundu ama belki çok düzgün ve keskin oldukları için gülüşünün bir pırıltısı vardı. Kimi zaman kesik kesik öksürüyor, hemen mendilini ağzına götürüyordu, sonra da mendilini inceliyordu.

Bay Klöterjahn "Öksürme Gabriele!" diyordu, "Dr. Hinzepeter'in sana öksürmeyi yasak ettiğini biliyorsun, sevgilim. Biraz kendini tut meleğim. Dediğim gibi, hastalığın yalnızca soluk borusunda. İlk hastalandığın zaman ciğerlerinde bir şey var sanmış, Tanrı bilir ya çok korkmuştum. Ama ciğerde değil, hayır, asla değil, buna razı olamayız değil mi, Gabriele? Ha.. Ha.. Ha..!"

Dr. Leander "Kuşkusuz," diyerek gözlüğünün altından Klöterjahn'a baktı. Biraz sonra Bay Klöterjahn iki kahveyle bir sandviç istedi. "K"ları genzinden söylüyor, sandviç derken de insanın iştahını kabartıyordu.

İstediğini getirdiler, odalarını da hazırladılar ve onları yerleştirdiler. Hastanın sağaltımını Dr. Leander üstlendi. Dr. Müller'i bu işe karıştırmadı.

Yeni hasta, Einfried'de olağanüstü bir ilgi uyandırdı. Bu türlü başarılara alışık olan Bay Klöterjahn, karısına karşı gösterilen sevgi ve saygıyı hoşnutlukla karşıladı. Şeker hastası general Bayan Klöterjahn'ı ilk gördüğü zaman mırıldanmasını bir an kesti, kuru yüzlü beyler de genç kadın yanlarına geldiği zaman gülümseyerek bacaklarına egemen olmaya çalıştılar. Kent meclisi üyesinin eşi Bayan Spatz da, yaşlı bir dost olarak hemen onunla arkadaşlığa başladı. Evet, Bay Klöterjahn'ın adını taşıyan kadının belli bir etkisi vardı! Birkaç haftadır Einfried'de vakit geçiren, adı değerli bir taş adına benzeyen yazarın da, Bayan Klöterjahn yanından geçtiği zaman rengi değişti; durdu, genç kadın çoktan uzaklaştığı, gözden yittiği halde olduğu yere mıhlandı kaldı.

Daha iki gün geçmeden sanatoryumdakilerin hepsi Bayan Klöterjahn'ın öyküsünü biliyordu. Bremenli olduğu, konuşurken kimi heceleri tatlı tatlı ezmesinden anlaşılıyordu. İki yıl önce tüccar Klöterjahn ile evlenmiş ve Baltık kıyısına, kocasının doğduğu kente gitmişti. Orada, bundan on ay önce, olağanüstü güç ve tehlikeli koşullar altında şaşılacak kadar canlı, gürbüz bir oğlan, bir mirasçı doğurmuştu. Bu güç, tehlikeli doğum onu zayıf düşürmüş, genç kadın bir daha da kendini toplayamamıştı. Aslında daha önceden de pek güçlü değildi öyle. Lohusa yatağından kalktığında çok yorgun ve bitkindi, öksürürken biraz kan gelmişti; çok değildi, üzerinde durulmayacak kadar az bir şeydi; ama hiç gelmeseydi daha iyi olurdu elbette. İnsanı düşündüren, bu önemsiz olayın az sonra yinelenmesiydi. Neyse ki sağaltımı vardı. Aile doktoru Hinzepeter sağaltıma başladı. Genç kadın tam olarak dinlenmeye alındı; buz parçaları yutturuldu; öksürük gıcıklarına karşı morfin yapıldı ve elden geldiğince kalbi yatıştırıldı. Ama hasta bir türlü iyileşemiyordu. Olağanüstü bir çocuk olan küçük Anton Klöterjahn, hiçbir şeye aldırmadan, sonsuz bir enerjiyle yaşamdaki yerini alırken, genç anne tatlı, sessiz bir ateş içinde erir gibiydi. Dediğimiz gibi hastalık soluk borusundaydı. Soluk borusu sözcüğü, Dr. Hinzepeter'in ağzında dinleyenleri yatıştıran, sanki insana yürek rahatlığı veren bir sözdü. Ama ciğerlerde bir şey olmadığı halde, doktor daha yumuşak bir iklimde, bir sanatoryumda dinlenmenin hastalığın sağaltımını hızlandırmak bakımından daha doğru olacağını duyumsamış, bundan ötesini de Einfried Sanatoryumunun ve doktorunun ünü tamamlamıştı.

Buraya gelişlerinin öyküsü buydu işte, merak edip soranlara Bay Klöterjahn bu öyküyü kendisi anlatıyordu. Kazancı da, midesi de sağlam

olan bir adam gibi, yüksek sesli, patavatsızca, keyifli bir konuşması vardı; kuzey kıyısı yerlileri gibi dudaklarını büzüp sözcükleri uzatıyor, ama yine de çabuk konuşuyordu. Kimi sözcükleri, sesler tabancadan çıkmış gibi fırlatıyor ve buna, yaman bir şaka yapmış gibi gülüyordu.

Orta boylu, geniş omuzlu, güçlü kuvvetli bir adamdı. Bacakları kısaydı. Çok sarı kirpiklerle gölgelenen açık mavi gözleriyle etli, pembe bir yüzü, geniş bir burnu, ıslak dudakları vardı. Sakalı, giyinişi tümüyle İngiliz biçemiydi. Einfried'de kalan bir İngiliz ailesiyle karşılaşınca pek sevinmiş göründü. Bu İngiliz ailesi çocukları ve eğitmenleriyle Einfried'de yalnızca başka bir yer bilmedikleri için kalıyorlardı; hasta değillerdi. Bay Klöterjahn sabahları onlarla kahvaltı ediyordu. Yemeyi içmeyi çok seven bir insandı. Yiyecek ve içeceklerden çok iyi anladığını gösteriyor, sanatoryumdakilere, evde dostları onuruna verdiği şölenleri, sunulan başlıca yemekleri anlatıyor, İsviçre'de bilinmeyen yemekleri tarif ederek eğlendiriyordu. Bunları anlatırken gözleri keyifle kısılıyor, sesi burundan geliyor, bir yandan da ağzını şapırdatıyordu. Geri kalan dünya zevklerine karşı da ilgisiz değildi. Einfried konuklarından biri, bir yazar, onu bir akşam koridorda hizmetçi kızlardan biriyle yakışıksız bir biçimde şakalaşırken görmüştü. Bu önemsiz, gülünç bir olaydı, ama sözü geçen yazar yüzünü tiksintiyle buruşturmuştu.

Bay Klöterjahn'ın karısına gelince; kocasına bütün yüreğiyle bağlı olduğu anlaşılıyordu. Kocasının sözlerini, davranışlarını gülümseyerek izliyordu. Ama onun bu gülümseyişinde, kimi hastaların sağlam insanlara karşı gösterdikleri aşırı hoşgörü değil, tersine akıllı bir hastanın kendisini iyi duyumsayan insanlara karşı duyduğu içten sevinç ve ilgi vardı.

Bay Klöterjahn, Einfried'de çok kalmadı. Karısını buraya dek getirmişti, ama bir hafta geçince onun güvenilir ellerde olduğunu, iyi bakılacağını anladı ve artık kalmak istemedi. Büyümekte olan çocuğu, gelişen işi gibi önemli görevler onu geri çağırıyordu. Bu görevler onu geri dönmeye, karısını burada en iyi bakıma bırakmaya zorluyordu.

Birkaç haftadır Einfried'de bulunan yazarın adı Spinell'di. Detlev Spinell, tuhaf bir insandı.

Otuz yaşlarında, iri yarı, kahverengi saçlı bir adam düşünün. Şakakları iyice kırlaşmıştı; ama yuvarlak, beyaz, hafifçe şişkin yüzünde hiç sakal izi yoktu. Hayır tıraştan değil, tıraştan olsa anlaşılırdı. Yumuşak, kırışık, çocuk görünüşlü bir yüzü vardı; yer yer ayva tüyleriyle kaplıydı, bu ayva tüyleri çok tuhaf görünüyordu. Gözleri sarı ela, bakışları tatlıydı, burnu yassı ve

biraz etliydi. Ayrıca Bay Spinell'in Romalılara benzeyen köşeli bir üst dudağı, büyük dört köşe dişleri vardı. Ayakları da görülmemiş derecede büyüktü. Sarsak hastalardan biri, ona alay ve küçümsemeyle "Bücür" adını takmıştı; ama bu, ona uymayan kötü bir addı. İyi, modaya uygun giyiniyordu; uzun siyah ceket, renkli, kumlu yelek.

Bay Spinell girişken değildi, hiç kimseyle ahbaplık etmiyordu, ama kimi zaman candan, insancıl, coşkun yaradılışlı bir adam olabiliyordu. Güzel bir şeyin; örneğin birbirine uyan renklerin, eski bir vazonun ya da akşam güneşinin ışıklarında yüzen dağların karşısında coşuveriyordu. "Aman ne güzel!" diye başını yana eğiyor, omuzlarını kaldırıyor, ellerini açıyor, ağzını burnunu büzerek "Tanrım, bakın ne güzel!" diyordu. Böyle anlarında, erkek ya da kadın, kim olursa olsun en kibar konukların bile boynuna sarılacak denli coşuyordu.

Yazdığı kitap hep masanın üstünde dururdu, bu kitabı odasına giren herkes görebilirdi. Orta büyüklükte bir romandı, kabı karmakarışık resimlenmiş, kahve süzgecine benzer bir kâğıda basılmıştı. Sözcükleri gotik kiliselere benziyordu. Bayan Osterloh bu romanı kendisini sıkmadan çeyrek saatte okumuş, korkunç can sıkıcı diyemediği için "Çok hoş," demişti. Olay çağdaş-ötesi salonlarda, zengin kadınların odalarında geçiyordu. Odalar ve salonlar; goblen halılar, eski biçem mobilyalar, değerli porselenler, pahalı kumaşlar ve her biri bir sanat başyapıtı olan biblolarla doluydu. Kitapta bu eşyanın betimlenmesine çok önem verilmişti. İnsan okurken, her an Bay Spinell'in "Ne güzel! Aman Tanrım, nasıl da güzel!" dediğini görür gibiydi. Bu kitaptan başka kitaplar yazmadığına da ayrıca şaşmak gerekirdi; çünkü yazı yazmaktan çok hoşlanıyordu. Günün birçok saatini odasında yazı yazarak geçiriyor, postaya günde hiç olmazsa iki mektup veriyordu. İşin şaşırtıcı ve gülünç yanı, gönderdiği bunca mektuba karşılık kendisine pek az mektup gelmesiydi.

Bay Spinell, yemek masasında Bayan Klöterjahn'ın karşısında oturuyordu. Yan yapının ilk katında, herkesin bir arada yemek yediği büyük salona ilk akşam biraz geç gelmiş, alçak sesle herkesi birden selamlayarak yerine geçmişti. Doktor Leander, onu yeni gelenlere, pek de resmiliğe kaçmadan tanıttı. Bay Spinell hafifçe eğildi, sonra biraz utanarak yemeğine başladı. Çatal ve bıçağı çok etkili bir biçimde kullanıyordu. Giysisinin sımsıkı kollarından görünen elleri büyük, beyaz ve güzel biçimliydi. Sonradan utangaçlığı geçti, rahatça, hiç çekinmeden Bay Klöterjahn ile

karısını incelemeye başladı. Yemek boyunca Bay Klöterjahn ona Einfried'in yeri ve iklimiyle ilgili kimi şeyler sordu, Bayan Klöterjahn da sevimli haliyle bu sorulara karıştı. Bay Spinell soruları saygıyla yanıtladı; sesi yumuşak ve tatlıydı. Yalnızca dişleri diline engel oluyormuş gibi tutuk konuşuyordu.

Yemekten sonra dinlenme salonuna geçildi. Dr. Leander yeni gelenlere ayrı bir ilgiyle, "Afiyet olsun" derken, Bayan Klöterjahn sofrada karşısında oturanı sordu: "Bu beyin adı neydi? Spinelli mi? İyi anlayamadım!"

"Spinell.. Spinelli değil efendim. Hayır İtalyan değil. Benim bildiğim kadarıyla, Lembergliymiş."

Bay Klöterjahn da "Ne söylemiştiniz? Bir yazar mıydı? Yoksa başka bir meslekten mi?" diye sordu, elleri rahat İngiliz pantolonunun ceplerindeydi, kulağını Dr. Leander'e uzatmıştı, söylenenleri dinlerken kimilerinin yaptığı gibi ağzını açıyordu.

Dr. Leander: "Evet, sanırım yazıyor.." yanıtını verdi, "Bir kitap yayımladı sanırım; sanırım romanımsı bir şey." Bu yinelenen sanırımlar Dr. Leander'in yazar hakkında iyi bir düşüncesi olmadığını, sorumlu bir duruma düşmek istemediğini anlatıyordu.

Bayan Klöterjahn, "Ama bu çok ilginç!" dedi. Şimdiye dek hiç bir yazarla karşılaşmamıştı.

Dr. Leander, "Evet," dedi, "Oldukça ünlü bir yazarmış.. " Bundan sonra yazardan konuşulmadı artık.

Ama daha sonra, yeni konuklar oturma salonundan çıkıp Dr. Leander de odadan giderken, Bay Spinell onu durdurdu:

"Bu karı kocanın adı neydi, Tanrı aşkına? Hiçbir şey anlayamadım," dedi; Dr. Leander, "Klöterjahn," deyip yürüdü.

Bay Spinell yine sordu: "Adamın adı nedir?"

Dr. Leander, "Klöterjahn," diye yineledi ve yürüdü. Yazara değer vermiyordu pek.

Bay Klöterjahn'ın ülkesine döndüğünü söylüyorduk, değil mi? Evet, o yine Baltık Denizi kıyısına, işlerinin başına döndü. Orada, annesinin soluk borusunun hastalanmasına, birçok üzüntüye yol açan kaygısız, tosun oğluyla birlikte şimdi. Genç karısı Bayan Klöterjahn da Einfried'de kaldı. Kent meclisi üyesinin eşi Bayan Spatz, yaşlı bir dost olarak onunla arkadaşlığa başladı. Ama bu arkadaşlık Bayan Klöterjahn'ın öteki hastalarla, örneğin Bay Spinell ile ahbaplık etmesine engel olmadı. Yazarın

genç kadına daha ilk günden çok candan bir ilgi göstermesi herkesi şaşırttı; şimdiye dek hiç kimseyle arkadaşlık etmemişti çünkü. Bayan Klöterjahn sıkı bir izlenceyle yüklü günlerinin boş saatlerinde yazarla konuşmaktan çok hoşlanıyordu.

Bay Spinell, genç kadına sonsuz bir saygı ve özenle sokuluyor, sesini özellikle alçaltarak konuşuyordu. Öyle ki, kulağından hasta olan Bayan Spatz, yazarın sözlerini hiç anlamıyordu.

Bay Spinell, genç kadının nazlı bir gülüşle yaslandığı koltuğa ayaklarının ucuna basarak yaklaşıyor, bir iki adım ötede duruyor, hafifçe öne doğru eğilerek, biraz tutuk ve iç çeker gibi, alçak sesle, inandırıcı bir biçimde konuşuyordu. Bu güzel kadının yüzünde en küçük sıkıntı ve yorgunluk izi görünce, hemen çekilip gitmeye hazır bir hali vardı. Ama Bayan Klöterjahn'ın hiçbir zaman canı sıkılmıyordu. Yazarın yanlarında oturmasını istiyor, ona sorular soruyor, sonra gülümseyerek merakla dinliyordu. Yazar genç kadına şimdiye dek hiç duymadığı eğlenceli ve tuhaf şeyler anlatıyordu.

"Einfried'de niçin bulunuyorsunuz? Size ne bakımı yapıyorlar, Bay Spinell?"

"Ne bakımı mı? Bana biraz elektrik sağaltımı yapıyorlar. Ama bu konuşulmaya değmez. Burada niçin bulunduğumu size anlatayım Sayın Bayan. Burası sessiz bir yer de ondan."

Bay Klöterjahn'ın karısı, "Yaa.." diye elini çenesine dayadı, abartılı bir ilgiyle ona döndü.

"Evet efendim, Einfried ampir biçeminde bir köşktür; bana söylediklerine göre eskiden bir saray, bir yazlık köşkmüş. Bu yan yapılar sonradan yapılmış, ama asıl yapı eski ve gerçektir. Öyle anlar olur ki, bu ampiri çevremde duyumsamak isterim. Kendimi iyi duyumsamam için buna gereksinmem vardır. Bu eşya, bu düz hatlı masalar, koltuklar, kanepeler arasında insan kendini çok rahat ve yumuşak duyar elbet. Bu aydınlık ve sertlik, bu soğuk, tatsız yalınlık bana gurur verir, beni dengeler Sayın Bayan. Zamanla içimde bir temizlenme ve yenilenme, bir olgunlaşma olur, ahlak bakımından yükseldiğimi duyumsarım."

Bayan Klöterjahn, "Tuhaf bir şey," dedi, "Ama kendimi zorlayınca sizi anlıyorum."

Bunun üzerine Bay Spinell, kendisini anlamanın herhangi bir zorlamaya değeceğini söyledi, gülüştüler. Bayan Spatz da güldü ve yazarın an-

lattıklarını tuhaf buldu, ama o anladığını söylemedi.

Oturma odası geniş ve güzeldi. Yanda bilardo salonuna açılan beyaz boyalı, yüksek kapı her zaman açık duruyordu. Bilardo salonunda bacakları inmeli beylerle öteki hastalar vakit geçiriyordu. Öbür yanda büyük, camlı bir kapıdan geniş balkon ve bahçe görünüyordu. Bu kapının yanında bir piyano vardı. Şeker hastası general, yeşil çuha örtülü bir oyun masasında whist oynuyordu. Kadınlar kitap okuyor, elişi yapıyorlardı. Salon bir kömür sobasıyla ısınıyordu, ama yanmış odun taklidi ateş kırmızısı kâğıtlarla dolu güzel şöminenin önünde de rahat söyleşi köşeleri vardı.

Bayan Klöterjahn, “Erkencisiniz, Bay Spinell,” dedi. “Sizi birkaç kez sabahleyin yedi buçukta dışarı çıkarken gördüm.”

“Erkenci mi? Ah, bu benden çok uzak efendim. Konu şu: Erken kalkıyorum; çünkü aslında çok uykucu bir insanım.”

“Bunun anlamını açıklamalısınız, Bay Spinell!” Bayan Spatz da bu konunun açıklanmasını istiyordu.

“Dinleyin: Bir insan erkenciyse, bence erken kalkması gerekli değil. Vicdan, Sayın Bayan.. Vicdanla başbaşa kalmak kötü bir şey. Ben ve benim gibiler, bütün ömrümüzü yaşamı kandırmak, küçük, kurnaz oyunlar oynamak için harcarız. Biz gereksiz, yararsız varlıklarız. Ben ve benim gibiler, birkaç iyi saat dışında, yararsızlığımızı düşünerek hastalanır, yaralanırız. Yararlı şeylerden nefret ederiz, çirkin ve kaba buluruz. İnsan gereğine inandığı bir gerçeği nasıl savunursa, biz de bu gerçeği öyle savunuruz. Ama yine de kötü düşüncelerle kemiriliriz; bir damla sağlam yanımız kalmaz. Bu kemirilişe iç varlığımızın biçimi, dünya görüşümüz, çalışma yöntemimiz de eklenince.. durum büsbütün kötüleşir. Neyse ki birtakım küçük, hafifletici, yatıştırıcı önlemler var; bu önlemler de olmasaydı, yaşam büsbütün güçleşir, dayanılmaz olurdu. Yaşamımızı sıkı sağlık kurallarına göre düzenlemek, belirli şeyleri yapmak, kimileri için büyük bir gereksinmedir. Erken kalkmak, acımasızca uyanmak, soğuk bir duş yapmak ve dışarıda karlarda bir gezinti. Bu bizim bir saat için kendimizden hoşnut olmamızı sağlar belki. Kendimi bıraksam, inanın bana, öğleye kadar yatabilirim. Erken kalkmam düpedüz sahteciliktir.”

“Yok canım, niçin sahtecilik olsun Bay Spinell? Ben buna benliğine egemen olmak derim. Öyle değil mi, Bayan Spatz?” Bayan Spatz da bunu benliğe egemen olmak diye kabul ediyordu.

“Sahtecilik ya da benliğe egemen olmak, Sayın Bayan! Hangisini isterseniz. Ama ben o denli acı bir biçimde doğrucuyum ki.. “

“Doğru. Sanırım çok acı duyuyorsunuz.”

“Evet, Sayın Bayan, çok acı çekiyorum.”

Hava iyi gidiyordu. Dağlar, sanatoryum ve bahçe beyaz, sert, temiz, rüzgârsız ve duru bir don, göz kamaştırıcı bir aydınlık, uçuk mavi bir gölge içinde uzanıyordu. Işıkların titreştiği, kristallerin dans eder gibi göründüğü gökyüzünün aydınlık, pürüzsüz bir maviliği vardı. Bugünlerde Klöterjahn’ın karısı iyiceydi, ateşi yoktu, hemen hemen hiç öksürmüyordu, tiksinti duymadan yemek yiyebiliyordu. Doktorun dediği gibi çoğu kez saatlerce, balkonda soğuk güneşte oturuyordu. Örtüler ve kürklere sımsıkı sarılarak, soluk borusuna yararı olsun diye temiz ve buzlu havayı umutla içine çekiyordu. Kimi zaman o böyle otururken, Bay Spinell de arkasında kalın giysiler, ayaklarına düşlemsel bir büyüklük veren kürklü ayakkabılarla bahçede dolaşırdı. Dikkatli adımlarla, gergin, edalı kol devinimleriyle karlar üzerinde yürür; balkona yaklaşınca Bayan Klöterjahn’ı saygıyla selamlar, söze başlamak için birkaç basamak çıkardı.

“Bu sabah gezintimde güzel bir kadına rastladım. Tanrım, ne güzel kadındı!” diye başını yana yaslar, ellerini uzatırdı.

“Sahi mi, Bay Spinell? Haydi, onu bana anlatın!”

“Hayır, anlatamam. Ya da size ancak yanlış bir betimlemesini yapabilirim. Kadını, yanından geçerken şöyle bir gördüm; gerçekten görmüş değilim. Ama görebildiğim kadarı bile, düş gücümü işletmeye, bu kadından güzel bir anı saklamaya yetti. Tanrım, o ne güzellikti!”

Bayan Klöterjahn güldü: “Siz güzel kadınlara böyle mi bakarsınız, Bay Spinell?”

“Evet, Sayın Bayan, bu sizin yüzünüze kabaca, gerçek bir istekle bakıp yanlış bir izlenim edinmekten daha iyi yöntemdir.”

“Gerçek istek.. tuhaf bir sözcük. Tam bir yazar sözcüğü Bay Spinell! Ama bu sözcüğün beni çok etkilediğini bilmenizi isterim. Benim anlayamadığım bir şeyler saklı bu sözcükte; bağımsız, özgür bir şey; dahası, gerçekten saygı isteyen bir şey. Bu sözcükle elle tutulandan daha başka, daha ince ve güzel şeylerin varlığını anlıyorum.”

Bay Spinell, sesi sevinçle dolarak yumruklarını salladı, coşkulu bir gülüşle çürük dişlerini gösterdi: “Ben yalnızca bir yüz biliyorum,” dedi. “Bu yüzün soylu gerçeğini benim düşlemimle düzeltmem büyük bir günah

olurdu. Bu yüzü dakikalarca, saatlerce, ömrüm boyunca seyretmek, onun güzelliğinde yitip bütün dünyayı unutmak isterdim."

"Evet, evet, Bay Spinell, yalnızca Bayan Osterlohun kepçe gibi kulakları var."

Bay Spinell sustu, yerlere dek eğilip selam verdi. Doğrulduğu zaman hüzün ve utanç dolu gözleriyle genç kadının saydam alnına, bu tertemiz alnı hastalıkla gölgeleyen ince, soluk mavi damarcığa bakıyordu.

Klöterjahn'ın karısı, yazar için, "Tuhaf adam, çok şaşırtıcı bir insan!" diye düşünüyordu. Genç kadının düşünmek için çok zamanı vardı aslında. Belki hava değişikliğinin etkisi geçtiği için, belki de başka bir şey dokunduğu için sağlığı bozulmuştu. Soluk borusuna dikkat etmesi gerekiyordu; kendisini çok zayıf duyumsuyordu; yorgun ve iştahsızdı, ateşi de eksik değildi. Dr. Leander ona sıkı bir dinlenme, sessizlik ve dikkat salık verdi. Böylece yatmadığı zamanlar, yanında Bayan Spatz olduğu halde, kucağında işlemediği bir işle sessizce oturuyor, şunu bunu düşünüyordu.

Evet, düşünceleri hep bu tuhaf Spinell'in çevresinde dönüyordu. İşin tuhafı, ne kendini, ne de Spinell'in kişiliğini düşünüyordu. Spinell onda tuhaf bir merak, şimdiye dek kendi varlığı için duyumsamadığı bir ilgi uyandırmıştı. Bir gün konuşurken, şöyle demişti: "Hayır, kadınlar bilmece gibi varlıklardır. İnsan onları çok iyi tanıdığını sansa bile yine de önlerinde durup şaşırmaktan kendisini alamıyor. Kadınlar üstün varlıklar, neşeli varlıklar, kokudan bir resim, bir masal varlığı onlar. Ve bu kadın ne yapar? Gider kendini ya bir cambazhane devine ya da bir kasaba teslim eder. Bu kasabın koluna girer, başını onun omzuna yaslar ve sanki bu gördüğünüz şeyi anlamak için yorun kafanızı bakalım! Demek ister gibi kurnaz kurnaz gülümser. Biz de gerçekten kafamızı yorarız."

Klöterjahn'ın karısı, bu konuşmayı tekrar tekrar düşünmüştü.

Başka bir gün de, ikisi arasında, Bayan Spatz'ı çok şaşırtan şöyle bir konuşma olmuştu:

"Soyadınızı öğrenebilir miyim, efendim? (Ama soyadını biliyordu.) Asıl soyadınız nedir sizin?"

"Soyadımın Klöterjahn olduğunu bilmiyor musunuz, Bay Spinell!"

"Evet, biliyorum, ama kabul etmiyorum. Ben sizin kızlık soyadınızı öğrenmek istedim. Size Bayan Klöterjahn diyenin dayağı hak ettiğini kabul edecek kadar insafınız olmalı."

Genç kadın bu söze öyle içten güldü ki, kaşının üstündeki mavi damarcık korkunç bir biçimde belirdi; ince, nazlı yüzü insanın içine dokunan yorgun, üzgün bir görünüm aldı.

“Yok, Tanrı göstermesin Bay Spinell! Niçin dayağı hak etsin? Klöterjahn sizin için bu denli korkunç bir ad mı?”

“Evet, Sayın Bayan, bu adı ilk duyduğum andan beri nefret ediyorum. Gülünç ve umutsuzluğa düşecek denli çirkin bir ad. Gelenekleri, kocanızın adını size verecek denli ileri götürmek barbarlık ve alçaklıktır.

“Peki Eckhof nasıl? Eckhof daha mı güzel? Babamın adı Eckhoftur.”

“O, bakın, Eckhof bambaşka! Eckhof adında bir sanatçı bile vardır. Eckhof güzel. Yalnızca babanızdan söz ettiniz. Ya anneniz?”

“Annem ben çok küçükken öldü.”

“Yazık. Bana biraz daha kendinizden söz eder misiniz; bunu rica edebilir miyim? Yorulursanız anlatmayın. Konuşmadan oturun, ben size geçen günkü gibi yine Paris’i anlatırım. Ama çok yavaş konuşabilirsiniz belki, fısıldarsanız anlattıklarınız daha da güzel olur. Bremen’de doğmuştunuz, değil mi?”

Bu soruyu sessizce, sanki fısıldayarak sormuştu. Bremen eşsiz, içinde sonsuz serüvenler yaşanabilen, gizli güzelliklerle dolu bir kentmiş de, orada doğmak insana gizemli bir soyluluk verirmiş gibi, yüzünde sonsuz bir saygı vardı.

Bayan Klöterjahn elinde olmadan, “Evet, düşünün, ben Bremende doğdum,” dedi.

Yazar, “Oraya bir kez gitmiştim,” diye atıldı.

“Tanrım, Bremen’de bulundunuz demek? Dinleyin Bay Spinell, sanırım Tunisle Spitzberg arasını görmüşsünüzdür!”

O, “Evet, Bremen’e gitmiştim,” diye yineledi. “Akşam üstü birkaç saat için. Eski, dar bir sokak anımsıyorum. Saçaklarının üstünde eğri büğrü, garip bir ay parlıyordu. Orada şarap ve küf kokan bir bodrum lokaline gittim. Bu hiç unutmadığım bir anıdır.”

“Öyle mi? Bu sokak neredeydi acaba? Ben de böyle kurşuni damlı, sofası gıcırdayan, beyaz lake trabzanlı, eski bir tüccar evinde doğdum!”

Yazar bir an duraklayarak sordu: “Demek babanız tüccar?”

“Evet, ama aynı zamanda, yo, ondan da önce, bir sanatçı.”

“Sahi mi? Ne tür bir sanat yapar?”

“Keman çalar. Ama bu söz, pek bir şey anlatamaz size. Önemli olan onun çalışıdır, Bay Spinell! Onun çaldığı ezgileri hiçbir zaman gözyaşlarım yanaklarımı yakmadan dinleyemedim. Bana inanmazsanız.. “

“İnanıyorum! Ah, hem de nasıl inanıyorum.. Söyleyin bana, aileniz eski bir aileydi, değil mi? Bu kurşuni evde birçok kuşak doğmuş, yaşamış olmalı.”

“Evet. Ama bunları niçin soruyorsunuz?”

“Sıradan ve kuru görenekleri olan bir kuşağın son günlerine doğru ailesini sanatla yücelttiği, ona soyluluk kazandırdığı çok görülmüştür de ondan..."

“Öyle mi? Evet, babam kendisine sanatçı adı veren ve bu yüzden ekmek yiyenlerin birçoğundan daha iyi bir sanatçıdır. Ben yalnızca biraz piyano çalarım. Şimdi onu da yasak ettiler. Ama eskiden, evde çalardım. Babamla birlikte çalardık. Böyle işte, o yılların tatlı anısını hâlâ yaşarım. Özellikle bahçeyi, evin arkasındaki bahçemizi.. Her yanını otlar bürümüştü; yıkık, yosunlu duvarlarla çevrilmişti; bu yıkıntı durumunda büsbütün güzeldi. Ortada süsenle sarılmış fıskiyeli bir havuz vardı. Yazın arkadaşlarımla birlikte saatlerce bu havuzun başında otururduk.”

“Ah ne güzel! Oturur şarkı söylerdiniz değil mi?”

“Hayır, çok zaman yün örerdik.. “

“Daha? Daha?”

“Örgü örer, konuşurduk. Altı arkadaşım ve ben.. “

Bay Spinell, bütün yüzü gerilerek bağırdı: “Ah, ne güzel!”

“Bunda bu denli güzel olan nedir, Bay Spinell?”

“Sizden başka altı arkadaşınızın oluşu. Siz onlardan değildiniz. Siz onların kraliçesiydiniz. Saçlarınızın üstünde gözle görülmeyen, ama duyumsanan altın bir taç pırıldıyordu.”

“Yok, saçma, taca benzer hiçbir şey yoktu.. “

“Vardı, gizli gizli parlıyordu. O zaman siz ayrımında olmadan ben o çalılıkların arkasında dursaydım, bu tacı saçlarınızın arasında görürdüm.. “

“Orasını Tanrı bilir. Ama siz çalılıkların arasında değildiniz. Tersine, orada bir gün babamla birlikte duran insan şimdiki kocamdı. Konuştuklarımı dinlemiş olmalarından çok korkmuştum.. “

“Demek kocanızla orada tanıştınız?”

Bayan Klöterjahn, neşeyle, “Evet, orada.. “ dedi, gülerken kaşının üzerindeki ince mavi damar yine belirdi: “Bir iş için babama gelmişti, ertesi gün yemeğe çağrıldı, üç gün sonra da beni istedi.”

“Sahi mi! Her şey bu denli çabuk mu oldu?”

“Evet.. Ama sonra oldukça yavaş gitti. Babam bu işi pek istemiyordu çünkü. Düşünmek için uzun bir süre istedi. Önce beni yanından ayırmak istemiyordu; sonra da birçok kuruntusu vardı. Ama.. “

“Ama?.. “

Genç kadın güldü, “Ama ben istiyordum,” dedi; mavi damarcık yine hastalıklı bir biçimde nazlı yüzünü değiştiriverdi.

“Yaaa. Demek bu işi siz istediniz?”

“Evet, ben çok kesin bir istek gösterdim ve gördüğünüz gibi..

“Evet, gördüğüm gibi?”

“Öyle ki, sonunda babam razı olmak zorunda
kaldı.”

“Ve böylece siz de babanızı, evinizi, otların bürüdüğü bahçeyi, fıskiyeli havuzu, altı arkadaşınızı bırakıp Bay Klöterjahnla birlikte gittiniz.. “

“Evet, onunla gittim. Söyleyişinizde dinsel bir hava, sanki İncil havası var, Bay Spinell! Evet, her şeyi bırakıp gittim, bunu doğa da böyle istiyor.”

“Evet, doğa da böyle istiyor.”

“Sonra, bu benim mutluluğumu ilgilendiren bir şeydi.”

“Elbette.. ve işte, mutlu oldunuz.. “

“Mutluluğu, küçük Anton’u, oğlumuzu getirdikleri zaman duyumsadım. Sağlıklı ciğerleriyle sesi çıktığınca bağırıyordu.”

“Küçük Anton’un sağlığını sizden çok dinledim Bayan; o denli sağlıklı bir çocuğa az rastlanır sanırım.. “

“Evet, çok sağlıklı bir çocuktur; tıpkı kocama benzer.”

“Ya.. Demek işler böyle oldu. Şimdi adınız Eckhof değil artık; Klöterjahn.. Küçük, gürbüz bir Anton’unuz var. Biraz da soluk borunuzdan hastasınız.. “

“Evet, siz de çok gizemli bir insansınız, Bay Spinell; bunu size kesin olarak söyleyebilirim.”

Yanlarında bulunan Bayan Spatz da, “Doğru” diye onayladı, “Tanrı belamı versin ki siz gizemli bir adamsınız!”

Ama yine de Klöterjahn’ın karısı bu konuşmayı içinden birçok kez düşündü. Aslında ne denli boş ve saçma olursa olsun, genç kadının yazarı düşünmesi için böyle pek çok neden vardı. Sağlığını bozan, onu etkileyen, belki de bu düşüncelerdi. Günden güne zayıflıyor, ateşi artıyordu. Bu ateşte genç kadın tatlı bir dinleniş, düşünceli, kendinden hoşnut, biraz da düşlem

kırıklığına uğramış bir duyguya kapılıyordu. Yatakta yatmadığı zamanlar, Bay Spinell sonsuz bir dikkatle, büyük ayaklarının ucuna basarak yanına yaklaşır, bir iki adım geride durup bir ayağını arkaya atarak eğilir, saygı dolu bir sesle konuşarak onu bu dünyadan uzaklara, seslerin, maddenin yetişemeyeceği bir evrene, bulutların üzerine götürürdü.. İşte bu anlarda kocasının sözlerini, “Dikkat Gabriele, dikkat meleğim, ağzını açma” deyişini düşünür, bu sözleriyle onun kaba ama iyi niyetli düşüncelerle sırtına vurduğunu duyumsardı. Ama sonra hemen bu düşünceden uzaklaşır, Bay Spinell’in bulutlar üzerinde hazırladığı yatakta rahatça dinlenirdi.

Bir gün, hiçbir başlangıç yapmadan, yazarla genç kızlığı üzerine yaptıkları konuşmaya döndü:

“Demek böyle, Bay Spinell? Bahçede olsaydınız tacı görecektiniz, öyle mi?”

Yazar, üzerinden iki hafta geçtiği halde, bu sözlerle ne demek istendiğini hemen anladı ve coşkulu sözlerle ona, bir zamanlar altı arkadaşıyla fıskiyeli havuzun başında otururken saçlarında parlayan tacı kesinlikle görmüş olacağını anlattı.

Birkaç gün sonra, hastalardan biri genç kadına, incelik olsun diye küçük Anton’un sağlığını sordu. Genç kadın, yanında duran Spinell’e kırgın bakışlarla baktı; biraz canı sıkılarak. “Teşekkür ederim, oğlumun sağlığı nasıl olur? Oğlum da, kocam da çok iyiler,” diye yanıt verdi.

Şubat sonunda, geçen günlerden daha açık, daha aydınlık bir gün, Einfried’de sonsuz bir sevinç havası vardı. Kalp hastaları coşkuyla konuşuyor, şeker hastası general, bir delikanlı gibi cıvıldıyordu. İnmeli hastalar da sevinçten deliye dönmüşlerdi. Ne olmuştu? Hep birlikte bir kızak partisi yapılacak, çıngırak sesleri, kamçı şaklamalarıyla dağlara gidilecekti. Doktor Leander hastalarını eğlendirmek için böyle bir gezintiye karar vermişti.

Ağır hastalar sanatoryumda kalacaklardı doğallıkla. Zavallı ağır hastalar! Herkes birbirine işaret ediyor, onlara bu gezintiyi duyurmamaya çalışıyorlardı. Böylece başkalarına acımanın, dikkat etmenin zevkini de tadıyorlardı. Ama kimileri de bu gezintiye isteyerek katılmıyorlardı. Bayan Osterloh’un özrü vardı doğallıkla. Onun gibi işi gücü çok bir insanın kızak partisi düşünmeye zamanı olmazdı. Onun sanatoryumda bulunması, işlerin yürümesi için ilk koşuldu; kısaca, o Einfriedde kalacaktı. Ama Klöterjahn’ın karısı da Einfried’de kalmak istediğini söyleyince herkesin

neşesi kaçtı. Temiz havada yolculuk yapmanın iyi geleceğini ileri sürerek Doktor Leander gelmesi için epeyce üsteledi, ama Bayan Klöterjahn gitmek istemedi; başının ağrıdığını, kendisini yorgun duyumsadığını söyledi. Herkes bu bahaneyi kabul etmek zorunda kaldı. Şakacı ve nükteci bir hasta, fırsatı kaçırmadı, “Dikkat edin, şimdi Cüce de gelmeyecektir,” dedi. Dediği de oldu: Bay Spinell, o gün öğleden sonra çalışacağını söyledi. Kuşkulu davranışları için çalışmak sözcüğünü kullanmaktan pek hoşlanırdı. Kaldı ki onun gelmeyişi kimsenin de umurunda değildi. Kızak tuttuğundan, Bayan Spatz da genç arkadaşlarıyla birlikte kalacaktı; buna da kimse üzülmedi.

Saat on ikide verilen öğle yemeğinden sonra, kızaklar Einfriedin önüne geldi. Kalın giyinmiş hastalar kümeleşmişler, telaş, merak ve heyecanla bahçede dolaşıyorlardı. Klöterjahn’ın karısı da Bayan Spatz’la birlikte onların gidişlerini görmek için balkona açılan camlı kapının önünde duruyordu. Bay Spinell de odasının penceresindeydi. Yolcuların şakalar ve kahkahalarla en iyi yerleri kapmaya çalışmalarını; Bayan Osterloh’un boynundaki tilki kürküyle, yemek sepetlerini yerleştirmek için kızaktan kızağa seğirtişini; Doktor Leander’in başında kürk kasketi, parlak camlı gözlüğüyle her şeyi son bir kez gözden geçirdikten sonra kızağa binip yola çıkma işaretini verişini seyrediyorlardı. Atlar yola düştü; birkaç kadın, çığlığı basıp arka üstü yuvarlandılar, çıngıraklar çaldı, kırbaçlar şakladı. Bayan Von Osterloh kapının önünde durup yolcuların kızakları dönemeçte yitinceye, neşeli gürültüler uzaklaşıncaya dek mendiliyle selamladı. Sonra bahçeden geçerek içeriye, işlerinin başına gitti. Camlı kapıdaki kadınlar da içeri çekildiler; Bay Spinell de aşağı yukarı aynı anda, penceresinden ayrıldı.

Einfried sessizlik içindeydi. Yolcuların akşam olmadan dönmeleri beklenemezdi. Ağır hastalar odalarında yatıp acı çekiyorlardı. Bayan Klöterjahn ile arkadaşı da kısa bir gezintiden sonra odalarına döndüler. Bay Spinell odasında kendi işleriyle uğraşıyordu. Saat dörde doğru, iki kadına yarımşar kilo süt verildi. Bay Spinell de hafif bir çay içti. Biraz sonra Bayan Klöterjahn bitişik odanın duvarını vurarak, “Aşağıya, salona gelir misiniz, Bayan Spatz? Odamda sıkıldım artık,” diye sordu.

Bayan Spatz, “Hemen gelirim, canım!” dedi. “İzin verirsen ayakkabılarımı giyeyim. Biraz uzanmıştım da.”

Tahmin edileceği gibi salonda kimsecikler yoktu. Kadınlar şöminenin başına oturdular. Bayan Spatz çiçekli bir örtü işliyordu. Klöterjahn’ın karısı

da biraz yün ördü, ama sonra örgüsünü kucağına bıraktı, gözleri oturduğu koltuğun üzerinden boşluğa daldı, düşlemler kurmaya başladı. Bir aralık bir şeyler mırıldandı; ama Bayan Spatz hiçbir şey anlamadı, “Ne dedin?” diye sordu; genç kadın tümceyi yinelemek için kendisini zorladı; ama Bayan Spatz yine bir şey anlamadı. Tam bu sırada koridorda ayak sesleri duyuldu, kapı açılıp içeri Bay Spinell girdi.

Yazar, Bayan Klöterjahn’a bakarak tatlı bir sesle, “Rahatsız ediyor muyum?” diye sordu. İncelikli bir tavırla öne doğru eğilmişti.

Genç kadın, “Niçin rahatsız olalım?” diye yanıt verdi. “Önce bu odaya herkes girebilir; sonra siz bizi niçin rahatsız edesiniz?”

Spinell bu sözlere ne diyeceğini bilemedi; çürük dişlerini göstererek güldü. Sıkılgan adımlarla kadınların önünden geçip camlı kapıya gitti, durdu; yalnızca kabalık etmiş, onlara arkasını dönmüştü. Sonra hafifçe onlara doğru döndü, ama hâlâ bahçeye bakıyordu. “Güneş battı, gökyüzü kapanıverdi; hava kararıyor,” dedi.

Bayan Klöterjahn, “Gerçekten de öyle, her yer gölgelendi. Bizim yolcular kara tutulacaklar. Dün bu vakitler her yer aydınlıktı; şimdiyse karanlık basıyor,” dedi.

Bay Spinell, “Ah,” dedi, “bu kadar aydınlık haftalardan sonra bu karanlık gözü dinlendiriyor. Güzeli ve çirkini aynı biçimde aydınlatan güneşe, sonunda kendisini biraz olsun örttüğü için teşekkür ediyorum ben!”

“Güneşi sevmez misiniz, Bay Spinell?”

“Ressam olmadığım için sevmem. Güneşsiz daha içli olur insan. Bu şimdiki, kurşuni bir bulut yığını. Belki de yarın hava lodos olacak. Siz de bu karanlıkta iş işlemeseniz iyi olur, Sayın Bayan.”

“Hiç üzülmeyin. İşlediğim yok aslında. Ama bu can sıkıntısından nasıl kurtulmalı?”

Bay Spinell, piyanonun önündeki koltuğa oturmuş, kolunu da piyanonun kapağına koymuştu.

“Müzik!” dedi. “Şimdi biraz müzik dinleyebilseydim!.. Amerikalı ailenin çocukları kimi zaman zenci şarkıları söylüyorlar, bütün duyduğumuz bu!”

“Dün akşam üzeri Bayan Osterloh da ivedi ivedi kilise çanlarını çaldı.”

Bay Spinell, rica edercesine ayağa kalkarak, “Siz de piyano çalıyorsunuz..” dedi. “Bir zamanlar babanızla birlikte her gün çalardınız.”

“Evet Bay Spinell, bir zamanlar çalardım. Fıskiyeli havuz zamanını biliyorsunuz ya.. “

“Bugün de çalın, bize birkaç ezgi dinletin. Müziğe nasıl da susadım bilseniz.. “

“Aile doktorumuzla Dr. Leander piyano çalmamı kesin olarak yasak ettiler, Bay Spinell.”

“Onların hiçbiri burada değil şimdi. Biz özgürüz. Siz özgürsünüz, Sayın Bayan! Yalnızca birkaç ezgi çalın!”

“Hayır Bay Spinell; çalmayacağım. Kimbilir benden ne olağanüstülükler bekliyorsunuz? İnanın, hepsini unuttum. Ezbere hiçbir şey çalamam.”

“Öyleyse bu hiçbir şeyi çalın! Bundan başka, burada piyanonun üstünde notalar da var. Yoo, bu bir şey değil, ama şurada duran Chopin.”

“Chopin mi?”

“Evet, nocturne.. Şimdi yalnızca benim mumları yakmam eksik.. “

“Çalacağımı sanmayın, Bay Spinell! Çalmam yasak. Ya bana zarar verirse?”

Bay Spinell hiçbir şey söylemiyor, büyük ayakları, uzun siyah ceketi, kır saçlı, renksiz, sakalsız başıyla, kollarını yanına sarkıtmış bir halde piyanonun mumları arasında duruyordu.

Sonunda yavaşça “Artık rica etmeyeceğim,” dedi. “Dokunacağından korkuyorsanız, parmaklarınızın altında seslere çevrilmek isteyen güzelliği sessiz ve ölü bırakın. Siz her zaman doktorları dinlemezdiniz, hiç değilse kendinizi güzelliğe vermeniz gerektiği zamanlar dinlemezdiniz. Fıskiyeli havuzu terk ettiğiniz, başınızdaki tacı çıkardığınız zaman, vücudunuz için böyle üzülmediniz; korkusuzca kararınızı verdiniz. Dinleyin.. “ Biraz durduktan sonra sesini daha da alçaltarak, konuşmasını sürdürdü: “Şimdi piyanonun başına geçip, bir zamanlar babanızın kemanıyla sizi ağlattığı şeyleri çalarsanız, saçınızda gizli gizli pırıldayan o küçük altın tacı yeniden görebilirim belki.. “

Genç kadın, “Gerçekten mi?” diye gülümsedi, bunu sorarken sesi kısılmıştı, öyle ki sözcüğü sanki yarım söyledi: “Elinizdeki gerçekten Chopin’in nocturne’ü mü?”

“Elbette. Açık duruyor; hepsi hazır.”

“Öyleyse Tanrıya sığınarak onlardan birini çalacağım. Ama yalnızca birini, anladınız mı? Ondan sonra nasıl olsa bu size yetecek, daha çoğunu istemeyeceksiniz.”

Yerinden kalktı, örgüsünü bir yana koyarak piyanoya gitti. Notaların durduğu iskemleye oturdu, notaları karıştırmaya başladı. Bay Spinell bir iskemle çekmiş, bir müzik öğretmeni gibi onun yanına oturmuştu.

Bayan Klöterjahn, Noc. Es-Dur, Opus 9, numara 2'yi çaldı. Bir şeyler unuttuğu buysa, o zamanlar pek ustaca çalıyordu demek. Piyano orta bir piyanoydu. Ama genç kadın tuşlara dokunur dokunmaz onu zevkle çalmaya başlamıştı. Ezginin ayrıntılarında sinirli bir anlayış gösteriyor; ritmik vuruşlarda sanki olağandışı bir sevinç duyuyordu. Hem sert, hem de yumuşak bir çalışı vardı. Ezgi onun parmaklarında çok tatlılaşıyor, varlığını hoş bir çekicilikle sarıyordu. Üzerinde ilk geldiği günkü, tenini, ellerini inanılmaz derecede incelten, koyu renkli, sımsıkı, arabesk işlemeli kadife giysi vardı. Çalarken yüzü değişmemişti; ama sanki dudaklarının kıyısı daha koyu görünüyordu. Parçayı bitirince ellerini kucağına koydu, gözleri hâlâ notalardaydı. Bay Spinell de konuşmadan, kıpırdamadan oturup kaldı.

Bayan Klöterjahn bir nocturne daha çaldı, bir daha, bir daha çaldı. Sonra kalktı, ama yalnızca piyanonun üstünden yeni notalar almak için.

Bay Spinell de piyanonun üzerinde duran notaları karıştırmaya başladı. Birden anlaşılmaz bir ses çıkardı, iri, beyaz elleriyle, coşkuyla nota defterini açtı.

"Olamaz! Bu olamaz!" diyordu, "Ama yanılmıyorum. Ne var biliyor musunuz? Burada duran, elimde tuttuğum nedir, biliyor musunuz?"

"Nedir?"

Bay Spinell ona notayı gösterdi. Yüzü sapsarıydı, kitabı bıraktı, dudakları titreyerek Bayan Klöterjahn'a baktı.

Genç kadın "Gerçek mi? Tristan burada ne arıyor? Verin bana!" diye notayı aldı, sehpaya koydu, ilk sayfayı çalmaya başladı.

Bay Spinell onun yanına oturdu; ellerini dizlerinin arasında birleştirmiş, başını eğmiş, vücudunu ileriye doğru uzatmıştı. Genç kadın önce insana acı veren bir ağırlıkta, her figür arasında uzun uzun duraklamalar yaparak çaldı. Özleyiş motifi, gecenin içinde, yalnızlık ve şaşkınlıkla yavaşça dile geliyor, soruyordu. Bir sessizlik ve bekleyiş. Sonra yanıt veriliyor, aynı ürkek ve yalnız ezgi, ama daha açık ve daha nazlı. Sonra yeni bir sessizlik.. Ve yavaş, üstün bir sforzatoyla kalkınan özlem ve aşk motifi başlıyor, büyülü bir biçimde kavuşmaya dek yükseliyor, yavaşlıyor, çözülüyor ve ağır, acı bir sevinçle dolu gür ezgileriyle çellolar yükseliyor, şarkıyı onlar sürdürüyorlar.

Genç kadın, oldukça başarıyla zavallı piyanoda orkestrayı da canlandırmaya çalışıyordu. Yükselişlerde keman sesleri iyice işitiliyordu. Çok dikkatli bir çalışı vardı, gerekli yerlerde duruyor, kutsal bir şey karşısında bir din adamının duyduğu saygıya benzer bir duyguyla bütün notaların hakkını vererek çalıyordu. Ne oluyordu? İki güç, birbirinden ayrı iki varlık, istek ve coşkunlukla birbirlerine yaklaşıyor. Uvertür yükseldi ve alçaldı. Genç kadın parçayı bitirdi, ama hâlâ notalara bakıyordu.

Bu arada Bayan Spatz'ın can sıkıntısı son haddini bulmuş, yüzü karışmış, gözleri yuvalarından fırlamış, korkunç bir görünüm almıştı. Ayrıca bu müzik onun mide sinirlerine dokunuyor, güç işleyen midesini tehlikeye atıyordu; kadıncağız bir bungunluk gelecek diye korku içindeydi. Yavaşça, "Ben gidip yatmak istiyorum. Hoşça kalın," deyip gitti.

Karanlık iyice basmıştı. Dışarıda kar sessizce, durmadan yağıyordu. Piyanonun iki mumu odaya hafif, titrek bir ışık veriyordu.

Spinell, "İkinci perdeyi!" diye fısıldadı. Bayan Klöterjahn sayfaları çevirip ikinci perdeye başladı.

Boru sesleri uzaklarda dindi. Nasıl! Yoksa bu, yaprakların hışırtısı mıydı? Ya da bir çağlayanın yumuşak şıpırtısı mı? Evin ve koruluğun üzerini gecenin sessizliği sarmıştı şimdi; artık hiçbir yalvarış özlemin yolunu önleyemezdi. Tanrısal giz sona eriyor. Parıltılar söndü, tuhaf bir ezgiyle ölüm motifi yavaşladı ve özlem sonsuz bir sabırsızlıkla beyaz tülünü karanlıklar içinde kollarını açıp gelen sevgilisine doğru uçurdu.

Ey, sonsuzlukta birleşmenin sevinci! Yanılma üzüntüsünden kurtulmanın, zamanın ve uzamın zincirlerinden kopmanın, seninle benim kaynaşmamızın sevinci, senin ve benim tanrısal sevincimiz! Günün aldatıcı işleri onları ayırabilir; ama büyülü içkinin gücüyle gözleri açılalı beri yalanı bağışlamasını öğrenen yüreklerini hiçbir şey aldatamaz artık. Ölüm gecesini aşkla geçirenlere, bu tatlı gizi çözenlere gün ışığı yalnızca özlem duyurur; sonsuz, gerçek, tanrısal geceye kavuşma özlemi.

Gel aşk gecesi, bize özlediğimiz, beklediğimiz unutuşu ver; bizi sevincinle sar; bu yalanlar dünyasından, ayrılıktan kurtar! Bak son ışık söndü! Dünyadan kurtularak acının sonsuzluğu üzerine gerilen o tanrısal alacakaranlıkta düşünce ve çekingenlik yiter, yalanlar biter; gözlerim sevinç içinde kapanır ve oluşun mucizesi başlar. İşte bu andan sonra, dünya benim!

Bunu Braugaenen'in "Dikkat edin!" şarkısı izliyordu. Bu şarkıda keman sesleri alabildiğine yükseliyordu.

“Ben hepsini anlamıyorum, Bay Spinell; birçoklarını yalnızca duyumsuyorum. Dünya benim ne demek?”

Spinell alçak sesle, kısaca açıkladı.

“Yaa, demek böyle. Yalnız siz bunları bu denli iyi anladığınız halde niçin çalamıyorsunuz acaba?”

Spinell bu soruyu yanıtlamak istemedi; ellerini ovuşturdu, iskemlesinde biraz daha büzüldü.

Sonunda üzüntüyle, “Bu ikisi pek az bir arada olur,” dedi. “Ben çalamıyorum, siz çalmayı sürdürün.”

Ve tanrısal giz ezgisinin sarhoş edici şarkılarını çalmayı sürdürdüler. Aşk ölebilir mi? Tristanın aşkı? Senin ve benim aşkım, Isolde? Hayır, ölümün elleri sonsuz olanlara ulaşamaz!

Birdenbire korkunç bir şey oldu. Genç kadın piyanoyu bıraktı, elini gözüne siper edip baktı; karanlıkta iyice göremiyordu. Spinell de arkasına döndü. Koridora çıkan kapı açılmış, içeriye koyu bir gölge girmişti. Başka birinin koluna yaslanarak yürüyordu. Bu, Einfrieddeki ağır hastalardan biriydi, o da kızak gezintisine gitmemişti. Bu akşam saatinde sanatoryumun içinde her günkü üzgün turunu yapıyordu. Hastabakıcıyla birlikte gezen bu kadın, papaz Höhlenrauch’un on dokuz çocuk doğuran ve artık bilincini yitiren karısıydı. Başını kaldırmadan, çevresine bakmadan, pat pat diye ayaklarını sürüyerek bir kapıdan girmiş, ötekinden çıkıp gitmişti. Yine sessizlik başladı.

Bay Spinell, “Papaz Höhlenrauch’un karısıydı,” dedi.

“Evet, zavallı Höhlenrauch’du.” Sonra notanın yapraklarını çevirip son kısmı, Isolde’nin ölümünü çaldı.

Dudakları çok renksizdi, gözlerinin altındaki halkalar da gittikçe derinleşiyordu! İnce mavi damar kaşının üstünde, saydam alnının üzerinde her an biraz daha çok beliriyordu.

Birden ikisi de kulak verdiler.

Bayan Klöterjahn “Çıngıraklar,” dedi. “Ben gidiyorum.”

Bay Spinell ayağa kalktı. Yürüdü, kapıya gidince bir an coşkuyla adımları dolaştı; sonra genç kadının biraz ötesinde diz çöktü. Uzun siyah ceketi yerde sürünüyordu. İki eli ağzında, omuzları titreyerek duruyordu.

Bayan Klöterjahn oturduğu yerde, elleri kucağında, hafifçe öne doğru eğilmiş ona bakıyordu. Yüzünde gizli, belirsiz bir gülümseyiş vardı.

Karanlıkta bakmaktan gözleri yorulmuş gibiydi, sanki kapamak isteğini duyuyordu.

Uzaktaki çıngırak sesleri, kırbaç şakırtıları, birbirine karışan insan sesleri gittikçe yaklaşıyordu.

Hastaların daha uzun zaman konuştuğu kızak gezintisi, 26 Şubatta yapılmıştı. 27 Şubat lodoslu bir gündü, hava yumuşamış, donlar erimişti. Klöterjahn'ın karısının sağlığı da iyiydi. Ayın 28inde biraz kan çıkardı. Pek önemli bir şey değildi, ama ne de olsa kandı. Ayrıca korkunç bir bitkinlik duyumsayıp yatağa yattı.

Dr. Leander, genç kadını muayene ederken donup kaldı. Sonra bilimin gerektirdiği şeyleri yazdı. Buz parçası, biraz morfin ve kesin dinlenme. Ayrıca, hastanın sağaltımını ertesi günden sonra Dr. Müller'e bıraktı.

Dr. Müller, bunu görevi ve sözleşmesi gereği sessizce kabul etti. O dingin, solgun yüzlü, silik bir insandı. Sanatoryumun sağlam konuklarıyla, umutsuz hastalarının sağaltımıyla uğraşırdı.

Dr. Müller her şeyden önce Klöterjahn çiftinin ayrılıklarını çok uzun bulduğunu söyledi. Bay Klöterjahn'ın önemli işleri elverirse Einfried'e gelmesini salık verdi. Ona bir mektup yazılabilir ya da kısa bir telgraf gönderilebilirdi. Babasıyla birlikte küçük Anton da gelirse, genç anne sevinecek, gücünü toplayacaktı. Bundan başka, küçük Anton'la tanışmaktan doktorlar da çok hoşlanacaklardı.

İşte, Bay Klöterjahn geldi. Dr. Müller'in telgrafını alınca Baltık Denizi kıyısından koşup geldi. Arabadan indi, kendisine kahve ve sandviç getirtti, pek şaşkın bir görünüşü vardı.

"Ne var?" dedi. "Beni niçin çağırdınız?"

Dr. Müller, "Çünkü şimdi sizin sayın eşinize yakın olmanız isteniyor," diye yanıt verdi.

"İsteniyor.. isteniyor.. Ama bu gerekli mi? Ben paramı hesaplı harcıyorum bayım, işler iyi değil, trenler de çok pahalı.. Buraya gelmeseydim olmaz mıydı? Karım ciğerlerinden hasta olsaydı, bir şey demezdim; ama Tanrıya şükür, hastalık yalnızca soluk borusunda; bunun için.. "

Dr. Müller tatlı bir sesle, "Bay Klöterjahn, önce, soluk borusu çok önemli bir organdır," dedi. Bu önceyi yanlış söylemişti, çünkü sonra diye arkasını getiremedi.

Einfriede Klöterjahn ile birlikte kırmızı İskoç kumaşından giysili, tombul bir kadın da geldi. Kucağında küçük, gürbüz Anton'u taşıyordu. Küçük

Anton’un olağanüstü sağlıklı olduğunu kimse yadsıyamazdı; pembe beyaz, tosun gibi bir oğlandı. Dadısının kollarında keyifle oturuyor, durmadan süt içiyor, bir şeyler yiyor, avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

Yazar Bay Spinell, küçük Klöterjahn’ın gelişini odasının penceresinden seyretmişti. Oğlan arabadan sanatoryuma taşınırken garip bir bakışla kendisine bakmıştı; o içeri girdikten sonra Spinell daha bir süre küçüğün bakışlarını yüzünde duyumsadı.

Bundan sonra, elinden geldiğince Anton Klöterjahn ile karşılaşmamaya çalıştı.

Bay Spinell odasında oturmuş “çalışıyordu”. Bu oda Einfried’deki bütün odalar gibi, eski biçimde, yalın, kibar bir odaydı. Madenden aslan başlarıyla süslenmiş büyük bir konsol, kurşun çerçeveli bir duvar aynası vardı. Yerde halı yoktu. Uçuk mavi lake yerin üzerine eşyanın gölgesi vuruyordu. Pencerenin yanında geniş bir yazı masası vardı. Pencereye, belki de odanın havasına bir sıcaklık vermek için, sarı perdeler asılmıştı.

Spinell perdelerin sarısıyla karışan alacakaranlıkta yazı masasına eğilmiş, durmadan yazıyordu. Her hafta postaya verdiği, ama hiçbir zaman yanıt alamadığı o sayısız mektuplardan birini yazıyordu. Önünde kocaman, kalın bir kâğıt bloku vardı; sağ köşesinde tuhaf bir biçim altında Detlev Spinell yazılı kâğıdı küçük, dikkatli, çok güzel bir yazıyla dolduruyordu.

“Sayın bayım,

“Size bu mektubu yazıyorum, çünkü yazmak zorundayım; çünkü bütün varlığım size söylemek istediklerimle dolu; çünkü bunun acısını çekiyorum. Bu acımı, bütün benliğimi saran, içimi titreten bu duyguları size anlatamazsam, sözcüklerin baskın akışında boğulacağımı duyumsuyorum.”

Gerçeği söylemek gerekirse, sözcüklerin yeğinlikle, yazarı boğacak biçimde akışı doğru değildi. Spinell’in niçin böyle yazdığını Tanrı bilir. Sözcükler akar görünmüyordu hiç; mesleği yazarlık olan bir kimse için oldukça yavaş yazıyordu. Onu seyreden biri, yazar öteki insanlardan daha güç yazı yazıyor, diye düşünürdü.

İki parmağının ucuyla yanağındaki tuhaf ayva tüylerinden birini tutuyor, bir çeyrek kadar gözleri boşluğa dalmış olarak bu küçük tüyü çeviriyor, tek satır yazmıyordu; sonra süslü birkaç sözcük karalıyor, yine duralıyordu. Ama açık söylemeli ki, sonunda ortaya çıkan yazı tuhaf, karışık ve çoğu kez anlaşılmaz şeylerle de dolu olsa, canlı ve akıcı bir etki yapıyordu.

Mektup şöyle sürüyordu:

"Gördüğüm şeyi, haftalardır silinmeyen bir düşlem olarak gözlerimin önünde duran şeyi size de göstermem, ona benim gözlerimle bakmanız, içimin ışığında aydınlandığı biçimde görmeniz gerek. Yaşadığım şeyleri bütün insanların malı yapmak, yakıcı, unutulmaz sözcüklerle herkese duyurmak için beni zorlayan duygulara boyun eğmeye alışmış bir insanım ben. İşte bunun için beni dinleyin!"

"Gerçekten başka bir şey anlatmayacağım, yalnızca küçük bir öykü anlatacağım. Çok kısa, ama insanı anlatılamayacak denli isyan ettiren bir öykü. Bu öyküyü hiçbir yorumda bulunmadan, yalnızca kendi sözcüklerimle anlatacağım."

"Bu, Gabriele Eckhof un öyküsüdür bayım. Sizin olduğunu söylediğiniz kadının öyküsü.. Şimdi anladınız mı? Bu öyküyü siz yaşadınız; ama ona benim sözcüklerim gerçek bir öykü önemi verecek."

"Bahçeyi anımsıyor musunuz, bayım? Kurşuni evin arkasındaki yıkık, bakımsız bahçeyi anımsıyor musunuz? Düşsel bir yabanıllığı çeviren eski duvarın çatlaklarından yeşil yosunlar fışkırıyordu. Ortadaki fıskiyeli havuzu da anımsıyor musunuz? Kıyısına mor zambakların sarktığı, sularının gizemli bir biçimde taşlarla konuştuğu havuzu? Bir akşam üzeriydi. Yuvarlak havuzun başında yedi genç kız oturuyordu. Yedincinin, en öndeki kızın başında, batan güneşin görkeminden bir şeyler vardı; gizlice parlıyordu. Genç kızın gözleri korkunç düşlere benziyor, ama dudakları gülümsüyordu."

"Şarkı söylüyorlardı. Güzel yüzlerini suların yorgun, nazlı bir kıvrılışla havuza döküldüğü yere doğru çevirmişlerdi. Suların dansı onların alçak perdeli, güzel sesleriyle sarılıyordu. Şarkı söylerken ellerini de dizleri üzerinde kavuşturmuşlardı belki.. "

"Bu tabloyu anımsıyor musunuz bayım? Bu tabloyu gördünüz mü? Hayır, görmediniz.. Çünkü sizin gözleriniz bunu görecek yetide yaratılmamıştı. Kulaklarınız da bu ezginin el değmemiş tatlılığını işitecek güçte değildi. Bu tabloyu görmediniz! Görseydiniz soluk almaya cesaret edemezdiniz çünkü; yüreğinizin çarpıntısını durdurur, gerisin geriye, kendi yaşamınıza dönmek zorunda kalırdınız. Bütün ömrünüzce, dünyada kaldığınız sürece, bu gördüğünüz tabloyu dokunulmaz, kutsal bir varlık olarak yüreğinizde saklardınız. Ama siz ne yaptınız?"

“Bu tablo bir bitiş, bir sondu, bayım. Onu sıradanlığın, acının çirkinliğiyle sürdürmenize, gelip bozmanıza, parçalamanıza ne gerek vardı? O insanı coşkulandıran, aynı zamanda dinlendiren bir tabloydu; akşamın ışıklarında, çöküntünün, dağılmanın, sönmenin içine doğru yiten bir tablo. Gerçek için, bugünkü dünya için çok soylu ve yorgun olan eski bir soy, son günlerini yaşıyordu; son söylediği bir sanat seslenişi, birkaç keman ezgisiydi; ölüme hazır olmanın acısıyla dolu ezgiler.. Bu ezgilerin ağlattığı gözleri gördünüz mü? Altı genç kızın ruhu yaşamla, bu dünyayla ilgili olabilirdi; ama ötekinin, kraliçelerinin ruhu, güzelliğin ve ölümündü.”

“Siz onu, bu ölüm güzelliğini gördünüz; ona, onu elde etmek isteğiyle baktınız. Bu, insana coşku veren güzellik karşısında saygı da duymadınız, ürkeklik de duymadınız. Seyretmek yetmedi size, elde etmek, kullanmak, bu temizliği bozmak istediniz. Seçiminiz çok yerindeydi bayım! Siz, zevk sahibi bir insansınız bayım, aşağı tabakadan zevk sahibi bir insan, zevkli bir köylü.”

“Sizi hiçbir biçimde incitmek istemediğimi bilmenizi isterim. Söylediklerim aşağılama değil; tersine sizin sıradan, anlamsız varlığınız için söylenmesi gereken şeylerdir. Bunları söylüyorum, çünkü beni, sizin kişiliğinizi, davranışlarınız aydınlatmam için zorluyorlar; çünkü benim bu dünyadaki kaçınılmaz işim, yapılanları adlandırmak, anlatmak, bilinmeyeni ışığa tutup aydınlatmaktır. Dünya benim bilinmeyen tip dediklerimle doludur. Ben bu bilinmeyen tiplere dayanamıyorum! Çevremi saran uyuşuk, duygusuz, bilgiden, inanıştan uzak davranışlara, insanı deli eden uyumsuzluğa dayanamıyorum. Çevremdeki her şeyi gücüm yettiğince uyarmak, uyandırmak zorunda kalıyorum.”

“Söylediğim gibi, siz aşağı tabakadan, zevk sahibi bir insan, zevkli bir köylüsünüz bayım. Aslında kaba yaradılışlı, çok aşağı düzeyli olduğunuz halde, para ve kolay yaşama olanaklarıyla sinir sisteminizde birdenbire köksüz, barbarca bir değişme yaptı, zevklerinizde kösnül bir incelik başladı. Gabriele Eckhofla evlenmeye karar verdiğiniz zaman, tatlı bir yemek, bir çorba görmüş gibi ağzınızı şapırdatmış olmalısınız.” Aslında siz, Gabriele Eckhofun hülyalı isteklerini yanlış bir yola sürüklediniz. Onu yıkık bahçeden yaşama, çirkinlikler içine götürdünüz. Ona sıradan ve bayağı olan soyadınızı verdiniz; Gabriele evli bir kadın, ev kadını, anne oldu. Onun yorgun, ürkek, kullanılmazlığın yüksekliğinde gelişen ölüm güzelliğini gündelik yaşamın işlerine, doğa denen o acımasız sersemin hizmetine verdi-

niz. Bunu yaparken köylü vicdanınızda bu aşağılık işten dolayı hiçbir kıpırdanma olmadı.”

“Yineleyelim: Sonra ne oluyor? Gözleri korkunç bir düşe benzeyen kadın, size bir çocuk armağan ediyor; düşük, aşağılık varlığınızı sürdüren bu çocuğa canını, kanını, her şeyini veriyor ve ölüyor! Ölüyor bayım; bu aşağılık durum karşısında ölmüyorsa, sonunda düştüğü uçurumdan çıkıyorsa, gururlu ve mutlu olarak güzelliğin öldürücü öpüşüyle can veriyorsa, bu benim yardımımla oldu. Bu arada siz de sessiz koridorlarda hizmetçi kızlarla vakit geçirdiniz.”

“Çocuğunuza gelince, Gabriele Eckhof’un oğlu büyüyor, yaşıyor, gelişiyor. O belki babasının yaşamını yaşayacak; ticaret yapan, vergi veren, iyi yemekler yiyen bir insan, bir asker ya da memur, devletin bilgili, yararlı bir yardımcısı olacak.. Ama ne olursa olsun, eğlenen, olağan yaşayan, istediğini yapan, kendisine güvenen, güçlü ve anlamsız bir insan olacak.”

“Açıklayayım ki, sizden nefret ediyorum bayım; sizden, oğlunuzdan, güzelliğin sonsuz düşmanı, bayağı, gülünç, ama yine de başarılı yaşamınızdan nefret ediyorum. Küçük gördüğümü söyleyemem; bunu yapamam; ben, doğru konuşurum. Benden daha güçlüsünüz. Bu savaşımda, benim size karşı bir tek silahım var: zayıfların silahı, öç alma aracı olan söz ve ruh. Bugün de onları kullandım. Çünkü bu mektup (burada da doğru olmak isterim bayım) bir öç isteğinden başka bir şey değil. İçinde sizi vuracak güzel, parlak, keskin bir sözcük varsa, bu sözcükte tanımadığınız bir gücün bulunduğunu duyumsarsanız, o kaba güveniniz bir an için sarsılırsa çok sevineceğim.

Detlev Spinell”

Bay Spinell mektubu zarfa koydu, pulladı, zarfın üzerine güzel bir yazıyla adresi yazıp postaya verdi.

Bay Klöterjahn, Spinell’in oda kapısını vurdu, elinde güzel yazılı bir kâğıt tutuyordu; yüzünde istediğini yapmaya karar vermiş bir insan hali vardı. Posta görevini yapmış, mektup yolunu tamamlamış, Einfried’den Einfried’e giden garip yolculuğunu bitirip alıcısına ulaşmıştı.

Spinell koltuğa oturmuş, kapağı karmakarışık biçimde resimlenmiş romanını okuyordu. Klöterjahn’ı görünce ayağa kalktı, merak ve şaşkınlıkla baktı, yüzü iyice kızarmıştı.

Klöterjahn, “Günaydın,” dedi. “Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim. Bunu sizin yazıp yazmadığınızı sorabilir miyim acaba?” Sol elindeki kâğıdı

kaldırıp sağ elinin tersiyle üzerine vurmaya başladı. Kâğıt sert sert hışırdıyordu. Sonra sağ elini geniş, rahat pantolonunun cebine soktu, başını yana eğdi, bazı insanların yaptığı gibi ağzını açıp karşısındakinin yanıtını bekledi.Bay Spinell, tuhaf gülümsemeyle gülümsedi;dostça, biraz şaşkın, biraz da özür dilemeye benzer bir gülümseyişti bu. Elini bir şeyler düşünür gibi başına götürdü: "Ah, doğru.. Evet.. İstedim ki.. " diye konuşmaya çalıştı.

Sorun şuydu: Bay Spinell, her zamanki gibi bugün de öğleye dek uyumuştu. Bu yüzden vicdan azabı duyuyor, başı ağrıyordu, kendisini si-nirli duyumsuyordu. Bundan başka, ilkyaz havasının etkisiyle yorgun, umutsuz bir hali vardı. Klöterjahn'ın karşısındaki tuhaflığı iyice anlata-bilmek için bunların hepsini söylemeliyiz.

Bay Klöterjahn "Ya!. Öyle mi? Güzel!" diye çenesini göğsüne dayayıp kaşlarını kaldırdı, kollarını gerdi, bu basma kalıp sorudan sonra insafsızca asıl konuya başlamak üzere daha birçok el kol devinimleri yaptı. Kendisini çok beğendiği için, bu mimikler ve devinimler, yapmaya hazırlandığı şeyi pek gösteremiyordu; ama Bay Spinell epeyce sararmıştı.

Bay Klöterjahn, "Çok güzel" diye yineledi. "Öyleyse size sözle yanıt vereyim dostum; çünkü ben istediğim zaman konuşabileceğim birine sayfalarca mektup yazmayı büyük bir aptallık sayarım."

Bay Spinell gülümseyerek, özür dileyerek, dahası, küçülerek "Demek.. aptallık," dedi.

Bay Klöterjahn, "Aptallık" diye yineledi, düşüncesinin kesinliğini göstermek için hızla başını sallıyordu: "Bu yazıya ben tek bir sözcükle bile yanıt vermezdim. Açık söylemek gerekirse şimdiye dek anlam veremediğim kimi değişiklikleri açıklamasaydı, bu mektubun benim için ekmek sarılan yağlı kâğıt kadar da değeri olmayacaktı. Ama yine de bu, bizi ilgilendiren bir şey değil. Ben işi gücü olan bir adamım; sizin gözünüzün önündeki anlatılamayan düşlemi düşünmekten daha önemli işlerim var!"

Bay Spinell, "Ben silinmeyen düşlem yazdım.. " diye doğruldu.

Klöterjahn "Silinmeyen.. Anlatılmayan!" dedi, kâğıda baktı; "Çok kötü bir yazınız var dostum, sizi büromda çalıştırmak istemezdim; ilk bakışta iyi görünüyor, ama ışık altında eğri büğrü, titrek bir yazı. Doğallıkla bu sizinle ilgili bir şey, beni ilgilendirmez. Ben size her şeyden önce sersemin biri olduğunuzu söylemeye geldim; sanırım ki bunu siz de biliyorsunuz. Bundan başka siz büyük bir korkaksınız. Böyle olduğunuzu kanıtlamama da gerek

yok sanırım. Bunu bana bir kez karım da yazmış; sizin gerçekten korktuğunuz için karşılaştığınız kadınların yüzüne doğrudan doğruya bakmadığınızı, güzel bir etki elde edebilmek için onlara yan gözle baktığınızı anlatmıştı. Yazık ki sonra mektuplarında sizden söz etmedi artık, yoksa daha çok öykünüzü bilirdim. Ama siz böyle korkak bir insansınız. Güzellik sizin üçüncü sözcüğünüz. Ama aslında bu sözcüğü kullanmanız da korkaklıktan, tabansızlıktan, kıskançlıktan başka bir şey değil. Sessiz koridorları da hiç utanmadan bu yüzden anımsıyorsunuz. Bu sözlerle beni ürküteceğinizi sandınız belki de, ama bunlar beni yalnızca güldürdü, eğlendirdi. Şimdi anladınız mı? Acınacak insan, sizi davranışınız, kişiliğiniz bakımından biraz aydınlattım mı? Her ne denli bu dünyadaki önüne geçilmez işim bu değilse de.. öhö, öhö.. “

Spinell, “Ben kaçınılmaz işim yazmıştım” diyecekti ama sonunu getiremedi diyecekti, ama sonunu getiremedi. Umarsız, acınacak, saçları ağarmış bir okul öğrencisi gibi zavallı bir hali vardı.

“Önüne geçilmez.. Kaçınılmaz; ne olursa olsun. Siz aşağılık bir korkaksınız. Beni her gün yemek masasında görüyorsunuz, selam veriyorsunuz, gülüyorsunuz, Afiyet olsun deyip gülüyorsunuz. Günün birinde böyle anlamsız, saçma bir mektup gönderiyorsunuz. Hı, yazarken yüreklisiniz ha? İş bu saçma mektupla bitse, yine neyse. Ama arkamdan birçok dolap çevirmişsiniz, bana karşı ne dolaplar çevirdiğinizi şimdi çok iyi anlıyorum. Ama bunlardan kendi hesabınıza bir yarar ummayın sakın! Karımın aklına bir şeyler soktuğunuzu umuyorsanız çok yanılırsınız, saygıdeğer bayım! Çünkü karım böyle şeylere inanmayacak denli mantıklı olan, akıllı bir insandır. Bu kez gelişimizde oğlumla beni her zamankinden farklı karşılamasına bir anlam veriyorsanız, yine aptallığın doruğuna çıkmış olursunuz! Çocuğu öpmediyse, dikkat ettiği için öpmedi; çünkü son günlerde hastalığın soluk borusunda değil ciğerde olduğu söyleniyor. İnsan bilemez ki.. Ama hastalık ciğerde de olsa siz O ölüyor bayım! diye yazdığınız için eşeksiniz!”

Burada Bay Klöterjahn soluğunu düzeltmeye çalıştı. Çok öfkeli bir hali vardı, sağ elinin başparmağını durmadan boşluğa uzatıyor, sol elindeki kâğıtları buruşturuyordu. İngiliz biçimi sarı sakallı yüzü kıpkırmızıydı. Çıkık alnındaki damarlar öfkeyle kabarmıştı.

“Benden nefret ediyorsunuz” diye sürdürdü konuşmasını. “Sizden daha güçlü olmasaydım beni aşağılık biri olarak görecektiniz.. Evet sizden daha

güçlüyüm, yürek var bende! Sizse tabansızın birisiniz. Yasak olmasaydı sizi ruh ve sözcüklerinizle birlikte bir güzel ıslatırdım, fesat kumkuması! Ama bunu yapamıyorum diye yazdığınız şeylere katlanacağımı sanmayın dostum. Bu aşağılık dediğiniz adı, evde avukatıma gösterdiğim zaman başınıza gelecekleri görmek çok hoş olurdu. Ünüm iyidir bayım, kazancım yüzünden iyi bir ünüm vardır. Sizin adınıza bir metelik borç verecek kimse var mıdır acaba, kendi kendinize bir sorun bakalım? Sizi serseri sizi! Sizin karşınıza yasayla çıkmalı! Siz insanlık için tehlikelisiniz! Siz insanları deli edersiniz! Ama sizin gibilere yenileceğimi sanmayın, fesatçı başı! Yürek var bende."

Bay Klöterjahn, şimdi çok coşmuştu gerçekten. Bağırıyor, durmadan yürekli olduğunu söylüyordu.

"(Şarkı söylüyorlardı.) nokta. Hiç de şarkı söylemiyorlardı! Yün örüyorlardı. Bundan başka, anladığıma göre, patates köftesinin nasıl yapıldığını konuşuyorlardı. Çöküş ve dağılış sözlerini kaynatama söyleyecek olursam, onun da hakkını aramak isteyeceğine emin olabilirsiniz! Bu tabloyu gördünüz mü? diyorsunuz.. elbette gördüm; ama niçin soluğumu tutmam, oradan uzaklaşmam gerektiğini anlayamıyorum. Ben kadınlara yan gözle bakmam, iyice bakarım; hoşuma giden, beni isteyen kadını da kendime alırım.. Yürek var bende.. "

Kapı vuruluyordu. Arka arkaya dokuz on kez hızlıca vuruldu. Bay Klöterjahn'ı susturan kısa bir duraklama oldu. Telaşlı, coşkulu bir ses, hiç durmadan "Bay Klöterjahn.. Bay Klöterjahn.. Bay Klöterjahn burada mı?" diyordu.

Bay Klöterjahn sert bir sesle, "İçeri girmeyin.. " dedi. "Ne oluyor, benim burada konuşacaklarım var."

"Gelmelisiniz Bay Klöterjahn, doktorlar da orada, ah korkunç bir yıkım.. "

Bay Klatöterjahn bir adımda kapıya koştu, hızla açtı. Dışarıda Bayan Spatz vardı. Mendiliyle ağzını kapamıştı, gözlerinden iri damlalar yuvarlanıyordu.

"Çok acı Bay Klörterjahn.. Karınız çok kan çıkardı, korkunç derecede çok.. Yatağında rahatça şarkı söylüyordu, birden korkunç kan boşaldı; aman Tanrım, ne çok kandı o.. "

Klöterjahn, "Öldü mü?" diye bağırdı, Bayan Spatz'ın kolunu tutmuş çekiştiriyordu. "Hayır, daha ölmedi değil mi? Yine biraz kan mı çıkardı?

Ciğerden mi? Ciğerden olduğunu kabul ediyorum.. Gabriele!” Gözleri yaşardı, sıcak, iyi, insanca bir duyguyla dolduğu anlaşılıyordu; “Evet, geliyorum!” diye Bayan Spatz’ı itip aceleyle yürüdü. Koridorun ucundan hâlâ “Ölmedi, değil mi? Ciğerlerinden mi?” sözleri geliyordu.

Bay Spinell olduğu yere mıhlanmış kalmış, Klöterjahn’ın açık bıraktığı kapıya bakıyordu. Sonunda birkaç adım yürüdü, çevreyi dinledi. Her yer sessizdi, kapıyı kapayıp yine odasına girdi.

Pencerenin üst kanadı açıktı. Dışarıda Einfried’in bahçesinde kuşlar ötüyor; bu ince, nazlı ötüşte insanın içine işlercesine bütün ilkyaz dile geliyordu. Spinell kendi kendisine, “Kaçınılmaz meslek,” diye söylendi. Sonra başını sallayıp acıyla dişlerini sıktı.

Dingin olmak olanaksızdı, insan böyle kaba olaylar için yaratılmamıştı. İncelenmesi çok uzun sürebilecek bu ruhsal olay Spinell’e kalkıp biraz dolaşma, açık havaya çıkma isteği verdi. Şapkasını alıp odadan çıktı.

Dışarıda yumuşak ve taze kokulu havaya kavuşunca, başını çevirip sanatoryuma, perdeleri kapalı bir pencereye uzun uzun hüzünle baktı.

Sonra ellerini arkasında kavuşturup çakıl yolda yürümeye başladı. Derin bir düşünceye daldı.

Çiçek tarhları hâlâ hasırlarla örtülüydü; ağaçlar, fundalar hâlâ çıplaktı, ama kar yoktu. Yollarda yer yer ıslak izler görünüyordu. Büyük bahçe, mağaraları, yapraklarla kapanmış yolları, küçük kameriyeleriyle akşam güneşinin görkemli renkleri içindeydi. Ağaçların koyu dalları akşamın gölgeleri, altın ışıkları içinde keskin çizgilerle gökyüzüne doğru uzanıyordu.

Güneşin biçim alma saatiydi bu. Bu saatte güneş, batan bir daire olur, ışıkları gözü kamaştırmazdı artık. Bay Spinell güneşi görmüyordu, yolunun üzerinde güneşi kapatan bir tepe vardı. Hem yürüyor, hem şarkı söylüyordu; özlem ezgileriyle dolu bir şarkıydı bu. Birden durdu, kesik kesik soluyarak zincirlenmiş gibi olduğu yerde kaldı. Çatık kaşları, şaşkınlıkla açılan gözleri, korku dolu yüzüyle önüne baktı.

Yol kıvrılıyor, güneşe doğru gidiyordu. Güneş biraz alçalmıştı, çevresinde altın çerçeveli bulutlar, gökyüzünde koskocaman yatıyordu. Bütün ağaçlar bu ışık içindeydi. Bahçe sarı kırmızı ışıklarla yıkanıyordu. Yol üzerinde, bu ışıkların ortasında, başının üzerinde bu koskoca güneş, kırmızı giysili tombul biri duruyordu. Sağ elini etli kalçasına dayamıştı, sol eliyle güzel bir

çocuk arabasını itiyordu. Arabadaki çocuk da Anton Klöterjahn'dı, Gabriele Eckhof'un gürbüz oğlu!

Yastığın üzerinde beyaz şapkası, tombul yanakları, güçlü, gelişmiş vücuduyla oturuyordu. Bakışları neşeyle, hiç yadırgamadan Spinellin bakışlarıyla karşılaştı. Romancı kendini toparlamaya çalıştı; o yetişkin bir insandı, bu beklenmeyen, ışıklar içinde yıkanan varlığın yanından geçip gitmeli, gezintisini sürdürmeliydi.

Ama bu sırada korkunç bir şey oldu; Anton gülmeye, sevinçle haykırmaya başladı; anlaşılmaz bir neşeyle haykırıyordu, bu neşe insanı çıldırtabilirdi.

Çocuğu böyle neşelendiren neydi, Tanrı bilir.. belki karşısındaki siyahlı adam, belki de hayvansal bir rahatlık güldürüyordu onu. Bir elinde kemik bir halka, ötekinde bir çıngırak vardı. Neşeyle bağırarak, çığlıklar atarak bunları havaya kaldırıyor, sallıyor, birbirine çarpıyordu. Neşeden gözleri kapanıyordu, ağzı da iyice açıktı, gül pembesi damağı görünüyordu. Başını keyifle oynatıyordu.

Bay Spinell döndü, oradan kaçtı. Küçük Klöterjahn'ın sevinçli çığlıkları arkasında, dikkatli, tutuk, zarif kol devinimleriyle, kaçan bir insanın kaçışını gizlemek için zorla yavaşlattığı adımlarla çakıl yolda uzaklaştı.

TONIO KRÖGER

I

Küçücük kentin üstündeki bulut yığınlarının ardına saklanan kış güneşi, sütümsü ve soluk, zavallı bir ışık gibi görünüyordu. İki yanına dik çatılı evlerin sıralandığı sokaklar ıslak ve esintiliydi; ara sıra buza da, kara da benzemeyen yumuşak bir dolu düşüyordu.

Paydos olmuştu. Özgür bırakılan çocuk seli kaldırımlı avludan geçerek demir parmaklıklı kapıdan dışarı akıyor, sonra sağa ve sola dağılıyordu.

Büyükler kitap paketlerini ağırbaşlı bir tavırla göğüslerine yapıştırmış, sağ kollarıyla rüzgârı yararak, öğle yemeğine doğru kürek çekiyorlardı. Küçükler eriyen buzları çevreye sıçratarak neşeli neşeli koşarken, fok derisinden çantalarındaki ders gereçlerini birbirine vuruyorlardı. Kimi zaman da ciddi adımlarla yürüyen Wotan şapkalı ve Jupiter sakallı öğretmenlerin ya da başöğretmenin önünde uslu uslu okul şapkalarını çıkarıyorlardı.

Epeydir caddede bekleyen Tonio Kröger, arkadaşlarıyla konuşarak avlu kapısından çıkıp onlarla birlikte uzaklaşmaya hazırlanan Hansa, “Hadi, geliyor musun?” dedi ve gülümseyerek ona doğru ilerledi.. Hans, Tonio’ya bakarak, “Ne var?” dedi. “Ha! Sahi! Peki biraz gezinelim.”

Tonio sustu, gözleri bulandı. Acaba Hans bugün öğleyin gezmeye gideceklerini unutmuş muydu? Yoksa yeni mi aklına geliyordu? Oysa kendisi sözleştikleri zamandan beri sevinip duruyordu.

Hans arkadaşlarına, “Haydi, size uğurlar olsun, ben Kröger’le şöyle bir dolaşacağım,” dedi ve onlar sağa saparken, bunlar sola yöneldiler.

Hans’la Tonio’nun dersten sonra gezinmeye zamanları vardı; çünkü ikisinin de evlerinde öğle yemeği dörtten önce yenmiyordu. Babaları kamu hizmetleri gören ve kentte etkili olan büyük tüccarlardı. Hızar makinelerinin puflayarak ve ıslık çalarak iri kütükleri kestiği ırmağın kıyısındaki geniş kereste deposu, kuşaklardan beri Hansen’lerindi. Tonio’ya gelince; arabaların, her gün kentin içinde, firmasının büyük siyah markası vurulmuş tahıl çuvallarını taşıdığı görülen Konsül Kröger’in oğluydu;

atalarından kalan eski, büyük ev kentin en büyük konağıydı. Birçok tanıdığa rastlayan iki arkadaş durmadan şapkalarını çıkarmak zorunda kalıyorlardı ve birçok kimse de bu on dört yaşındaki çocukları selamlıyordu.

İkisinin de çantaları sırtlarındaydı, ikisi de iyi ve kalınca giyinmişti; Hans'ın sırtında kısa bir denizci paltosu vardı, üstlerindeki denizci giysilerinin geniş ve mavi yakaları, paltolarının sırt ve omuzlarını örtüyordu. Tonio'nun paltosu kemerli, kül rengi bir paltoydu. Hans'ın başında, altından keten sarısı saçlarının perçemi fışkıran siyah kurdeleli bir Danimarka gemici beresi vardı; olağanüstü güzel ve yapılı bir çocuktu; geniş omuzlar, dar kalçalar, keskin ve korkusuz bakışlı çelik mavisi gözler.. Ama Tonio'nun yuvarlak kalpağının altındaki ince güney çizgileri taşıyan esmer yüzünde kara iki göz parlıyordu. Hafif gölgeli, kapakları çok ağır, anlatımı dalgın ve biraz duraksamalı.. Ağız ve çenesinin çevresi az görülür incelikteydi. Yürüyüşü gevşek ve düzensizdi. Hans'ın siyah çoraplarının içindeki ince bacaklarıysa, olağanüstü esnek ve ritimli hareket ediyordu.

Tonio bir şey söylemiyordu. Acı çekiyordu. Biraz eğri kaşları çatıktı, ıslık çalmak için dudaklarını yumrulaştırırken başını yana eğerek göz ucuyla uzaklara bakıyordu. Bu duruş ve bu anlatım ona özgü bir şeydi.

Hans yan gözle birden Tonio'ya baktı ve usulcacık kolunu kolunun altına kaydırdı; çünkü başını niçin çevirdiğini pek iyi biliyordu. Tonio konuşmaksızın birkaç adım daha attıktan sonra, bir an gönlünün yumuşadığını duyumsadı.

Hans, "Doğrusu unutmamıştım, Tonio," dedi ve sonra gözlerini önündeki kaldırıma doğru eğerek konuştu: "Yalnızca gezintiye çıkamayacağımızı sanmıştım; çünkü bugün hava çok nemli ve rüzgârlı, ama bunun pek önemi yok; beni beklemeni gerçekten pek kibarca buldum. Bense, çoktan eve gittiğini sanarak kızıyordum.. "

Tonio'nun bütün varlığı, bu sözleri işitince sevinçten yerinden oynadı, titrek bir sesle:

"Peki, öyleyse şimdi tabyalara gidiyoruz," dedi. "Değirmen tabyasına ve Holsten tabyasına; sonra da seni oradan evinize bırakırım Hans. Ben eve yalnız dönerim, zararı yok; gelecek defa da sen benimle gelirsin."

Gerçekte, Hans'ın söylediğine pek de inanmıyordu ve onun bu gezintiye kendisi kadar önem vermediğini pek iyi biliyordu. Ne var ki, Hans'ın unutkanlığından dolayı üzüldüğünü ve kendisini bağışlatmak için bir fırsat kolladığını da anlıyordu. Barışmalarını geciktirme düşüncesi Tonion'un aklından çoktan uzaklaşmıştı..

İşin doğrusu, Tonio, Hans Hansen'i seviyordu; bu yüzden de şimdiye dek çok acı çekmişti. Onun on dört yaşındaki genç ruhu, yaşamdan şu yalın ve sert dersi almıştı: "En çok seven alt düzeyde olandır ve acısını da o çekecektir." O öyle bir yaradılıştaydı ki, bu türlü deneyimleri pek iyi görüyor ve iyice belliyordu; bundan hoşlanmıyor da değildi. Ama kişisel yaşamını buna göre düzenlemeyi ve bundan uygulanabilir sonuçlar çıkarmayı ummuyordu. Ayrıca, bu yalın dersleri okulda öğretilmek istenen bilgilerden çok daha önemli ve dikkate değer buluyor; gotik tavanlı sınıflarda geçirdiği ders saatlerinin en büyük bölümünü bu buluşlarda duyduğu bütün şeylerin dibini eşmeye ve anlamını derinleştirmeye ayırıyordu. Bu uğraş da, ona, odasında kemanıyla dolaştığı (çünkü keman çalardı) ve kemanının çıkarabildiği en yumuşak sesleri, aşağıda, bahçedeki yaşlı cevizin altında kıvrıla kıvrıla yükselen su fıskiyesinin şırıltısına karıştırdığı zamanlar duyduğu zevke benzeyen bir hazzı veriyordu.

Su fıskiyesi, yaşlı ceviz, kemanı ve uzaktaki deniz, dinlencede yaz düşlerini gözlediği Baltık Denizi; bütün bunlar onun sevdiği, varlığını çevreleyen ve iç dünyasının akışını oluşturan şeylerdi.. Adları şiirlerde hoş bir etki bırakan ve Tonio Kröger'in kimi zaman kaleme aldığı şiirlerde her zaman çınlayan şeyler..

Yazılı bir şiir defteri olduğunu, kendi hatası yüzünden çevresindekiler de öğrenmişti. Bu ona, arkadaşları arasında ve öğretmenleri yanında çok zarar veriyordu. Konsül Kröger'in oğlu bu işi böyle büyütmeyi anlamsız ve bayağı buluyor; bunun için, arkadaşlarından olduğu kadar öğretmenlerinden de nefret ediyor, onların kötü davranışlarından tiksiniyor ve az görülür bir göz keskinliğiyle onların zayıf yönlerini araştırıyordu. Ancak bununla birlikte, şiir yazmayı kendisi de garip ve uygunsuz bulmuyor değildi; bu uğraşı acayip bulanlara, bir dereceye dek hak vermek zorunda kalıyordu; ama ne de olsa, bu onu gene de şiir yazmaktan vazgeçiremiyordu.

Evde zamanını boş yere harcadığı için, derste zekası pek yavaş ve dalgındı; öğretmenlerinin gözünde değildi; bakışları düşünceli, düğme deliğinde bir kır çiçeği takılı, düzgün giyimli, uzunca boylu biri olan babası, oğlunun eve getirdiği acınacak notların karşısında çok öfkeli ve kaygılı görünüyordu. Babasının bir zamanlar haritanın ta altındaki bir ülkeden getirdiği, bu nedenle de kentin başka hanımlarına benzemeyen kara saçlı güzel annesi Consuelo ise notlara karşı tam anlamıyla ilgisizdi.

Tonio, olağanüstü piyano ve mandolin çalan, bu sıcakkanlı ve üzgün tavırlı anneyi seviyordu. Kendisinin, başkaları karşısındaki bu kuşkulu durumuna aldırış bile etmemesine seviniyordu. Bununla birlikte, babasının gösterdiği öfkeyi haklı ve yerinde buluyor, azarlamalarına karşın ona hak veriyor, annesinin dingin ilgisizliğini biraz uygunsuz buluyordu.

Kimi zaman, içinden şuna yakın bir şeyler düşünüyordu: Bu yaşama biçimine bir son vermeliyim; böyle dikkatsiz, dik başlı, kimsenin aklına gelmeyen, benim de ne değiştirebileceğim, ne de değiştirmek istediğim şeylerle uğraşmak.. Bu, yeter artık. Beni öpücük ve ninnilerle avutacak yerde, hiç olmazsa kusurlarımı göstermek ve adamakıllı cezalandırmak daha yerinde olacak. Ne de olsa biz yeşil arabalarıyla köy köy dolaşan çingeneler değiliz ya! Tersine, Konsül Kröger ailesinin üyeleri olan ciddi kimseleriz.. Çoğu kez şöyle düşünüyordu: “Neden böyle acayibim? Neden herkesle savaşım durumundayım? Neden öğretmenlerimle aram açık ve başka çocukların yanında yabancıyım? Bir de şu iyi ve sıradan durumlarını sağlamca koruyan orta düzeyde öğrencilere bakın: Bunları öğretmenleri gülünç bulmuyor; onlar şiir yazmıyorlar, yalnızca herkesin düşündüğü ve yüksek sesle söyleyebileceği şeyleri düşünüyor ve söylüyorlar.. Bunlar, ne kadar kaygısız, herkesle ve her şeyle araları iyi olarak yaşamaktalar! Bu iyi bir şey olsa gerek.. Ama benim neyim var? Sonu ne olacak bunun?”

Bu kendisini ve yaşamla olan ilişkilerini inceleyiş biçimi, Tonio’nun Hans Hansen’e karşı beslediği sevgide önemli bir rol oynuyordu. Bir kez, onu seviyordu; çünkü o güzeldi ve her noktada kendisinin karşıtıydı; Hans Hansen çok iyi bir öğrenciydi, neşeli bir arkadaştı, ata biniyor ve jimnastik yapıyordu; bir şampiyon gibi yüzüyor ve herkese kendini sevdiriyordu. Öğretmenlerinin ona karşı sevecenliğe yakın bir sevgisi vardı; onu küçük adıyla çağırıyor ve her bakımdan yüreklendiriyorlardı. Arkadaşları onun ilgisini çekmeye çalışıyorlardı. Hanımlar ve beyler onu yolda durduruyor, Danimarka beresinin altından fışkıran keten sarısı saçlarının perçemini yakalıyor ve “Günaydın, güzel perçemli Hans Hansen!” diyorlardı. “Gene her zaman birinci misin? Annene, babana selam, güzel küçük delikanlım.. “

Hans Hansen işte böyleydi. Tonio Kröger Hans’ı tanıdığından beri, onu her görüşünde göğsünün üstünde bir yanık duygusu doğuran kıskançlıkla karışık bir istek, acı bir istek duyuyordu. Kim böyle senin gibi mavi gözleri olmasını, bütün evrenle anlaşarak mutlu yaşamayı istemez ki! Sen, her zaman akıllısın ve herkesin beğencesini kazanan şeylerle uğraşıyorsun,

ödevlerini bitirince binicilik dersleri alıyor ya da kıl testereyle işler yapıyorsun ve dinlencede bile zamanını denizde kürek çekmek, yelken kullanmak ya da yüzmekle geçiriyorsun; bense haylaz ve dalgın, sürekli kum üstüne yatıp gizemli değişikliklere uğrayan denizin yüzünü seyrediyorum; bunun için gözlerin pek parlak ve açık.. Ah! senin gibi olmak..

Hans Hansen gibi olmayı da pek denemiyordu ve belki bu dileği hiç de içten değildi. Ama onun kendisini bu haliyle sevmesini, acı duyarak istiyordu; onun sevgisinin, kendisine özgü, yavaş ve derin, özverili, acıklı, kara duygulu bir biçimde, yabancı görünüşünden beklenmeyen, coşkun tutkudan daha yakıcı, daha kemirici bir kara duyguyla dolu istiyordu.

Bu istek hiç de boşuna değildi; çünkü Tonio'da bir üstünlük, anlatılması güç şeyleri anlatmasına yardımcı olan bir söz kolaylığı bulan Hans, kendisine gösterilen sevginin az görülür bir güç ve incelikte olduğunu pek iyi anlayarak, minnettarlığını ona belli ediyordu. Bu sevgiye karşılık verme biçimiyle Tonio'yu sevindirdiği gibi, kıskançlıktan, düşlem kırıklığından ve aralarında bir ruh birliği kurmak için gösterdikleri çabaların yararsızlığından doğan acılar içinde de kıvranıyordu. Çünkü şaşılacak şeydir ki, Hansın yaşayış biçimine imrenen Tonio, onu kendi yaşam biçimine alıştırmaya çalışıyordu: Ne var ki, bunu ancak bir an için ve görünüşte başarabiliyordu..

Değirmen sokağında, bakkal Iwersenden on feniğe satın aldıkları meyveli bonbonları ortaklaşa yiyerek yürürken, Tonio, "Olağanüstü bir şey okudum, olağanüstü bir şey," dedi. "Schiller'in Don Carlos'u.. bunu okumalısın Hans, istersen sana vereyim."

"Yok, yok," dedi Hans Hansen; "Boşver onu, bana göre değil.. Ben atlarla ilgili kitabımı okumayı yeğlerim; pek güzel resimler de var içinde.. bana inan. Bize geldiğin zaman onları sana gösteririm, anlık fotoğraflar; tırıs, dörtnala, atlama.. hayvanların pek çabuk yürüdükleri zaman gözle görülmeyen bütün durumları.."

Tonio nazikçe soruyordu: "Bütün durumları mı? Güzel bir şey bu. Ama Don Carlos da akıl alır gibi değil. Öyle bölümleri var ki insana sanki bir şey patlıyormuş gibi sarsıntılar veriyor; göreceksin, çok güzel bir şey bu.."

Hans Hansen sordu: "Patlıyor mu? Niçin?"

"Örneğin, Marki'nin aldattığı kralın ağladığı bölüm.. Ama Marki kralı, yalnızca prensin hatırı için aldatmıştı. Anlıyor musun, kendisini onun için feda ediyor. O anda bekleme salonuna kralın bürosunda ağladığı haberi geliyor: "Ağladı! Kral ağladı." Bütün saray adamları şaşkınlık içinde; bu,

insanı sarsan bir şey, çünkü o, korkunç, katı yürekli ve sert bir kraldır. Kralın niçin ağladığı pekiyi anlaşılıyor ve ben prensten de, Marki'den de çok ona acıyorum. Her zaman öyle yalnız ve sevgiden yoksun ki.. Sonunda bir insan bulduğunu sanıyor; ama o da kendisini aldatıyor."

Hans Hansen göz ucuyla Tonio'nun yüzüne baktı, bu yüzdeki bir şeyler konuya ilgisini çekse gerekti! Çünkü hemen, yeniden Tonio'nun koluna girerek, "Nasıl aldatıyordu, Tonio?" dedi. Tonio heyecanlandı.

"Olay şu," diye başladı. "Brabant ve Flander'e yazılan mektuplar.. "

"İşte Erwin Immerthal" dedi Hans.

Tonio sustu. İçinden, "Yerin dibine batsın şu Immerthal. Ne diye rahatsız ediyor bizi! Yeter ki bütün yol boyunca binicilik dersleriyle kafamızı patlatmaya gelmesin" dedi. Erwin Immerthal de binicilik dersleri alıyordu, babası banka yöneticisiydi ve şuracıkta, kentin kapısının dışında oturuyordu. Cılız bacakları ve çekik gözleriyle, çantasız, caddeden onlara doğru geliyordu.

Hans, "Günaydın Immerthal, Kröger'le biraz geziniyorum.. " dedi. Immerthal, "Bir iş için kente gidiyorum," diye yanıtladı. "Ama sizinle biraz yürüyebilirim.. Nedir o? Meyveli bonbon mu? Evet, teşekkür ederim, birkaç tane yerim. Yarın gene dersimiz var, Hans." Binicilik dersini söylüyordu.

"Çok iyi," dedi Hans, "Biliyor musun, evden bana, son yoklamada kompozisyondan on aldığım için çok şık tozluklar armağan ettiler.."

Immerthal, parlayan iki yarığa benzeyen gözlerini kısarak, "Sen hiç binicilik dersi almıyorsun, değil mi Kröger?" diye sordu.

Tonio belirsiz bir sesle, "Hayır," dedi.

Hans Hansen "Kröger, babandan rica et, sana da ders aldırsın," dedi.

"Evet," dedi Tonio, acele ve ilgisiz.

Bir an boğazı sıkıldı, Hans kendisine soyadıyla seslenmişti. Hans da bunu anladı, açıklamak için, hemen:

"Sana Kröger diyorum, çünkü öz adın pek tuhaf, biliyor musun? Kusura bakma ama bu ad hoşuma gitmiyor. Tonio!.. Bu da bir ad mı ki? Ama ne yapabilirsin? Senin elinde değil ki bu."

Immerthal aralarını bulmak ister gibi bir tavır takınarak, "Elbette senin elinde değil; aslında bu adı sana, kulağa yabancı geldiği ve özgün olduğu için vermiş olmalılar," dedi.

Tonio'nun dudakları titredi, kendini tuttu.

“Evet,” dedi, “Saçma bir ad bu.. Adımın Heinrich ya da Wilhelm olmasını daha çok isterdim, bundan emin olabilirsiniz. Ama bana annemin kardeşlerinden birinin, Antonio’nun adını vermişler; biliyorsunuz ki annem buralı değildir.”

Sonra sustu, onları at ve koşum üzerine konuşmalarıyla başbaşa bıraktı. Hans, Immerthal’in koluna girmiş, öyle büyük bir ilgi ve coşkuyla konuşuyordu ki, bunları onda Don Carlos’a karşı uyandıramazdı.. Tonio, ara sıra, ağlamak isteğinin burnunu sızlattığını duyumsuyor, durmadan titreyen çenesini güçlükle tutabiliyordu..

Hans, adını sevmiyordu; ama Tonio ne yapabilirdi? Kendi adı Hans, Immerthal’inki Erwin; bunlar herkesçe tanınmış, kimsenin yadırgamadığı adlar. Ama Tonio, yabancı ve acayip bir sözcük. Kesinlikle kendisinde her bakımdan, o istese de istemese de bir başkalık vardı; yeşil arabasıyla köy köy dolaşan bir çingene değil de Kröger ailesinden Konsül Kröger’in oğlu bile olsa, sıradan şeylerden uzak, yalnız bir çocuktu.. Ama Hans neden ona yalnız olduklarında Tonio diyordu da, üçüncü bir kişi yanlarında bulunduğunda utanmaya başlıyordu? Oysa, kimi zaman onu anlıyor ve seviyor görünüyordu. “Nasıl aldatıyor?” diye sorarak koluna girmişti; ama Immerthal gelince, geniş bir soluk alarak onu bırakıp gereksiz yere yabancı kökenli adından dolayı kendisine çıkışmıştı. Ne acı şeydi, bütün bunların ayrımına varmak!..

Gerçekte, Hans Hansen onu biraz seviyordu; ama kendi aralarındayken; Tonio bunu biliyordu. Ne var ki, üçüncü kişi yanlarına gelince, Hans bir arada bulunmalarından utanıyor; onu feda ediyordu. Şimdi de, gene öyle yalnız kalmıştı.. Aklına Kral Philip geldi. Evet, kral ağlamıştı!

“Hoşçakalın,” dedi Erwin Immerthal. “Şimdi gerçekten kente gitmeliyim. İyi günler! Bonbonlara teşekkürler!”

Sonra, yol üstündeki bir bahçe kanepesinin üstüne sıçradı, çarpık bacaklarıyla kanepeyi zıplayarak aştıktan sonra uzaklaştı gitti.

Hans kesin bir tavırla, “Immerthal’i severim” dedi. Duygudaşlıklarını da duygudaş olmayışını da söylemekten, başkalarıyla paylaşmaktan zevk duyan, kendisinden emin, şımarık bir çocuk tavrı takınıyordu.. Sonra yeniden binicilik derslerinden söz etmeye başladı. Hans’enlerin evine yaklaşmışlardı. Tabyalardan geçen yol pek uzun değildi. Sık sık kasketlerini tutarak, çıplak dallarda gıcırdayan ve inleyen güçlü ve ıslak rüzgâra karşı başlarını eğiyorlardı. Tonio, konuşan Hans Hansen’e ara sıra yapmacık bir

“Yaa!” ya da “Evet!”le yanıt veriyor ve onun konuşurken dıştan bakıldığında anlamsız bir yaklaşımla yeniden koluna girmesine karşı duygusuz kalıyordu.

Sonra, istasyona yakın bir yerde tabya gezintisini bıraktılar; vakit geçirmek için, önlerinden ivedi ivedi, soluya soluya geçen bir trenin vagonlarını saymaya koyuldular; son vagonun üzerinde kürküne sımsıkı bürünmüş oturan adama el salladılar. Ihlamur alanına gelince Hans’enlerin köşkünün önünde durdular. Hans kapının üstüne tırmandı, menteşeleri oynatarak kapıyı gıcırdatmanın ne kadar eğlenceli bir şey olduğunu Tonio’ya gösterdikten sonra, ayrıldılar.

“Haydi, hoşçakal Tonio.. şimdi eve girmeliyim, gelecek sefer de ben seni evinize götürürüm, söz veriyorum,” dedi Hans.

“Sana da hoşçakal,” dedi Tonio, “güzel bir gezinti yaptık.”

Bahçe kapısının parmaklığını tutunca ıslak pas bulaşan ellerini birbirlerine uzattılar; ama el sıkışırken Hansın gözleri Tonio’nun gözleriyle karşılaşınca güzel yüzünde belirsiz bir pişmanlığın anlatımı belirdi, çabuk çabuk:

“Yakında Don Carlos’u okuyacağım. Bu özel odasında ağlayan kral öyküsü pek hoş olsa gerek,” dedi. Sonra çantasını koltuğunun altına sıkıştırarak bahçe boyunca koştu. Eve girmezden önce bir daha geriye döndü, arkadaşını bir baş işaretiyle selamladı.

Tonio Kröger mutlu, bir kuş hafifliğiyle uzaklaştı. Gerçekte, rüzgâr arkadan itiyordu; ama kolayca ilerlemesinin nedeni yalnızca bu değildi.

Hans, Don Carlos’u okuyacak ve o zaman yalnızca ikisi dışında kimsenin, Immerthal’in de, bir başkasının da üzerinde konuşamayacağı bir şeyleri olacaktı. Ne de iyi anlaşıyorlardı! Kim bilir, belki onu da şiir yazmaya kandıracaktı. Yok, yok, bunu istemiyordu!

Hans, Tonio gibi olmamalı, şimdi nasılsa öyle kalmalı: Zeki, güçlü, herkesin ve herkesten çok Tonio’nun sevdiği gibi. Don Carlos’u okuması ona pek de zarar vermezdi ya!

Tonio, eski basık kent kapısının altından geçti, liman boyunca yürüdü ve iki yanında dik çatılı evlerin sıralandığı, ıslak rüzgârların estiği yokuşu tırmanarak evlerine doğru çıktı. Bu sırada yüreği, ateşli bir istekle, hüzünlü bir özlemle, biraz küçümsemeyle ve tertemiz bir mutlulukla dolu yüreği çarpıyordu..

II

Sarışın Inge, çarşıdaki girintili çıkıntılı sivri gotik çeşmenin yükseldiği yerde oturan Doktor Holm'un kızı Ingeborg Holm, on altı yaşında, Tonio Kröger'in sevdiği kızdı..

Nasıl sevmişti? Belki onu bir kez görmüştü, ama bir akşam her zamankinden başka bir biçimde, bir ışık altında görmüştü; bir arkadaşıyla konuşurken başını çapkın bir edayla gülerek yana attığını; beyaz tülden yapılmış kol yeni dirseğinin altına kayarken, elini, ne pek güzel ne de pek ince bir genç kız eli olan elini başka bir biçimde başına götürdüğünü görmüştü; bir sözü, -belirsiz bir sözü- başka bir biçimde söylediğini işitti; gönlünü, yalnızca küçük bir budala olduğu vakitler Hans Hansen'e bakarken duyduğu hazdan daha güçlü bir mutluluk kapladı.

O akşam onun düşlemini, kalın örgüsü, gülen mavi badem gözleri, çil lekelerinin hafifçe damgaladığı burnunun düşlemini gönlünde götürdü; uyuyamadı, çünkü hâlâ sesinin tınlayışını işitiyordu; yavaşça o önemsiz sözü söylediği andaki edaya öykünmek istedi ve ürperdi. Deneyim, ona bunun âşık olduğunu söylüyordu. Aşkın kendisini birçok acıya, üzüntüye ve aşağılık bir konuma düşüreceğini, ruhun erincini bozduğunu, yüreği ezgilerle doldurduğunu, ama bu ezgilere açık bir biçim vererek erinç içinde, yetkin bir yapıt yaratmak için gereken ruh dinginliğini vermediğini pek iyi bilmesine karşın, gene de bu ürpertiyi sevinçle karşıladı. Benliğini bütün bütüne aşka verdi ve onu ruhunun bütün gücüyle besledi; çünkü aşkın ruhu zenginleştirdiğini ve insanı yaşattığını biliyordu; aslında o da erinç ve dinginlik içinde yetkin bir yapıt yaratmaktan çok, ruh zenginliği ve yaşam istiyordu.

Tonio Kröger, Ingeborg Holm'a Konsül Husteed'in hanımının evinde, dans dersi verilen o akşam vurulmuştu; bu, yalnızca ilerigelen ailelerin çocuklarına verilen özel bir dersti. Sırayla, dans ve görgü kuralları dersi almak için ailelerde toplanıyorlardı. Salt bunun için de, her hafta Hamburgtan bale öğretmeni Knaak geliyordu.

Adı François Knaak'tı; bir görmeliydi, ne adamdı o!

“Jai l'honneur de me vous representer” derdi, “Mon nom est Knaak..” Bunu eğilirken değil, doğrulduktan sonra -yavaşça ve açık seçik- söylemeli. Her zaman kendinizi Fransızca konuşarak tanıtmanız gerekmeyebilir, ama

Fransızcayla düzgün ve yanlışsız yapabilirseniz, Almanca çok daha iyi yapabilirsiniz.”

Siyah ipekten redingotu dolgun kalçalarına nasıl da güzel yapışıyordu! Pantolonu, geniş saten fiyonklarla süslenmiş rugan iskarpinleri üzerine yumuşak kıvrımlar yaparak düşüyordu; elâ gözleri kendi güzelliğinden duyduğu bıkkın bir mutlulukla çevreye bakıyordu.. Herkes onun kendisine güveni ve inceliği altında eziliyordu.

Ev sahibine doğru yürüyor -ve kimse onun gibi yürümüyordu; esnek, dalgalı, sallana sallana, görkemli- eğiliyor ve hanımın elini uzatmasını bekliyordu. Elini öptükten sonra hafif bir teşekkür mırıldanıyor, esnek bir devinimle geriliyor, sol ayağı üzerinde geri dönüyor, sağ ayağını, ucunu yerden kaldırmadan, yana çeviriyor ve kalçalarını oynatarak uzaklaşıyordu.

“Bulunduğunuz bir topluluktan ayrılırken birçok kez diz bükerek yüz çevirmeden gerileye gerileye kapıya doğru gidin. Sandalyeyi ayağından yakalayarak ya da yerde sürükleyerek değil, arkalığından tutup hafifçe yerden kaldırarak götürün ve ses çıkarmadan yere koyun. Öyle elleriniz karnınızın üstünde ve diliniz ağzınızın köşesinde oturmayın!” Böyle yapacak olursanız, Bay Knaak’ın sizi öyle bir yansılayışı vardır ki, ömrünüzce bu durumdan tiksinirsiniz..

Bunlar, görgü kurallarıydı. Dansa gelince; Bay Knaak belki daha da ustalık gösteriyordu. Mobilyasız salonda, havagazıyla çalışan avizenin lambaları ve şömine üstündeki mumlar yanıyordu. Yer talkla pudralanmıştı. Ayakta sessizce duran “eleve”ler (öğrenciler) bir yarım daire oluşturmuşlardı. Anneler ve öteki yakınlar, gerili perdenin öte yanında kalın kadife kaplı sandalyelerde oturuyorlar, saplı gözlükleriyle, Bay Knaak’ın redingotunun eteklerini iki yandan ikişer parmağıyla tutup öne doğru eğilerek mazurkanın değişik figürlerini esnek bacaklarıyla nasıl gösterdiğini seyrediyorlardı. Çevresindekileri şaşırtmak isteyince, birden gereksiz yere zıplayarak bacaklarını havada baş döndürücü bir çabuklukla, “tralala” diyerek kavuşturuyor, sonra salondaki eşyayı yerinden oynatan boğuk bir ses çıkararak, küt diye yeryüzüne dönüyordu.

Tonio Kröger içinden, “Ne garip şebek!” diyordu, ama Inge Holmun, şen Inge’nin çok zaman hayran hayran bir gülümsemeyle Bay Knaak’ın devinimlerini seyrettiğini pek iyi görüyordu. Ama kızın hayranlığı yalnızca adamın bedenini böylesine ustaca kullanmasından değildi. Bay Knaak’ın gözlerinin ne dingin ve güvenli bir bakışı vardı! Bu gözler, eşyanın

karmaşık ve üzünçlü olmaya başladığı noktadan daha ileri geçemiyor, ancak kendilerinin elâ ve güzel olduklarını biliyorlardı. Bunun için duruşu bu kadar gururluydu; evet, onun gibi yürümek için insanın aptal olması gerekir; ama o zaman sevilirsiniz, çünkü sevimli olursunuz. Tonio, Inge'nin, sarışın ve tatlı Ingenin Bay Knaak'a bu gözle bakmasını pek iyi anlıyordu. Acaba ona da hiç bir genç kız böyle bakacak mıydı?

Evet, ona da bakan bulundu. Orada, tatlı yüzü ve büyük, hülyalı, kara, içten ve ciddi gözleriyle, davavekili Vermehren'in kızı Magdalena Vermehren de vardı. Çoğu zaman dans ederken düşünüyordu, damlar kavalyelerini seçtikleri zaman, Tonio'yu dansa kaldırıyordu. Şiir yazdığını biliyordu; kendisinden iki kez şiirlerini göstermesini rica etti. Ara sıra başını eğerek uzaktan Tonio'ya bakıyordu. Ama, bundan ona ne? O Inge Holm'u, sarışın, şen, şiir yazdığından dolayı kendisini kesinlikle aşağı gören Inge'yi seviyordu.. Onu, mutluluk ve alayla dolu mavi, badem gözlerine bakarak seyrediyor, kıskanç bir istek, ondan uzaklaşma ve ona sonsuza dek yabancı kalma düşüncesinin içine işleyen acısı göğsünde alevleniyordu..

"Birinci çift en avant" diyordu Bay Knaak. Adamın burun sesini çıkarış biçimini anlatacak bir söz bulunamaz. Kadrile çalışılıyordu. Inge Holm ile aynı karede bulunan Tonio Kröger korkudan titriyordu. Gücü yettiğince ondan kaçındığı halde, hep onun yanına düşüyordu. Gözlerini ondan uzaklaştırdığı halde, gene durmadan gözleri gözleriyle karşılaşıyordu.. Şimdi kızıl saçlı Ferdinand Mathiesse'nin elinde kayarak, koşarak, ilerliyordu; örgüsünü geriye attı ve tam karşısında, soluk alarak, durdu. Piyanocu Bay Heinzelmann, kemikli ellerini piyanonun tuşlarına koydu, Bay Knaak komut verdi ve kadril başladı.

Inge, Tonio'nun önünde, bir yandan öbür yana gidip geliyor, ileri geri adım atıyor ve dönüyordu.

Saçından ya da giysisinin ince, beyaz kumaşından çıkan bir koku, kimi zaman onu sarsıyor, gözleri gittikçe bulanıyordu. "Seni seviyorum sevimli, tatlı Inge," diyordu içinden; onun böyle coşkun, neşeli dans etmesi ve kendisine hiç bakmaması karşısında duyduğu bütün acıyı bu sözlerle anlatıyordu. Storm'un güzel bir dizesini anımsadı: "Ah, uyusaydım da sen dans etseydin.." Severken dans etmenin utanç verici bu saçmalığı ona pek dokunuyordu..

“Birinci çift en avant” diyordu Bay Knaak; çünkü yeni bir figür başlıyordu. “Compliment!” “Moulinet des Dames! Tour de Mains!” “De”nün vurgusuz “e”sini ne ince bir biçimde yuttuğu sözcüklerle anlatılamaz.

“İkinci çift en avant!” Sıra Tonio Kröger’le damındaydı. “Compliment!” Tonio Kröger eğildi. “Moulinet des Dames” ve Tonio Kröger, başı aşağıda, kaşları çatık, elini dört damın elleri üzerine, Inge Holm’un elinin üzerine koydu ve Moulinet’yi oynadı.

Çevreden mırıltılar ve kahkahalar yükseldi. Bay Knaak abartılı bir dehşet belirten bir bale pozu aldı, “Eyvah!” diye bağırdı, “Durun! Durun!” Kröger damların arasına karıştı. “En arriere, Bayan Kröger, geriye, fi donc! Herkes anladı, sizin dışınızda. Şşşşt! Haydi, çekilin!” Ve sarı ipek mendilini çıkararak Tonio Kröger’in önünde, onu yerine kovalamak için salladı.

Delikanlılar, kızlar ve perdenin arkasındaki hanımlar, hepsi güldüler -çünkü Bay Knaak olayı gereğinden çok gülünç göstermişti- hepsi bir tiyatrodaymış gibi eğlendiler. Yalnızca Bay Hinzelmann iş adamlarına özgü kuru suratını asarak bakıyordu; çünkü Bay Knaak’ın soytarılıklarının onun üzerinde bir etkisi kalmamıştı.

Hizmetçi kız serinletici içkilerle dolu tepsiyi şıkırdatarak içeri girdi, bisküvi tepsisini taşıyan aşçı kadın da onu izledi. Ama Tonio Kröger salondan dışarı sıvıştı, gizlice koridora gitti, pancuru indirilmiş bir pencerenin önünde durdu. Bir şey göremediği halde sanki dışarı bakıyormuş gibi orada dikilmenin gülünç olacağını aklına bile getirmedi.

Ne var ki, o kendi içine, özlem ve kederle dolu içine bakıyordu. Niçin, niçin oradaydı? Niçin kendi odasının penceresi önünde oturarak Storm’un “Immensee”sini okumuyor, yaşlı ceviz ağacının ağır ağır gıcırdadığı ve üstüne akşam güneşi düşen bahçeye bakmıyordu? İşte orada kendi yerinde olacaktı; başkaları varsın dans etsin, bunda çevik ve becerikli olsun!

Yok, yok, onun yeri gene burada, kendisini Ingenin yakınında duyumsadığı yerdeydi; zararı yok, ondan uzak ve yalnız olsun ve gürültüler, şamatalar, kahkahalar arasından yaşamın bütün akışının titreyişlerini taşıyan sesini ayırt etmeye çalışsın. Ah sarışın Inge, o senin gülen mavi, badem gözlerin! Ancak, “Immensee” okunmadığı ve benzeri yazılmak istenmediği zaman, senin gibi güzel ve şen olunabilir. İşte üzücü olan da bu.

Gelmeliydi! Orada olmadığını görüp başından geçeni sezerek, sessizce onu izlemeli, acıyarak da olsa elini omzuna koyup şöyle demeliydi: “Gel

içeri, yanımıza gel, sevin, seviyorum seni.” Geriye kulak verdi, mantıksız bir coşkuyla gelmesini bekliyordu; ama gelmedi. Bunu umamazdı bile!

Ötekiler gibi o da gülmüş müydü? Evet, hem de içinden gelerek. Ama o buna inanmak istemiyordu; çünkü kızı çok seviyordu. Oysa salt onun yanında olduğu için dalgınlıkla Moulinet des Dames oynamıştı. Sonra bundan ne çıkar? Belki kahkahalarını kesecekleri bir gün de gelecektir! Kısa bir süre önce, bir dergi, bir şiirini kabul etmemiş miydi; gerçi şiir yayınlanmadan önce dergi kapanmışmış, ne çıkar? Bir gün gelecek, ünlü olacak, her yazdığı basılacak.. işte o zaman bunun, Inge Holm’u etkileyip etkilemediği görülecek.. Hayır, bunun hiç bir etkisi olmayacak; gerçek bu! Evet, durmadan düşen Magdalena Vermehren üzerinde etkisi olacak, ama Inge Holm üzerinde asla! Mavi gözlü, şen Inge üzerinde asla. Öyleyse boşuna değil mi?..

Bu düşünce üzerine, Tonio Kröger’in yüreği acıyarak burkuldu. Tanımadığınız bir kara duygusallığın benliğinizde kaynaşıp oynaştığını duymak ve bunun yanında, gönlünüzün sizi kendilerine doğru çektiği varlıkların buna karşı gösterdiği ilgisizliği bilmek, nasıl da acı verici bir şey! İnik bir kafesin önünde tek başına, toplumun dışında, umutsuz olarak ayakta durmasına ve yürek acılarıyla pencereden dışarı bakıyormuş gibi görünmesine karşın, gene de mutluydu. Çünkü o anda gönlü yaşıyordu; ateş ve elemle senin için çarpıyordu, Inge Holm; senin sarışın, parlak, şen, çapkın ve bayağı, ufacık kişiliğini kolları arasında sıkıyordu.

Bir değil, birçok kez müzik sesi, çiçek kokusu ve kadeh çınlamasının hafifçe geldiği ıssız bir yerde, eğlencenin uzak gürültüsü içinde, sesinin ahengini arayıp senin yüzünden acı çekerek, yüzü ateşler içinde ayakta durdu; bütün bunlara karşın mutluydu. Bir değil, birkaç kez durmadan düşen Magdalena Vermehren ile konuştuğunu, onun kendisini anladığını, onunla güldüğünü ve ciddi olduğunu düşünerek canı sıkıldı; oysa sarışın Inge, yakınında olduğu zaman bile, ona uzak, yabancı, acayip görünüyordu; çünkü onun dili kendi konuşması değildi; bununla birlikte, yine de mutluydu. “Çünkü mutluluk,” diyordu kendi kendine, “Sevilmek değildir; bu tiksinmeyle karışık bir gururun hoşnutluğudur. Mutluluk, sevmek ve belki sevilen varlığın yanında olmak düşlemini veren ufak anları yakalamaktır.” Bu düşünceyi gönlüne yazdı, anlamını büsbütün değiştirdi ve bütün derinliğince duydu.

“Bağlılık!” diye düşünüyordu Tonio Kröger, “Sana bağlanmak ve seni sevmek istiyorum, Ingeborg, sağ oldukça!” Öylesine iyi niyetliydi! Bununla birlikte, hafif bir korku ve keder, içinden fısıldıyordu: Hans Hansen’i büsbütün unutmuştu, her gün gördüğü halde. İşin kötü ve acıklı yanı şu ki, bu fısıldayan ve biraz şakacı ses haklı çıktı; zaman geçti, bir gün geldi ki artık Tonio Kröger, şen Inge için gözü kapalı ölmeyi düşünmemeye başladı; çünkü kendisinde, dünyada kendi yolunda birçok önemli şey yapma isteğini ve gücünü duyumsuyordu.

Dikkatle ve önlemle, aşkının temiz, hafif ve saf alevinin yandığı mihrabın çevresinde dolaştı, önünde dize geldi ve bu alevi her yandan canlandırdı, besledi; çünkü ona bağlı olmak istiyordu. Buna karşın, bir süre sonra bu ateş belirsiz, gösterişsiz ve gürültüsüz, kendiliğinden söndü.

Ama Tonio Kröger, daha epey bir süre soğuyan mihrabın önünde durdu, yeryüzünde bağlılığın olamayacağını şaşkınlık ve düşlem kırıklığıyla gördü, sonra omuzlarını silkerek yoluna gitti.

III

Gideceği yoldan gitti; gevşek ve düzensiz adımlarla, gözü uzaklarda, başı yana eğik, ıslık çalarak.. Yolunu sapıttıysa, bu daha çok kimileri için gidilecek gerçek bir yol olmadığındandı.

Ne olacağını sordukları zaman, birbirini tutmayan yanıtlar veriyordu; çünkü kendisinde birçok yetenek bulunduğunu, bunların aslında olmadığını düşünse de, söylemeyi alışkanlık edinmişti. (Bunu daha önce yazmıştık.)

Doğduğu küçük kenti henüz bırakmadan önce, benliğini oraya bağlayan bağlar yavaş yavaş çözülmüştü. Eski Kröger ailesi azar azar ufalmış ve dağılmıştı; başkalarının, Tonio Kröger’in özel yaşam ve var oluş biçimini, bu durumun bir belirtisi gibi görmekte hakları vardı. Soyun başı olan babaannesi ölmüştü; çok geçmeden, babasını da yitirdi. Uzun boylu, düşünceli, düğme deliğinde bir kır çiçeği takılı, üstü başı pek düzgün babası.. Ve büyük Kröger evi, saygıdeğer geçmişiyle, satılığa çıkarılmış; işyeri de kapatılmıştı. Tonio’nun annesi, güzel ve ateşli, olağanüstü piyano ve mandolin çalan, her şeye ilgisiz annesi, bir yıl sonra, bu kez bir

müzikçiyle, İtalyan adı taşıyan bir virtüözle yeniden evlendi ve onunla birlikte uzaklara
gitti.

Tonio Kröger, bu davranışı biraz bayağı bulmuştu; ama onu bundan vazgeçirmek de elinde değildi. O ancak şiir yazıyordu ve ne olacağı konusunda bile bir yanıt veremiyordu..

Baba evinin bulunduğu, eğri büğrü, dik damlarında nemli rüzgârların estiği kenti, gençliğinin sırdaşı su fıskiyesiyle yaşlı ceviz ağacını, çok sevdiği denizi bıraktı; bundan bir acı da duymadı; çünkü büyümüş ve akıllanmış, benliğinin bilincine ermişti. Ruhu uzun süre tutsağı olduğu bu ağır ve miskin yaşama karşı küçümsemeyle doluydu.

Kendisini bütün bütüne güçlü olmaya; dünyada en yüksek şey olarak gördüğü, hizmetine çağırıldığını duyumsadığı; kendisine görkemli bir yaşam ve iyi bir gelecek sağlayacağını düşündüğü; bilinçaltında ve sessiz yaşamın üzerinde gülümseyerek egemen olan, ruh ve söz gücüne adadı. Gençliğinin bütün tutkusuyla kendini güçlü olmaya verdi; güçlü olmaksa, buna karşılık sağlayabileceği her şeyle onu ödüllendiriyor; ama karşılığını da ondan acımasızca alıyordu.

Güçlü olmak, bilincini biledi ve insanların göğsünü kabartan büyük sözlerin içyüzünü gösterdi; ona insan ruhunu ve kendi ruhunu açtı, kavrayışını derinleştirdi; dünyanın içyüzünü, sözün ve işin ötesinde kalan başka şeylerin hepsini gösterdi. Ve orada şunu gördü: Gülünçlük ve sefillik, sefillik ve gülünçlük.

Bunu da bilginin verdiği derin üzüntü ve gururla birlikte yalnızlık izledi; artık kaygısız ve karanlık ruhu saf gönüllülerin çevresinde yaşayamıyordu. Alnındaki nişan, onları rahatsız ediyordu; ne var ki, söz ve biçimle uğraşmaktan duyduğu zevk gitgide daha tatlılaşıyordu. “Çünkü ruhu bilme, onu anlatabilme zevki bizi uyanık ve neşe içine bulundurmasa, insanı doğruca kara duygululuğa götürür,” diyordu. (Bunu daha önce yazmıştı.) Büyük güney kentlerinde yaşıyordu, güney güneşinin sanatına daha parlak bir olgunluk vereceğini umuyordu: onu buraya çeken belki de damarlarındaki ana kanıydı; ama gönlü ölü ve aşksızdı, böylece beden serüvenlerine düştü; şehvetle yakıp kül eden günah içine gömüldü ve bu yüzden dile gelmez acılar çekti. Belki bu düşkün durumundan böyle acı çekmesinin, kimi zaman da eskiden duyduğu ve şimdi hiçbir zevk de bulamadığı ruhsal zevklerin belli belirsiz özlemini duymasının nedeni, ona

babasından, uzun boylu, düşünceli, üstü başı düzgün, düğme deliğinde bir kır çiçeği takılı adamdan kalan bir şeydi.

Yaratmanın gizli esrikliğinde her şeyin yaprak açtığı, kaynadığı ve tohum verdiği ılık, tatlı, kokularla dolu bir ilkyaz havasını andıran sanat havasını solurken, ruhunu, duyulara karşı bir nefret ve kin; bir temizliğin ve dinginliğin namusluluğuna olan susuzluk kaplıyordu. Ve bundan yalnızca şu sonuç çıktı: Birbirine karşıt eğilimler arasında sallanarak, buzdan bir maneviyatla kemirici bir kösnüllük arasında sendeleyerek, vicdan azabı içinde, öldürücü, olağandışı, serseri, şaşırtıcı bir yaşam sürüyordu. Ve o, Tonio Kröger, bundan tiksiniyordu.

Kimi zaman, içinden, “Bu nasıl bir sapıtma! Nasıl olup da bu garip serüvenlere düştüm?” diyordu, “Ne de olsa evsiz, damsız, yeşil arabasıyla dolaşan bir çingene değilim ya ben!.. “

Ancak, sağlığı kötüledikçe keskinleşen sanat duygusu zor beğenir, incelikli, güzelliklere vurgun bir niteliğe bürünüyor; bayağılıktan çabuk etkileniyor, sanat zevkiyle ilgili konularda olağanüstü duyarlı ve kuruntulu oluyordu. İlk kez tanındığında, sanat dünyasında beğence ve sevgiyle karşılandı; gülmeceyle acıdan edindiği bilgiyle dolu bir yapıt vermişti. Adı; o bir zamanlar öğretmenlerinin yalnızca ona çıkışmak için kullandıkları, ceviz ağacıyla, fıskiyeyle ve denizle ilgili şiirlerinin altına yazdığı, kuzeyin ve güneyin seslerini birleştiren ve üzerine biraz yabancı koku serpili o kentsoylu adı, önemli nitelikteki yetenekleri belirten bir formül olmuştu. Acı ve derin deneyimlerine, zevkinin ince duyarlığıyla savaşım durumunda olan, az görülür, inatçı, ün ve onur düşkünü ve yeğin acılar pahasına olağanüstü yapıtlar yazdıran bir çalışma aşkı da katılıyordu. Yaşamak için çalışan bir kimse gibi değil, çalışmaktan başka bir şey istemeyen bir adam gibi çalışıyordu. Çünkü böyle bir insan, kendisine yaşayan varlık olarak, bir hiç gözüyle bakar ve kendisinin ancak yaratıcı olarak görülmesini ister. Yaratmadığı zaman, ancak sahnedeyken var olan, sahne dışında bir hiçten başka bir şey olmayan, makyajsız bir tiyatro oyuncusu gibi donuk ve değersiz dolaşır.

Yetenekleri bir toplum süsü olan; yoksulu ve varsılıyla, yabanıl ve kalender halleriyle, acayip boyunbağlarıyla dolaşan; her şeyden önce mutlu, sevimli ve sanatçı gibi yaşamayı düşünen; iyi yapıtların ancak kötü yaşam koşullarının zorlamasıyla ortaya çıktığını ve yaşayan adamın çalışmadığını,

tam bir yaratıcı olmak için ölmek gerektiğini bilmeyen gençleri küçümsüyor ve onları aşağılayarak sessiz, kapalı ve gizli çalışıyordu.

IV

Tonio Kröger işliğin eşiğinde:

“Rahatsız ediyor muyum?” diye sordu. Şapkasını elinde tutuyordu, hafifçe eğilmişti; Lizaveta İvanovna, her şeyi kendisine söylediği bir dostu »x. olsa da.

Lizaveta İvanovna, cıvıldayan şivesiyle, “Rica ederim, Tonio Kröger, girin,” diye yanıt verdi, “İyi bir eğitim aldığınızı ve görgü kurallarını bildiğinizi herkes bilir.” Bu arada, fırçasını sol eliyle tuttuğu palete geçiriyor, sağ elini ona uzatıyor, gülerek ve başını sallayarak gözlerinin içine bakıyordu.

“Evet ama çalışıyorsunuz,” dedi. “Bakayım! Oooo! İlerlemişsiniz.” Bir yandan şövalenin iki yanındaki sandalyelere dayanmış boyalı eskizlere, öte yandan da üzerinde dört köşe çizgilere göre taslak olarak uydurulmuş gelişigüzel ve belirsiz füzen deseninin içinden, renklerin belirmeye başladığı büyük tuvale bakıyordu.

Münihte, Schelling Caddesi’nin ardında bir evin üst katlarından birinde bulunuyordu.

Kuzeye bakan geniş pencerelerin ardında gök mavisi, kuş cıvıltısı, gün ışığı egemendi ve ilkyazın açık bir vasistastan içeri akan taze ve tatlı soluğu, geniş çalışma odasını dolduran sabitleştirici maddenin ve yağlı boyanın kokusuna karışıyordu. İkindi güneşinin altın ışığı bir engele çarpmadan, işliğin geniş çıplaklığını kaplıyor; biraz çürük tabanı, pencerenin altındaki ufak şişeler, tüpler, fırçalarla dolu masayı, kâğıtsız duvarlardaki çerçevesiz alıştırmaları, kapının yanında, dinlenme zamanlarında uzanmak için zevkle döşenmiş bir köşeyi çevreleyen yarık yarık, ipek paravanayı, şövale üzerindeki yeni başlanmış yapıtı ve onun önünde duran şairle ressamı aydınlatıyordu.

Lizaveta İvanovna, aşağı yukarı onun yaşındaydı; yani otuzunu biraz aşkın. Boya lekeleriyle dolu koyu mavi önlüğüne bürülü, alçak bir ta-

burenin üzerinde oturuyordu; çenesini eline dayamıştı. Yanlarda biraz ağarmaya başlayan sımsıkı taranmış koyu kumral saçlar hafif dalgalarla şakaklarını örtüyor, esmer, kıvrak burnuyla sonsuz sevimli Slav yüzünü, keskin elmacık kemiklerini ve parlak kara gözlerini çerçeveliyordu. Dikkatle öne eğildi: Kaygılı ve kuşkulu, kısık kirpiklerinin arasından, yan gözle yapıtını inceliyordu.

Tonio Kröger, onun yanında ayakta duruyordu; sağ elini kalçasına dayamış, sol eliyle de hızlı hızlı kara bıyığını buruyordu. Eğri kaşlarını sıkıntılı ve gamlı bir tavırla çatmış, her zamanki gibi, hafifçe ıslık çalıyordu. Gri giysisi yalın, kibar çizgilerle biçilip dikilmişti; giyimi pek özenliydi. Ama kara saçlarının olağanüstü basit ve düzgün bir ayrımla üstünde ayrıldığı kaygılı alnından sinirli bir ürperme geçiyordu. Aslında güney tipli yüzünün çizgileri, sert ve çelikten bir kalemle oyulmuş gibi keskindi; oysa ağzının biçimi pek tatlı, çenesinin çevresi olağanüstü inceydi. Aradan birkaç dakika geçti; sonra elini gözlerinin üstünden geçirdi, sonra döndü:

“Gelmemeliydim,” dedi. “İşimi şimdi bıraktım Lizaveta ve kafamın içindeki şey tıpkı bu tuvaldeki gibi: Bir kanava, bir taslak; düzeltmelerle karalanmış soluk bir eboş ve birkaç renk lekesi.. Sonra buraya geliyorum, yine aynı şeyi buluyorum; yeniden aynı savaşımı, evimde içimi burkan çelişkiyi burada da yaşıyorum.” İçini çekti, “Ne garip şey,” dedi. “Bir düşünce bizi egemenliği altına aldı mı, onu her yerde anlatılıyor görürüz, rüzgârdan bile kokusunu alırız; sabitleştirici maddenin kokusu, ilkyaz kokusu gibi öyle değil mi? Sanat ve.. Ötekine ne ad vermeli? Doğa demeyin Lizaveta; doğa tüketmez çünkü. Hayır, doğrusu, gezmeye gitseydim daha iyi ederdim. Bunun beni rahatlatıp rahatlatmayacağı da ayrı konu..

Beş dakika önce, şuracıkta, bir meslektaşa rastladım; öykücü Adalberte. O haşin edasıyla, Şu ilkyaza ilenç olsun, dedi bana, Mevsimlerin en kötüsü, öyle de kalacak. Biraz eşince büsbütün bayağı ve bir işe yaramaz oldukları anlaşılan yersiz bir yığın duygu sizi rahatsız ederken ve bütün kanınız uygunsuz bir biçimde karıncalanırken akılcı bir düşünceyi kavrayabilir misiniz? Ufacık bir nükte yapmak, ufacık bir etki elde etmek için dinginlikle çalışabilir misiniz, Kröger? Ben kendi payıma kahveye gidiyorum. O, mevsim değişmelerinden etkilenmeyen, yansız bir yerdir. Görüyorsunuz, kahve yazının başkalarından uzak ve yüksek bir katıdır; orada insana ancak

soylu düşünceler gelebilir,” dedi ve kahveye gitti. Belki ben de onunla birlikte gitseydim, daha iyi ederdim.

Bu sözler Lizaveta’yı eğlendiriyordu. Gülüyordu.

“Fena değil, Tonio Kröger; uygunsuzca kaynaşan kan, fena değil. Bir dereceye kadar hakkı da var; çünkü ilkyaz gerçekten çalışmaya pek de elverişli mevsim değildir. Ama, şimdi bakın, ne de olsa gene şu ufak şeyi, (Adalbertin dediği gibi) şu ufak touche’u ya da şu ufak effetyi bitireyim. Sonra çay içmek için salona gideriz; o zaman içinizi dökersiniz. Çünkü, görüyorum ki pek dolusunuz bugün. Şimdilik, keyfinize göre, şurada bir yere oturun; örneğin şu sandığın üstüne.. soylu giysileriniz için kaygılanmazsanız.. “

Tonio Kröger:

“Of, bırakın şu giysilerimi, Lizaveta İvanovn! İster misiniz, yırtık bir kadife yelek ya da kırmızı bir ipek ceketle dolaşayım? İnsan sanatçıysa, içi de yeterince göçebedir. Ne olacak sanki, dış görünüş olarak iyi giyinip aklı başında bir adam gibi davranırsa.. Hayır, dolu molu değilim,” dedi.

Lizaveta’nın palet üzerinde bir renk hazırlayışını seyrediyordu. Konuşmasını sürdürdü:

“Yalnızca bir konu var, anlıyorsunuz değil mi, kafamı kurcalayan ve beni çalışmadan alıkoyan bir çelişki var. Evet, neden söz ediyorduk? Öykücü Adalbert’ten.. Ne gururlu ve güçlü bir adam. İlkyaz mevsimlerin en kötüsü dedi ve kahveye gitti. Çünkü insanın ne istediğini bilmesi gerekir, doğru değil mi? Bakın, ilkyaz beni sinirlendiriyor, baharın uyandırdığı duygu ve anıların büyüleyici bayağılığı, bende de bulanık istekler doğuruyor; ama bundan dolayı ona çıkışmak ve onu kötülemek elimden gelmiyor; çünkü onun önünde utanıyorum, onun saf doğallığı ve utku kazanmış tazeliği önünde. Böyle şeyler Adalbert’in aklına bile gelmediği için onu kıskanmalı mıyım, yoksa aşağı mı görmeliyim, bilemiyorum.”

“İlkyazda çalışmak zordur, bu kesin; ama niçin? Çünkü duyumsanır; çünkü ahmaktır; yaratanın duymaya hakkı olduğuna inanan bütün gerçek ve içtenlikli sanatçılar, saf yüreklilerin içine düştüğü bu salakça yanılgının budalalığına güler, belki kara duygululukla güler, ama güler. Çünkü ifade ettiğiniz, hiçbir zaman sizin için asıl olmamalı; ama yalnızca sizinle ilgili olmayan ve kendisinden tutkusuz, düşüne taşına, bir oyuncakla oynar gibi, egemen olarak, güzelduyusal (estetik) bir biçim elde ettiğimiz bir madde olmalıdır. Söylemek istediğinize çok bağlı mısınız, burada yüreğiniz ateşle

çarpıyor mu? Öyleyse tam bir fiyaskodan emin olabilirsiniz.. Duygusal olursunuz; ağır, salak, çatık, güvensiz, alaysız, tatsıztuzsuz, can sıkıcı, bayağı bir yapıt elinizden çıkar ve bunun da sonu, halkın ilgisizliği ve sizin düşlem kırıklığınız, üzüntünüz olur. Evet, böyledir bu, Lizaveta: duyuş, sıcak ve gönülden duyuş, her zaman bayağıdır ve bir işe yaramaz. Sanat bakımından, yalnızca bizim bozuk, bizim sanatçılara özgü sinirlerimizin titreyişleri ve soğuk esrimeleri vardır. Bir dereceye dek insanların dışında kalmak, insandan başka bir şey olmak, insansal olandan garipçe uzak ve ilgisiz bir ilişki durumunda kalmak zorunluluğu vardır; onu etkili ve zevkli bir biçimde betimleyecek, oyuncak edecek, yeniden yaratacak durumda olmak ya da yalnızca buna eğilim göstermek için.. “

“Biçem, biçim ve anlatım yeteneği, her şeyden önce, insansal şeylere karşı soğuk ve uzak kalmayı; evet, insansal bir yoksullaşma ve eksilmeyi gerektiriyor. Çünkü sağ ve sağlam duygunun zevkle, gustoyla ilgisi yoktur. Sanatçı, insan olmaya ve duymaya başladı mı, artık sanatçı değildir. Adalbert bunu biliyordu ve bunun için kahveye gitti; üst kata kuşkusuz!”

“Tanrı esenlik versin ona, Batuşka!” dedi Lizaveta, ellerini teneke bir leğende yıkadı. “Sizin de onun ardından gitmeniz gerekmez ya!” diye ekledi.

“Hayır Lizaveta, onu izlemiyorum; şu biricik nedenle: Ara sıra, sanatçı olarak, ilkyazdan biraz utanıyorum. Bakın, ara sıra tanımadığım kimselerden mektuplar alıyorum; okurlarımın beğence ve teşekkür yazıları.. Duyumsayan insanların hayranlıkla dolu övgüleri.. Okuyorum bu yazıları ve sanatımın onlarda uyandırdığı bu toy, sıcak, insansal duygudaşlıktan duygulandığımı görüyorum. Bu satırlarda belirtilen coşkulu saf gönüllülüğe karşı bir tür acıma duyuyorum. Bunları yazan dürüst ve namuslu adamın, kulis arkasına bir göz atınca nasıl şaşıracağını düşünerek kızarıyorum. Ah! Onun saflığı bir anlayabilseydi ki, gerçekte doğru, sağ, sağlam ve olağan bir adam ne yazar, ne oynar, ne de besteler!.. “

“Ancak, bu onun beğencesini deham için, kendimi yükseltmek ve yüreklendirmek için kullanmama ve büyük bir adam rolü oynayan bir maymun suratı takınarak, onu ciddi saymama engel olmaz.. Hayır! Karşı çıkmayın Lizaveta! Her zaman, kendimi katmadan insansal olanı betimlemekten korkunç usanıyorum.. Kısacası, sanatçı bir erkek midir ya da kadın mı? diye de sormalı. Bana öyle geliyor ki, biz sanatçılar, hepimiz şu hadım edilmiş papalık sopranosunun yazgısını paylaşıyoruz.. Dokunaklı ve güzel bir sesle şarkımızı söylüyoruz; ne var ki.. “

"Biraz utanmalısınız Tonio Kröger, şimdi çaya buyurun, su neredeyse kaynayacak; işte tütünle kâğıdı. Sopranoda kalmıştınız, sürdürün. Ama utanmalısınız. Mesleğinize ve esininize kendinizi nasıl gururlu bir tutkuyla verdiğinizi bilmeseydim.. "

"Esinden söz etmeyin, Lizaveta. Yazınsallık, bir esin konusu değildir; o bir ilençtir, bunun bilin. Bu ilenç ne zaman kendini duyumsatmaya başlıyor? Erken.. hem de pek erken! Yaşamın, Tanrı ve evrenle uyum ve barış içinde yaşamaya hakkımız olduğu bir çağında. Kendinizi başkalarından ayrı duyumsarsanız, başka insanlarla aranızda anlaşılmaz karşıtlıklar bulunduğunu anlarsınız: Sizi insanlardan ayıran ve gittikçe derinleşen alay, inanmazlık, çelişki, bilgi ve duygu uçurumu. Artık yalnızsınız ve bundan böyle hiçbir anlaşma olanağı yoktur. Ne yazgı! Bir de düşünün ki, yüreğiniz hâlâ bunun dehşetini duyacak derecede yaşıyor ve seviyor!.."

"İçinizde benliğinizin değeri alevlenir, çünkü binlerce kişi içinde yalnızca sizin alnınızda işaret bulunduğunun ayrımına varırsınız ve bunun kimsenin gözünden kaçmadığını bilirsiniz. Dahi bir oyuncu tanıdım; günlük yaşamında hasta denecek denli bir utangaçlık ve korkaklıkla çarpışmak zorundadır. Olağanüstü duygun bir benlik duygusu, rol yapamayışla, oyunda görevi olmayışla bir araya gelince, bu yetkin sanatçıyı ve yoksullaşmış insanı bu duruma getiriyordu."

"Bir sanatçı, gerçek bir sanatçı, sanatı toplumsal bir meslek olanlardan biri değil, ama talihi önceden çizilmiş ve ilence uğramış bir sanatçı, büyük bir kalabalık içinde belli olur; bunun için keskin bir göze gerek yok."

"Başkalarından ayrı olmak, dünyanın geri kalanına ait olmamak, tanınmış ve görülmüş olmak duygusu, hem şahane, hem de sıkıntılı bir şey, onun yüzünde okunur. Aynı edayı, halk arasında sivil dolaşan bir prensin çizgilerinde de okuyabiliriz. Burada sivil kılık bir işe yaramaz, Lizaveta! Kılığınızı değiştirin, maske takın, bir elçilik ataşesi ya da izinli bir muhafız alayı teğmeni gibi giyinin, gene boşuna: Gözlerinizi kaldırmanız, bir söz söylemeniz pek az gerekli olacak; çünkü herkes hemen sizi tanıyacak ki siz bir insan değilsiniz; yabancı, garip, başka, farklı bir şey.. "

"Peki ama sanatçı nedir? İnsan gevşekliği ve tembelliğinin yenilmez göründüğü bundan başka bir soru daha olamaz. Bu bir vergidir diyor alçakgönüllülükle, bir sanatçının etkisinde kalan namuslu insanlar. Onlar, neşeli ve soylu yapıtların ancak neşeli ve soylu nedenlerle yaratılacağını sandıklarından, kimse burada sözü edilen verginin acınacak bir karşılığı

bulunan pek kuşkulu bir vergi olduğundan kuşkulanmaz.. Herkes sanatçıların pek alıngan olduklarını bilir; buysa vicdanlı ve diğerlerine sağlamca inanan insanların hali değildir.. Görüyorsunuz, Lizaveta, ruhumun derinliğinde, sanatçı tipine karşı, yukarıda küçücük kentte atalarımın çingeneye, kapısını çalan serseri sanatçıya karşı beslediği kuşkuyu duyuyorum (manevi bakımdan). Dinleyin: Bir bankacı tanıyorum; saçları ağarmış bir iş adamı.. roman yazmaya yeteneği de var. Bu vergiyi boş zamanlarında kullanıyor ve kimi yapıtları çok güzel. Bu üstün yeteneğe karşın (karşın diyorum) kesinlikle kusursuz bir adam da değildir; tersine, bir kez uzun ve haklı nedenlerle hapis cezasına çarptırılmıştı. Böylece yeteneğinin ayrımına ilk kez hapishanede vardı; onun mahpusluk deneyimleri yapıtlarının temel konusunu oluşturur. Buradan, biraz cüretle, şunu çıkarabiliriz: Şair olmak için herhangi bir tür tutukevini tanıma zorunluluğu vardır. Bu adamın sanat esininin kaynağını, tutukevinde edindiği deneyimlerden çok, onu tutukevine götüren suçta aramak gerekmez mi? Öykü yazan bir bankacı; az görülür bir şey bu. Ama suç işlemeyen eksiksiz ve sağlam bir bankacının roman yazması? Bu, asla görülmeyen bir şey.. Evet, gülün isterseniz, ama bilin ki, söylediğimin ancak yarısı şakadır. Dünyada sanat yaratımı ve onun insanlar üzerinde yaptığı etkilerden daha kaygı verici bir şey yoktur. Sanatçıların en tipik olanının, dolayısıyla en güçlüsünün en olağanüstü yaratısını alın; Tristan ile İseult gibi hastalıklı ve iki anlamlı bir yapıtı alın; bu yapıtın, sağlıklı ve olağan bir duyarlığı olan genç bir varlık üzerinde yarattığı etkiyi gözlemleyin. Onu da, yükselmiş, güçlenmiş, ateşli ve soylu bir coşkuyla dolu, belki de yaratma ateşine tutulmuş göreceksiniz.. Namuslu özenci (amatör). Biz sanatçıların ruhlarının en derin köşeleri, onun ateşli yüreği ve içten coşkusuyla düşlemlendiğinden bambaşkadır."

"Sanatçılar gördüm ki, çevresini kadınlar ve j delikanlılar alıyor, onu onurlandırarak ellerindekini avuçlarındakini ona veriyorlardı; oysa ben, biliyorum ki.. Sanatsal yaratının kaynağıyla, ortaya çıkışıyla ve koşullarıyla ilgili şaşırtıcı keşifler yapmaktan hiçbir zaman geri kalınmıyor.. "

"Başkasında değil mi, Tonio Kröger (sorumun kusuruna bakmayın) ya da yalnızca başkasında, değil mi?"

Tonio Kröger sustu, eğri kaşlarını çattı; ıslık çalıyordu.

"Verin fincanınızı lütfen, Tonio; çay koyu değil.. Bir sigara daha yakın. Özet olarak, pek iyi biliyorsunuz ki, siz eşyayı kesinlikle gözden ge-

çirilmesi zorunlu olmayan bir yöntemle gözden geçiriyorsunuz.. “

“Horatius’un yanıtı bu.. Eşyayı böyle gözden geçirmek, onları tam olarak gözden geçirmektir, öyle değil mi? Diyorum ki onları başka bir yandan da tam olarak gözden geçirme olanağı vardır, Tonio Kröger. Ben yalnızca resim yapan budala bir kadınım, size yanıt vermekle, mesleğinizi gene size karşı savunmakla, kuşkusuz size yeni bir şey söylemeyeceğim; yalnızca pek iyi bildiğiniz bir şeyi anımsatacağım size.. Nasıl diyeyim: Yazının insanı temizleyen ve kutsallaştıran etkisi, tutkuların bilgi ve anlatım sayesinde yok edilmesi, sözün kurtarıcı gücü; yazın, anlaşmaya, bağışlamaya, aşka götüren yazın, yazınsal düşünce, insan ruhunun en soylu biçimde ortaya çıkışı ve yazar; yetkin bir adam, bir aziz.. Eşyayı bu biçimde gözden geçirmek tam olarak incelemek değil midir acaba?”

“Böyle söylemeye hakkınız var, Lizaveta İvanovna; şairlerinizin yapıtlarını, sözünü ettiğiniz kutsal yazını pek iyi temsil eden tapılası Rus yazınını göz önünde tutunca. Ama karşı çıkışlarınızı savsaklamıyorum; onlar da bugün kafamda olanlar arasındadır.. Bakın bana. Pek neşeli görünmüyorum, ne dersiniz? Biraz kocamış, çökmüş ve yorgun görünüyorum, değil mi? Peki gene bilgiye gelelim: Doğal olarak iyiye inanmaya eğilimi olan, tatlı, iyi huylu, iyi niyetli, biraz duygulu, ruh uyanıklığı yüzünden büsbütün aşınmış ve yıpranmış adamı göz önünde böyle canlandırmak gerekir. Kendisini dünyanın elemi altında ezdirmemek, gözlemlemek, not etmek, dahası kaygı verici buluşlardan yararlanmak ve bununla birlikte şen olmak, varlık denen korkunç buluş üzerinde manevi üstünlüğünden emin olmak.. evet, bu doğru! Öyle anlar var ki, anlatımın verdiği neşelere karşın bütün bunların içinde biraz boğuluyorsunuz. Her şeyi anlamak, her şeyi bağışlamak mıdır? Bilmem. Bir şey var, Lizaveta, ben onu bilmekten nefret ediyorum; bu, insanın ölümü isteyecek derecede nefret ettiğini duyumsaması için bir olayın içyüzünü apaçık görmesinin yettiği durumdur. Danimarkalı Hamlet’in, o örnek alınacak yazın adamının durumu. O, Hamlet, biliyordu, dünyaya bilmek için gelmek ne demektir; tanımak, not etmek, gözlemlemek ve gözlemleri, bir gülümsemeyle saklamak zorunda kalmak; öyle bir anda ki, eller henüz birbirini sıkmakta, dudaklar birbirine yapışmakta, bakış duygu gücüyle körelerek sönmektedir.. Kötü bu, Lizaveta, çirkin bu, başkaldırtıcı.. Ama başkaldırı neye yarar ki?”

“Konunun daha az hoş olmayan bir yönü de, kuşkusuz her gerçeğe karşı bıkkınlık, ilgisizlik ve alaycı yorgunluktur. Zeki, her şeyi enine boyuna

inceleyen kimselerin, toplumlarından daha sessiz, daha üzgün bir şey olmadığı da bir gerçek. Her bilgi, kocamış ve can sıkıcıdır. Fethedip sahip olduktan sonra size bir gençlik neşesi veren bir gerçek söyleyin! Bayağı gerçeklerinize, ışıklarınıza kısa bir apaçık değil mi? ile yanıt gelecektir. Evet, yazın yoruyor Lizaveta. Salt kuşku duyduğunuz ve kanınızı anlatmaktan çekindiğiniz için, insanlar size, saçma ve budala bir insan gözüyle de bakabilir; bundan emin olun. Oysa siz yalnızca gururlu ve yüreklisiniz.. Bilgi için bunca söze gelince; burada amaç, belki bir kurtuluştan çok duyguyu soğutmak ve dondurmaktır. Yazınsal anlatım sayesinde duygudan kurtuluşu ileri süren bu saçma ve yüzeysel anlayış, gerçekten pek soğuk ve başkaldırtıcı bir şeydir."

"Gönlünüz aşırı dolu mu? Tatlı ve yüce bir olay yüzünden çok mu üzgünsünüz? Bundan basit bir şey yok! Yazara gidin, çabucacık işi düzenine koyar, durumunuzu çözümler, kalıba sokar, ona bir ad verir, onu anlatır, söyler, bu işi tümüyle çözümler, sizi ilgisiz bırakır, hizmetine karşılık da bir teşekkür bile istemez. Ama siz hafiflemiş, yüreğiniz soğumuş, aydınlanmış olarak eve dönersiniz. Biraz önce sizi bu denli tatlı bir bunalım içinde bırakabilen şeye şaşarsınız.. Siz, bu soğuk ve kendini beğenmiş şarlatanı mı savunuyorsunuz? Anlatılmış olan, çözümlenmiştir, diyor onun amentüsü. Bütün dünya anlatılmış mıdır? Öyleyse, bütün dünya çözümlenmiştir, kurtulmuştur, yok olmuştur.. Peki! Ama ben bir nihilist değilim.. "

"Siz bir.." dedi Lizaveta, çay kaşığını ağzına götürmüştü, bu durumda kımıldamadan kaldı.

"Haydi.. Haydi.. Kendinize gelin, Lizaveta! Nihilist değilim diyorum, canlı duygularla ilgili şeyde. Görüyor musunuz, yazın adamı, yaşamın, bir kez çözümlenip anlatıldıktan sonra da, hâlâ yaşamayı sürdürdüğünü ve sürdürmekten utanmadığını anlamıyor. Ancak, bakın biraz, yaşam yazın yoluyla kurtuluşa karşın gene sarsılmadan, cesurca, günah işlemeyi sürdürüyor. Çünkü ruhun gözünde her iş bir günahtır."

"Bitirdim Lizaveta, dinleyin beni. Yaşamı seviyorum. Bir açıklama bu. Alın bunu ve saklayın. Bugüne dek kimseye söylemedim bunu. Yaşamdan nefret ettiğim, korktuğum, onu aşağıladığım ya da ilendiğim söylendi ona, yazıldı, bu yazılar da basıldı. Bütün bunları hoşnutlukla dinledim, hoşuma da gitti bu! Ama gene de az yanlış değil. Evet, yaşamı seviyorum; gülümsüyorsunuz, biliyorum neden. Ama ant içerim, yazınsal sözler gibi

görmeyin söylediğimi! Cesar Borgia'yı ya da onu ünlü kılan bilmem hangi sarhoş felsefeyi düşünmeyin. Gözümde bir hiçtir o Cesar Borgia, ona değer vermiyorum; acayip ve iblisçe olanın nasıl ülküsel olacağını asla anlayamayacağım. Hayır, bu, yaşam, ruh ve sanatın sonsuz karşıtı olarak görünen yaşam, bize kanlı bir büyüklüğün, yabanıl bir güzelliğin görünüşü gibi gelmez. Bize, bayağının dışında bulunan bizlere, bayağı üstü bir şey gibi görünmez; tersine bizim özlemini çektiğimiz diyar, olağan, akılcı, sevgili olan şeylerin diyarıdır; büyüleyiciliğiyle de, bayağılığıyla da yaşamdır. Azizim, en son ve en derin hülyasını incelikli, şaşırtıcı, sıra dışı ve şeytani şeyler oluşturan; saflığa, basitliğe, canlılığa ve biraz dostluğa, yazgıya boyun eğmeye, güvene ve insan mutluluğuna karşı duyulan özlemi, yani gizlice, yeğin, her gün sıradan yaşamın zevk ve neşelerine karşı duyulan özlemi tanımayan bir kimse, daha uzun zaman için sanatçı sayılamaz.. "

"İnsandan bir dost! İnsanlar arasında bir dosta sahip olmanın beni gururlandırıp mutlu edeceğine inanır mısınız? Ancak, bugüne dek şeytanlar arasında, ucubeler, iğrençler, bilginin dilsiz kıldığı hayaletler, gulyabaniler arasından, kısacası, yazın adamlarından dostlar edindim."

"Kimi zaman bir kürsüye çıktığım olur; herhangi bir salonda, beni dinlemek için gelen insanların karşısında bulunurum. Yalnızca o zaman şu deneyimi yaşarım: Çevremdeki halka bakarken, gözümü kendime çeviririm; kendimi, gizlice dinleyicilerin arasında benim için gelen, hayranlık ve minneti bana doğru yükselen, sanatımın beni kendime ülküsel bir bağla bağladığı kimseyi ararken, yakalarım."

"Ama aradığımı bulamıyorum, Lizaveta.. Belki de buluyorum, pek iyi tanıdığım sürüyü, kalabalığı, ilk Hıristiyanlara benzeyen bir topluluğu, kaba ve hantal bedenli, ince ve zarif ruhlu insanları, her zaman düşen insanları.. ne demek istediğimi anlıyorsunuz; bunlara göre şiir yaşamdan alınan tatlı bir öçtür.. her zaman acı çeken, istekle ve özlemle dolu, yoksul kimseleri buluyorum ve asla ötekilerden birini, Lizaveta, mavi gözlülerden, ruha gereksinmesi olmayanlardan birini değil!.. "

"Ve sonra, öteki türlü olsaydı, buna sevinmek, acınacak bir mantıksızlık olmaz mıydı? Yaşamı sevmek, bununla birlikte bütün araçlarla onu kendinden yana çekmeye, inceliklere, kara duyguluğa, yazının bütün hastalıklı soyluluğuna kazanmaya çalışmak saçma ve anlamsızdır. Yeryüzünde yazının saltanatı artıyor, sağlık ve masumluğun hükmü

azalıyor. Şimdi bu azalandan geri kalanı en büyük bir özenle korumalı, anlık at görünümleriyle süslenmiş kitapları hâlâ seve seve okuyan insanları, şiiri sevmeye sürüklemememelidir.”

“Çünkü söz kesimi, sanata öykünen yaşamın görünümünden daha korkunç bir görünüm olabilir mi? Biz sanatçılar, ancak özenciyi, üstelik bu vesileyle sanatçı olduğunu da sanan canlı adamı, tümüyle aşağı görüyoruz. Emin olun, bu biçimde nefret, kendi başımdan da geçti. Pek kibar insanların arasında bulunuyordum. Yiyor, içiyor, konuşuyor, çok iyi anlaşıyorduk. Bir an kendimi, kendi halinde ve sıradan insanlar arasında yitirmekle hoşnut ve minnettar duyumsuyordum, sanki türdeşlerim arasında bulunuyormuşum gibi. Birden (bu başımdan geçti) bir subay, resmi kılığına yakışmaz bir yolda davranabileceğini asla sanmadığım güzel ve güçlü bir delikanlı, bir teğmen, ayağa kalkıyor ve düpedüz, manzume olan birkaç şiiri okuma izni istiyor. Şaşkın gülüşlerle isteği yerine getiriliyor ve şiirleri okuyor. Arka cebinden çıkardığı bir kâğıttan okuyor yapıtlarını. Müzik ve aşkla ilgili, derinden duyulmuş olduğu denli etkisiz şeyler! Düşünün, sorarım size, bir teğmen; bir toplum adamı! Doğrusu, gereksinmesi var mıydı buna? Güzel. Ve sonra, olan oldu: Asılmış, somurtuk suratlar, bir sessizlik, birkaç sahte beğenme sözü ve orada bulunanların hepsinde bir can sıkıntısı. Bu patavatsız delikanlının toplantıya getirdiği rahatsızlıkta benim de bir suçluluk payım bulunduğu, ayrımına vardığım ilk manevi olay oldu. Ve hiç kuşku yok, soğuk ve alaycı bakışlar, mesleğine bu zavallının da karışmak istediği kimsenin üzerine, yani bana çevriliyordu. İkinci olay şuydu: Biraz önce, varlığına ve özüne en büyük saygıyı gösterdiğim bu adam, birden gözümden düştü, düştü, düştü.. “

“Benliğimi iyilik isteyen bir acıma kapladı. Başka birkaç cüretli ve yufka yürekli bey gibi, ben de ona doğru ilerledim ve Kutlarım, teğmenim; ne güzel bir yetenek. Hayır, gerçekten nefis, dedim. Az kaldı, omzuna vuracaktım. Ama iyicillik, bir teğmene karşı duyulacak duygu mudur? Kendi suçu. Orada, işlediği suçun, yaşam pahasına olmadan, sanat defnesinden bir yaprak koparabileceğini sanarak işlediği günahın cezasını büyük bir şaşkınlık içinde çekerek, duruyordu. Hayır, burada meslektaşımla, suçlu bankacıyla birliğim. Ama ne dersiniz Lizaveta, benim bugün Hamlet gibi bir gevezeliğim yok mu?”

“Bitirdiniz mi, Tonio Kröger?”

“Hayır, ama konuşmuyorum artık.”

“Bu da yeter. Bir yanıt bekliyor musunuz?”

“Var mı bir yanıtınız?”

“Sanırım, evet. Pek iyi dinledim sizi, Tonio; başından sonuna dek. Ve size öyle bir yanıt vermek isterdim ki, bu öğle sonu bana söylediklerinizin hepsine uysun ve sizi bu denli tırmalayan konunun çözümü olsun. Konunun çözümü de şu: Siz şu durumunuzda, tam bir kentsoylusunuz.”

Tonio Kröger, “Ben mi?” diye sordu ve biraz sarsıldı.

“Bu size acımasızca sert geldi, değil mi? Ama bunun böyle olması da gerekir. Onun için yargımı biraz yumuşatacağım; bunu yapabilirim. Yanlış yoldan giden bir kentsoylusunuz siz Tonio Kröger.. Yolunu sapıtmış bir kentsoylu..”

Sessizlik.. Sonra Tonio ciddi bir tavırla kalktı, şapkasını ve bastonunu aldı.

“Teşekkür ederim size Lizaveta İvanovna, artık rahatça eve dönebilirim. İşim bitti.”

V

Güze doğru, Tonio Kröger Lizaveta İvanovna’ya şöyle diyordu:

“Geziye çıkıyorum, Lizaveta; biraz hava almalıyım, kaçıyorum, savuşuyorum.”

“Yine mi İtalya’ya gezi arzu buyuruluyor, babacık?”

“Aman bırakın şu İtalya’yı Lizaveta! İtalya’ya karşı nefret duyacak kadar ilgisizim. Yurdumun orası olduğunu sandığım anlar çoktan geçti. Sanat değil mi? Kadife mavisi gök, sıcak şarap, tatlı istekler.. Sözün kısası, bana bir şey demiyor bu. Vazgeçiyorum. Bütün o belleza sinirlendiriyor beni. Sonra orada, güneydeki bu korkunç canlı, kara hayvan gözlü insanlara artık dayanamıyorum. Bu Latinlerin gözlerinde vicdan yok.. Hayır, Danimarka’ya gidiyorum, bir süre.”

“Danimarka’ya mı?”

“Evet ve iyi olacağını umuyorum. Bütün gençliğimi sınır yanında geçirdiğim halde, tuhaf bir raslantı, şimdiye dek gitmedim; ama orayı biliyorum ve hep sevmişimdir. Kuzeye karşı duyduğum bu çekim belki

bana babamdan geliyor; çünkü annemin duygudaşlığı, ilgisizliği izin verdiği ölçüde daha çok bellezalar içindi. Yukarıda, kuzeyde yazılmış kitapları düşünün; o derin, temiz ve gülmeceli kitapları, Lizaveta, bence onların üstüne yoktur ve onları seviyorum. İskandinav yemeklerini düşünün; ancak adamakıllı tuzlu olarak yenebilen (doğrusu bilmiyorum, ben de yiyebilecek miyim?), başkalarıyla karşılaştırılamayacak yemekleri. Kökenim gereği, onları biraz tanıyorum; benim memleketimde de öyle yenir."

"Yalnızca adları, özel adları düşünün; o diyarın insanlarını süsleyen ve ülkemde de pek yaygın kullanılan adları; Ingeborg gibi, tınısı bile güzel bir adı; en şairce saflığıyla arp akordu gibi.Ve sonra deniz, Baltık Denizi var orada!.. Bir sözcükle oraya gidiyorum Lizaveta ve yeniden Baltıkı göreceğim; bu adları yeniden işiteceğim; o kitapları yerinde okuyacağım. Hayaletin Hamlete görünüp de soylu ve mutsuz delikanlıya yıkım ve ölüm getirdiği Kronborg'un taraçasına ayak basacağım.. "

"Nasıl gideceksiniz oraya Tonio, sorabilir miyim? Hangi yoldan?"

"Her zamanki yoldan," diye omuzlarını silkerek yanıt verdi Tonio, belli olacak denli kızardı. "Evet, geldiğim yere yeniden ayak basıyorum.. On üç yıl sonra, oldukça gülünç, değil mi Lizaveta?"

Lizaveta gülümsedi:

"Bunu duymak istiyordum Tonio, gidin bakalım. Tanrı yolunuzu açık etsin. Unutmayın, bana yazın, dinliyor musunuz? Gözlem ve deneyimlerle dolu bir mektup bekliyorum, Danimarka gezinizle ilgili.. "

VI

Tonio Kröger kuzey gezisine çıktı. Rahat bir yolculuk yaptı. (Çünkü hep, başka insanların yaşamından daha güç bir yaşam sürünce, hiç değilse yolculukta rahat etmek gereklidir, diyordu.) Yıllar önce bıraktığı küçük kentin kulelerinin, önünde, kül rengi gökyüzünde yükseldiğini görmeden önce, hiçbir yerde durmadı; orada kısa ve garip birkaç gün geçirdi.

Tren, dar ve dumanlı, pek şaşırtıcı biçimde tanış olduğu istasyona girdiğinde, donuk bir ikindi akşamı yaklaşmıştı. Duman pis camekanlı

çatının altında top top oluyor, bir zamanlar Tonio Kröger'in gönlünde küçümsemeden başka bir şey olmaksızın aynı yerden yola çıkışında olduğu gibi, parçaları uzun uzun geriliyor ve şuraya buraya yayılıyordu.

Bagajına baktı, otele götürülmesini söyledi ve istasyondan ayrıldı.

Kentin çift atlı, siyah, çok yüksek ve geniş arabaları, gene eskisi gibi dışarıda dizilmiş bekliyordu. Hiçbirine binmedi. Onlara yalnızca bir göz attı: Her şeye, gotik evlerin sivri damlarına, yakın çatıların üstünden kendisini selamlayan sivri kulelere, ağızlarını yaymakla birlikte çabuk çabuk konuşan, sarışın, gevşek ve ağır insanlara şöyle bir göz attı ve bir hıçkırıkla gizli bir benzeyişi olan, sinirli bir gülmeye tutuldu. Yaya gidiyordu, ağır ağır yürüyordu, ıslak rüzgâr durmadan yüzüne çarpıyordu, parmaklıkları mitolojik yontularla süslü köprüyü aştı ve bir süre liman boyunca gitti.

Tanrım, bütün bunlar nasıl da sıkışık ve dolambaçlı görünüyordu. Gotik evlerin sıralandığı bu dar sokaklar, kente doğru her zaman böyle garip ve gülünç bir biçimde mi tırmanıyordu? Bulanık ırmağın üstünde, gemi direk ve bacaları gün batarken yavaşça rüzgârda sallanıyordu. Anımsadığı şu evin bulunduğu köşedeki şu sokaktan yukarı mı çıkacaktı? Hayır, yarın; şimdi çok uykusu vardı. Başı yol yorgunluğuyla ağırlaşmıştı, zihninden yavaş ve bulutlu düşünceler geçiyordu.

Bu on üç yıl içinde, kimi zaman midesi bozuk olduğu sıralarda, düşünde yeniden eve, yokuştaki sokağın kıyısındaki yankılı eski eve, döndüğünü ve babasını yeniden orada bulduğunu, bu dağınık yaşayışından dolayı kendisini, pek haklı olarak adamakıllı haşladığını görürdü. Ve şimdi içinde bulunduğu an, insanın düşlem mi yoksa gerçek mi olduğundan kuşku duyduğu, gerçek olduğuna ister istemez inandığı, ama gene de sonunda uyandığı aldatıcı bir düşe benziyordu.

Başını rüzgâra karşı eğerek, az kalabalık ve hava akımlı sokaklar boyunca gidiyordu; otel yönünde, geceyi geçirmek istediği kentin en iyi oteli yönünde, bir uyurgezer gibi ilerliyordu.

Ucunda bir alevcik yanan bir sırık taşıyan eğri bacaklı bir adam, yalpa vuran bir gemici yürüyüşüyle önünde yürüyor, gaz lambalarını yakıyordu.

Ona ne oluyordu? Yorgunluğunun külü altında, parlak alevler halinde, fışkırmaksızın, bu kadar donuk ve yakıcı olarak saklanan bu ateş neydi? Sus, sus, söz istemez. Böyle rüzgârda, loş ve bir düş tanışlığıyla tanıdığı

sokaklarda yürümeyi ne kadar isterdi. Ama burada her şey birbirine o kadar sıkışmış ki.. İki adım atmadan hedefinize ulaşıyorsunuz.

Kentin yukarısında, ark lambaları vardı, bunlar da yeni yanmıştı. Otel buradaydı; önünde yatan ve çocukken pek korktuğu iki siyah aslan da oradaydı. Aslanlar, aksırmak istiyorlarmış gibi bir tavırla, birbirine bakmayı sürdürüyorlar, ama çok küçülmüşe benziyorlardı. Tonio Kröger ikisinin arasından geçti.

Yaya geldiği için, sessizce kabul olundu. Kapıcıyla, bir yandan “izzet ve ikram”da bulunurken bir yandan da serçe parmağıyla gömleğinin yenini ceketinin koluna sokan, siyah giysili pek kibar bir adam, konumunu belirlemek, toplumdaki yerine göre yerleştirmek ve ona saygınlığına göre bir yer göstermek için, onu yukarıdan aşağıya, inceleyici gözle süzdüler. Ama gene de, hoşnutluk verici bir sonuca varamadılar. Böylece orta sınıf bir müşteri olduğunda karar kıldılar. Bir garson, tatlı yüzlü, pişmiş ekmek sarısı favorileri olan ve eskilikten parlayan bir frak ve düğmelerle süslü sessiz kunduralar giymiş bir adam, onu ikinci kata çıkardı; eski modaya göre döşenmiş tertemiz bir odaya götürdü. Pencerenin arkasından, alacakaranlıkta avlular, gotik yapıların damları ve kiliselerin acayip kütleleri üzerinde resimsel ve Ortaçağlık bir görünüm uzanıyordu. Tonio Kröger bu pencerenin önünde bir parça ayakta durdu; sonra kollarını kavuşturdu, uzun divanın üstüne oturdu, kaşlarını çattı ve ıslık çalmaya koyuldu.

Işık getirdiler, eşyası geldi. Tatlı yüzlü garson yolcu fişini masanın üzerine koydu ve Tonio Kröger, başını yana eğerek, adını, mesleğini ve geldiği yerle ilgili bilgileri karaladı; divanın köşesinden, boşluğa bakıyordu. Getirilip önüne konan yemeği bir zaman olduğu gibi bıraktı, dokunmadı, sonra birkaç lokma aldı ve bir saat, odanın içinde, ara sıra durup gözlerini yumarak, bir aşağı bir yukarı gezindi. Sonra yavaş ve gevşek devinimlerle soyundu ve yatağa girdi. Karışık, bulanık ve garip isteklerle dolu düşler görerek uzun zaman uyudu.

Uyandığında, odasını ışıkla dolu buldu. Şaşkınlık içinde, hemen nerede olduğunu anımsamak istedi, perdeleri açmak için kalktı. Rüzgârda saçaklanan ince bulut parçaları, bir yaz sonu göğünün biraz soluk mavisi üzerinde kayıyorlardı. Ama güneş, baba kentinin üstünde parlıyordu.

Tuvaletine her zamankinden daha çok özen gösterdi, adamakıllı yıkandı, tıraş oldu, kusursuz bir incelik izlenimi bırakmak istediği kibar bir aileyi

ziyarete gidecekmiş gibi taze ve temizdi; giyinirken yüreğinin kaygılı vuruşlarını dinliyordu.

Dışarısı nasıl da aydınlıktı! Sokakları, dün olduğu gibi, loşluk kaplasaydı, nasıl da gönül açıklığı duyacaktı! Ama şimdi, parlak güneş ışığında, herkesin gözü önünden geçecekti. Tanıdıklara rast gelecek, onu durduracaklar, sorguya çekecekler miydi? Ve bu on üç yılı nasıl geçirdiğini anlatmak zorunda kalacak mıydı? Hayır, Tanrıya şükür, kimse onu tanımadı ve anımsayanlar da tanımayacaklardı; çünkü gerçekten, bu arada biraz değişmişti. Aynada dikkatlice kendini süzdü ve birden maskesinin, erken yıpranan, yaşından daha yaşlı görünen yüzünün arkasında, kendisini daha güvende duyumsadı.. Kahvaltıyı getirtti ve sonra kapıcıyla kibar giyinmiş adamın değer biçici bakışları altında koridordan ve iki aslanın arasından geçerek dışarı çıktı.

Nereye gittiğini pek bilmiyordu. Dünkü gibiydi. Yeniden insana saygı duyuran ve pek eskiden tanışı olduğu dik çatılar, kulecikler, kemerler, çeşmelerin kendisini çevrelediğini görünce ve yeniden rüzgârın, uzak düşlerin ince ve sert kokusunu taşıyan güçlü rüzgârın, yüzüne çarptığını duyunca, sanki duyularını bir perde, sisten bir örtü kapladı. Yüzünün kasları gevşedi, dingin bir bakışla insanları ve eşyayı gözden geçirdi; belki şurada, sokağın köşesinde uyanacaktı..

Nereye gidiyordu? Öyle sanıyordu ki, gittiği yönle gece gördüğü şaşırtıcı düşler arasında, pek üzücü, pişmanlıklarla dolu bir ilişki vardı.. Belediye dairesinin kubbeleri altından, kasapların kanlı elleriyle mallarını tarttıkları çarşıya, dik ve eski gotik çeşmenin yükseldiği çarşı alanına gidiyordu. Burada, dar ve yalın, kıvrımlı ve oymalı dik çatı kenarlarıyla, öteki evlere benzeyen bir evin önünde durdu, onu seyre daldı. Kapının üstünde yazılı adı okudu. Gözlerini bir an birer birer pencerelerin üstünde durdurdu, sonra uzaklaşmak için, yavaşça döndü..

Nereye gidiyordu? Eve. Ama dolaşık bir yola saptı; kentin dışında bir gezinti yaptı; çünkü vakti vardı. Değirmen ve Holstein tabyalarından ağaçlarda gıcırdayan rüzgâra karşı şapkasını sımsıkı tutarak, geçti. Sonra, istasyona yakın bir yerde tabyaları bıraktı, bir trenin kaba bir çalışkanlıkla soluk soluğa geçişini gördü, vagonları sayarak eğlendi ve en son vagonun üstünde oturan adamı gözleriyle izledi. Ihlamurlu alanda, güzel köşklerden birinin önünde durdu; uzun zaman bahçeyi ve pencereleri seyretti ve bahçenin demir parmaklıklı kapısını menteşeleri üzerinde oynatarak gı-

cırtısını dinlemek istedi. Üşüyen ve pasla kirlenen eline baktı, yoluna devam etti. Basık eski kent kapısının altından geçti, liman boyunca yürüdü ve dik, hava akımlarıyla dolu sokaktan yukarı çıktı, baba evine değin.

Ev, çatısını aşan komşu evlerin arasında sıkışmış, üç yüz yıldan beri nasılsa öyle, kurşuni ve ciddi yükseliyordu. Tonio Kröger yarı silik harflerle dış kapının üstünde yazılı o kutsal sözü okudu. Sonra soluk aldı ve içeri girdi. Yüreği kaygıyla çarpıyordu; çünkü ona öyle geliyordu ki, önünden geçtiği alt kattaki kapıların birinden, neredeyse babası, işyeri kılığında ve kalemi kulağının arkasında karşısına çıkacak; onu durduracak ve sert bir edayla geçirdiği acayip yaşamın hesabını soracaktı. Tonio Kröger bunu pek yerinde bulurdu. Ama önüne kimse çıkmadı; yürüdü; rüzgârlık kapısı kapalı değildi, yalnızca itilmişti. Bu ona biraz aykırı göründü. Öyle sanıyordu ki, tatlı bir düşün oyuncağı olmuştu; bu gibi düşlerde, engeller kendiliğinden önünüzden sıyrılır ve eşsiz bir talihin yardımıyla güçlüğe uğramadan ilerlersiniz. Dört köşeli büyük taşlarla döşeli geniş dehliz, ayaklarının altında çınladı. Hiçbir ses gelmeyen mutfağın karşısında, eskiden olduğu gibi, oldukça yüksek duvarların dışında bir çıkıntı oluşturan tuhaf, ağır, ama tertemiz cilâlı, ancak dehlizden çıkan ayrı bir merdivenle gidilen ve hizmetçi odaları olarak kullanılan ahşap odalar görünüyordu. ® Ama eskiden orada bulunan büyük dolaplar ve oymalı sandıklar yerinde değildi. Evin oğlu, oymalı ve beyaza boyanmış tahta parmaklığa dayanarak, geniş merdiveni tırmandı. Elini bir adımda kaldırıyor, diğer adımda bırakıyordu, sanki bu eski sağlam parmaklıkla eski yakınlığını, utanarak yeniden kurmak istiyordu..

Ama merdiven başında, ara katın kapısı önünde durdu. Kapıya beyaz bir levha çakılmıştı. Siyah harflerle yazılı bu levhada şu yazı okunuyordu: “Halk Kitaplığı”.

“Halk Kitaplığı” mı? diye düşündü Tonio Kröger; çünkü burada ne halkın işi vardı, ne de yazının. Kapıyı çaldı, “Girin!” sesi işitildi ve buna uydu; merakla ve can sıkıntısıyla içeri baktı: Hiç yerinde olmayan bir değişmeye tanık olmuştu.

Bu kat, derinlemesine birbirine açılan üç odaya bölünmüştü. Ara kapıları açıktı. Duvarlar, koyu tahta harfler üzerine uzun sıralar halinde dizili, aynı biçimde ciltlenmiş kitaplarla yukarılara dek kaplıydı. Her odada bir tür dükkan tezgâhı gerisinde, biraz kılıksız bir adam oturmuş yazı yazıyorlardı. Yalnızca ikisi başlarını Tonio Kröger’e doğru çevirdiler; ama birincisi

aceleyle ayağa kalktı, iki eliyle masaya dayandı, başını ileri eğdi, dudaklarını büzdü, kaşlarını kaldırdı ve ziyaretçiye gözünü kırpıştıra kırpıştıra baktı.

Tonio Kröger, gözlerini kitaplardan çevirmeksizin:

“Bağışlayın,” dedi, “Buranın yabancısıyım, kenti geziyorum. Demek burası Halk Kitaplığı? İzin verir misiniz, koleksiyona bir göz atayım?”

“Sevinerek!” dedi memur, gözlerini daha hızlı kırpıştırdı, “Elbette, içeri girmek serbesttir, rahatça bakınız, bir katalog ister misiniz?”

“Teşekkür ederim,” dedi Tonio Kröger, “Kolayca bulabilirim aradığımı.” Sonra, yavaş yavaş, sırtlarında yazılı başlıkları okuyormuş gibi kitapların sıralandığı duvarlar boyunca dolaşmaya başladı. Sonunda cildi aldı, açtı, kitap elinde, pencerenin yanında durdu.

Burası kahvaltı ettikleri odaydı. Sabah kahvaltısını, mavi duvar kâğıtlarının önünde, beyazlıklarıyla ortaya çıkan tanrı yontularının bulunduğu yukarıdaki bir salonda değil, burada yaparlardı. Şurası yatak odası olarak kullanılırdı. Babaannesi, çok yaşlı olmasına karşın, burada ölmüştü; çünkü zevkine düşkün, yaşama bağlı bir salon kadınıydı.

Daha sonra, babası da son soluğunu burada vermişti; babası, uzun boylu, dürüst, biraz düşünceli ve kara duygulu, düğme deliğinde bir kır çiçeği takılı bir bayım.. Tonio, onun ölüm yatağının ayak ucuna, gözleri ateş içinde, sessiz ve güçlü bir duyguya, sevgiye ve acıya içten ve bütünlüğüyle kendisini vererek, oturmuş; annesi de, güzel ve ateşli annesi de, sıcak göz yaşları içinde boğularak bu yatağın yanında diz çökmüştü. Ama sonra da o Akdenizli sanatçıyla birlikte uzak mavilere doğru yola çıkmıştı. Ama şu gerideki üçüncü ve en küçük oda, şimdi kılıksız bir adamın görev yaptığı, kitaplarla dolu oda, uzun zaman onun odası olmuştu..

Dersten sonra, biraz önceki gibi bir gezinti yaparak buraya dönerdi; masası şu duvarın dibindeydi; ilk şiirlerini onun çekmesinde saklamıştı, pek derinden duyduğu, zavallı şiirler.. Ceviz ağacı.. Birden benliğini derin bir üzünç sardı, başını yana çevirerek pencereden baktı, bahçe bakımsızdı, ama yaşlı ceviz ağacı olduğu yerde duruyordu; rüzgârda ağır ağır gıcırdıyor ve hışırdıyordu. Tonio yeniden gözlerini elinde tuttuğu kitaba kaydırdı; pek iyi tanıdığı değerli bir şiir kitabıydı bu. Siyah çizgilere, tümcelere baktı; bir an yaratıcı bir tutkuyla nükteli bir inceliğe (pointe), güçlü bir effet’ye (wirkung) dek yükselen ve sonra birden effet’li bir biçimde kesilen yapıtın sanat dolu akışını izledi.

“Evet, iyi yazılmış,” dedi, şiir kitabını yerine koydu ve geri döndü. O zaman memurun hâlâ ayakta durduğunu ve gözlerini acele ve düşünceli bir güvensizlikle kırptığını gördü.

“Görüyorum ki, pek zengin bir koleksiyon,” dedi Tonio Kröger, “Şöyle bir göz attım. Çok teşekkür ederim. Hoşça kalın.”

Sonra, kapıya doğru yöneldi; fakat bu kuşku uyandırıcı bir gidişti. İyice duyumsuyordu ki, memur gözlerini kırparak, ziyaretinden duyduğu telaş içinde, daha bir süre ayakta duracaktı.

Evin başka yerlerini görmek için hiçbir isteği kalmamıştı. Evine gelmişti. Yukarıda, sütunlu galerinin ardındaki büyük odalarda başkaları oturuyordu; bunu görüyordu, çünkü merdivenlerin üstü, eskiden bulunmayan ve üstünde bir ad yazılı, camlı bir kapıyla örtülüydü. Gitti, merdivenlerden indi, yankılı dehlizden geçti ve baba evinden çıktı. Bir lokanta köşesinde, düşüncelerine dalmış olarak, ağır ve yağlı bir yemek yedi, sonra da otele döndü.

“İşim bitti,” dedi kara giysili, kibar görevliye. “Bu akşam üstü gidiyorum.” Hesabını sordu. Kopenhag vapuruna yetiştirmek için onu lima-na kadar götürecek bir araba da ısmarladı. Sonra odasına çıktı, dik ve dingin, eli yanağında, dalgın gözlerle masasının üstüne bakarak, oturdu. Daha sonra hesabı gördü, eşyasını hazırladı. Belli saatte arabanın haberi geldi. Tonio Kröger, yolculuğa hazır, aşağıya indi.

Aşağıda merdiven başında, kara giysili görevli, onu bekliyordu.

Tonio Kröger ikisini de sırayla süzdü ve beklemeye karar verdi. Sonunda polis memuru, ağır ve yumuşak bir sesle sordu:

“Münih’ten mi geliyorsunuz?”

“Evet,” dedi Tonio Kröger.

“Kopenhag’a mı gidiyorsunuz?”

“Evet, bir deniz banyosuna gidiyorum, Danimarka’ya.”

Polis memuru, son sözü özel bir zevkle söyleyerek:

“Deniz banyosuna mı?” dedi. “Belgeniz?”

Hiçbir belgesi yoktu. Cüzdanını çıkardı, içine baktı, birkaç banknot ve gezisini bitirince düzeltmelerini yapmayı düşündüğü bir öykünün prova-larından başka bir şey yoktu. Memurlarla yüzyüze gelmekten hoşlanmazdı ve asla bugüne dek pasaport çıkartmamıştı.

“Ne yazık ki,” dedi, “Üzerimde hiçbir belge yok.”

“A!” dedi polis memuru. “Hiçbir belgeniz yok mu? Adınız ne? “Tonio Kröger.”

“Doğru mu?” diye sordu polis memuru; öne doğru eğildi ve gücü yettiğince burun deliklerini şişirdi.
“Elbette doğru,” dedi Tonio Kröger. “Peki, ne iş yaparsınız siz?” Tonio Kröger yutkundu ve kesin bir sesle mesleğini söyledi. Bay Seehaase başını kaldırdı, merakla onun yüzüne baktı.

“Hım!” dedi polis memuru, kargacık burgacık yazılı bir kâğıttaki türlü ırklardan gelen seslerin rastlantısal bir buluşmasına benzeyen tuhaf ve romantik bir adı heceledi (ki Tonio Kröger bu adı bir saniyede unuttu):

“Bu adda bir kişiyle hiçbir ilginiz olmadığını belirtiyorsunuz, değil mi? Anası ve babası belirsiz, uyruğu bilinmeyen, türlü dolandırıcılık ve başka suçlar yüzünden Münih polisinin aradığı ve olasılıkla Danimarka’ya kaçmak üzere bulunan.. “

“Yalnız belirtmekle kalmıyorum,” dedi Tonio Kröger, omuzlarını sinirli sinirli oynatarak, “Ama.. “

Bunun bir etkisi oldu.

“Nasıl? Evet, evet, kuşkusuz,” dedi polis memuru. “Ama şu da var ki, siz de hiçbir belge gösteremiyorsunuz.”

Bay Seehaase, yatıştırıcı bir biçimde işe karıştı:

“Bütün bunlar bir formalitedir,” dedi. “Merak etmeyin; ama memurun da ancak görevini yaptığını unutmamanız gerekir. Nasıl olursa olsun, kimliğinizi kanıtlayabilseniz.. Bir kâğıt.. “

Hepsi sustular; olaya bir son vermeli miydi? Bay Seehaaseye kendisini tanıtarak, ne kimliği bilinmeyen bir dolandırıcı, ne de yeşil araba içinde doğmuş bir çingene değil, Konsül Kröger’in oğlu, Kröger ailesinin bir üyesi olduğunu açıklamalı mıydı? Hayır, bunu hiç de istemiyordu. Aslında, bu kentsoylu düzenin koruyucularının biraz da hakkı yok muydu? Onlara tümüyle hak veriyordu. Omuzlarını silkti, hiç ses çıkarmadı.

“Neyiniz var orada?” diye sordu memur, “Şurada, şu cüzdanda?”

“Bunda mı? Hiç. Provalar,” dedi.

“Provalar mı? Ne provası? Verin bakayım!”

Tonio Kröger yapıtını uzattı. Polis memuru provayı çekmece üzerine yayıp okumaya başladı. Bay Seehaase de yaklaştı ve okumaya katıldı. Tonio nerede olduklarını görmek için omuzlarının üstünden baktı. Birinci derecede bir nükte (pointe), bir etki (effet) içeren, başarılı bir sayfaydı okudukları. Bundan hoşnuttu.

“Görüyor musunuz?” dedi. “Adım orada, bunu ben yazdım, yayımlanacak. Anlıyor musunuz?”

“Peki, yeter!” dedi Bay Seehaase, kesin bir tavırla. Sayfaları topladı, katladı ve Tonio Kröger’e uzattı. Sonra kısaca, “Bu yeter sanırım, Petersen!” diye yineledi. Bu arada gözlerini yumuyor, başını sallıyordu: “Beyi daha çok tutmayalım. Araba bekliyor. Sizi rahatsız ettik efendim, bağışlayın rica ederim. Memur yalnızca görevini yaptı. Ama ben ona, daha önce, yanlış bir iz üzerinde olduğunu söylemiştim.”

“Yaa?” dedi içinden Tonio Kröger.

Memur tümüyle inanmışa benzemiyordu. Bir “kişi” ve bir “gösterme”den söz ederek, bir iki daha karşı çıktı; ama Bay Seehaase konuğunu koridordan geçirdi, yeniden üzüntüsünü belirtti, iki aslan arasından yürüdü ve birçok saygıyla arabanın kapısını kendisi kapadı. Bundan sonra, gülünç denecek derecede yüksek ve geniş araba, cam ve demir gürültüsü arasında, yokuş aşağı inen yollar boyunca limana doğru yollandı.

Tonio Kröger, baba kentinde böyle acayip birkaç gün geçirmişti.

VII

Tonio Kröger’in gemisi engine açılırken, akşam karanlığı düşüyordu ve ay yüzen bir gümüş pırıltısıyla yükseliyordu. Tonio Kröger, gittikçe sertleşen rüzgârdan korunmak için pardösüsüne bürünmüş, geminin burnunda oturuyordu. Aşağıdaki dalgaların karanlık gidiş gelişlerini dalgın dalgın seyrediyordu; güçlü ve dümdüz kütleli; birbirlerine çarparak ve gürleyerek kucaklaşan, sonra da birbirlerinden ayrılarak beklenmedik yönlerde dağılan, birden köpüklenerek parıldayan dalgaları..

Tatlı ve uyuşturucu bir neşe ruhunu kaplıyordu; memleketinde, bir dolandırıcı sanılarak tutuklanmak istenmesine biraz üzülmüştü; evet, bir dereceye kadar bunu haklı bulmuş olsa da. Ama gemiye bindikten sonra, eskiden çocukken babasıyla birlikte seyrettiği gibi, yarı Danimarka’ca, yarı kaba Almanca bağırışlar arasında, geminin derin teknesini dolduran yüklerin yüklenmesine bakmıştı; oraya, balya ve sandıklardan başka, kuşkusuz Hamburg’dan gelen ve bir Danimarka hayvanat bahçesine

gönderilen, kalın parmaklıklı kafeslerde kapalı bir beyaz ayıyla görkemli bir kaplanı nasıl indirdiklerini görmüştü; bütün bunlara bakarak kendinden geçmişti. Sonra gemi ırmak boyunca düz kıyıların arasından kayarken, polis memuru Petersen'in sorgusunu büsbütün unutmuştu. Olaydan önce başından geçen her şey, tatlı bir hüzün ve pişmanlıklarla dolu düşleri, yaptığı gezinti, ceviz ağacını yeniden görmesi.. bütün bunlar ruhunda yeniden canlandı. Şimdi deniz önünde açılırken, çocukken denizin yaz düşlerini yakalamak için pusuya yattığı kıyıyı, fenerin pırıltılarını ve ana-babasıyla kaldığı otelin ışıklarını görüyordu.. Baltık Denizi! Başını, tuzlu ve sert rüzgâra verdi; hafif bir baş dönmesi, tatlı bir sersemlik veren, olgun ve engelsiz esen, kulakları tıkayan, her kötü şeyin, her acının, her yanlışın, her isteğin ve emeğin anısının tembel bir mutluluk duygusu içinde yok olduğu rüzgâra..

Çevresinde yükselen gürlemeler, kaynamalar ve inlemeler içinde yaşlı ceviz ağacıyla bir bahçe kapısının gıcırtısını işittiğini sanıyordu. Ortalık da gittikçe kararıyordu.

"Aman Tanrım! Yıldızlar.. Yıldızlara bakın!" sözleri, bir fıçıdan çıkıyora benzeyen bir sesle, ağır ve öten bir şiveyle söylendi. Bu sesi tanıyordu. Sanki banyodan çıkmış gibi, yüzü taze ve ıslak, göz kapakları kızarmış, üstü başı sade, sarıkızıl bir adamın sesiydi; yemekte ve kamarada, bu tanımadığı adam Tonio Kröger'in yanındaydı ve çekine çekine, belli etmeden epey ıstakoz omleti yutmuştu. Şimdi yanında korkuluğa yaslanmış, çenesini baş parmağıyla işaret parmağı arasında sıkarak havaya bakıyordu. Kuşkusuz, insanlar arasındaki duvarların yıkıldığı, gönlün yabancılara bile açıldığı, ağzın başka bir zamanda utancından kapanacağı şeyler söylediği, olağanüstü ve tümüyle düşlemsel ruh durumlarından birini yaşıyordu.

"Bakın, yıldızlara bakın biraz, işte şurada.. parlıyorlar.. Tanrı bilir, bütün gök bunlarla dolu. Şimdi sorarım size, yukarıya bakıp da bunlardan pek çoğunun yerden yüz kat daha büyük olduğu düşünülünce, nasıl şaşılmaz ki.. Biz insanlar, telgraf ve telefonu bulduk, yeni zamanlarda daha birçok buluş yaptık; evet, buna diyecek yok. Ama yukarı bakınca, açık söylemeliyiz ki biz, işin aslında, ancak küçücük böcekleriz. Zavallı böcekler.. başka bir şey değil!"

Sonra, "Doğru değil mi, bayım? Evet, biz böcekleriz!" dedi kendi kendine; sonra aşağılık bir yaratığın pişmanlıkla dolu baş işaretini yaparak göğe baktı.

“Hayır, bu adam edebiyat yapmıyor,” diye düşündü Tonio Kröger ve o anda aklına bir şey geldi: geçenlerde okuduğu bir şey, ünlü bir Fransız habercisinden bir parça. Evrenbilimsel ve ruhbilimsel bir dünya görüşüyle ilgili bir parça; yaman bir gevezelikti bu. Delikanlının derinden duyduğu düşünceye yanıt verir bir tavır aldı ve sonra, korkuluğa yaslanarak, gözleri oynak pırıltılarla aydınlanan çalkantılı akşama dalmış bir durumda, konuştular. Anlaşıldı, gezgin Hamburglu genç bir tüccardı. Dinlence için bu eğlence gezisine çıkmıştı.

“Şöyle bir vapura bin, Kopenhang’a kadar bir uzan, dedim kendi kendime; işte buradayım.. Şimdiye dek çok güzel gitti. Ama bize ıstakoz omleti vermekle yanlışlık yaptılar bayım, göreceksiniz bu gece bir fırtına atlatacağız; kaptan söyledi.. Böyle sindirimi güç bir yemek midedeyken, şaka değil bu.. “

Tonio Kröger bu saçma gevezeliği bir erinç ve sevecenlik duygusuyla dinliyordu.

“Evet,” dedi. “Burada, yukarıda, ağır yemekler yeniyor, bu insanı tembel ve kara duygulu kılıyor.”

“Kara duygulu mu?” diye yineledi delikanlı; şaşırarak ona baktı, “Kesinlikle buralı değilsiniz, değil mi bayım?” diye sordu birden.

Tonio Kröger, elini belirsiz ve çekingen bir tavırla sallayarak, “Hayır, uzaktan geliyorum,” dedi.

“Ama hakkınız var,” dedi delikanlı; “Kara duygulu olmaktan söz ederken, Tanrı bilir ya, haklısınız. Ben hemen her zaman kara duyguluyum. Hele böyle akşamlar, gökte yıldızlar parlarken.. “ Ve yeniden çenesini başparmağıyla işaret parmağı arasında sıkarak tuttu.

“Bu adam kesinlikle yazıyor,” diye düşündü Tonio Kröger, “Derinden ve namusluca duyumsanan tüccar şiirleri.. “

Akşam ilerliyordu. Rüzgâr öyle yeğinleşti ki konuşmalarına engel oluyordu. Böylece, biraz uyumaya karar verdiler, birbirlerine iyi geceler dilediler.

Tonio Kröger, kamarasındaki dar yatağın üzerine uzandı, ama hiç rahat edemedi; yeğin ve sert kokulu rüzgâr, onu görülmedik bir biçimde sarsmıştı. Yüreği kaygıyla çarpıyordu, sanki tatlı ve hoş bir şey bekliyormuş gibi. Sonra, gemi dalgadan bir dağın dibine kayarken ortaya çıkan sarsıntıyla, uskurun titreme hastalığına yakalanmış gibi suyun dışında dönmesi, midesini çok kötü bulandırıyordu. Yeniden giyindi ve dışarı çıktı.

Bulutlar ayın önünden koşarak geçiyor, deniz dans ediyordu. Dalgalar yuvarlak ve düzenli biçimde gelmiyordu; tam tersine, uzakta, ufka değin, soluk ve titrek ışık altında deniz, yırtılmış, kamçılanmış, altüst olmuş deniz, yerinden zıplıyor ve alevler gibi uzanan dev gibi dilleriyle bulutları yalıyor, kaynar uçurumların yanında, garip ve parça parça olmuş dalgaları havaya atıyor ve delice bir oyunda, köpükleri, ulu kollarının bütün gücüyle göklere serpiyor gibiydi. Gemi güçlükle ilerliyordu. Baştan yalpa vurarak, yuvarlana yuvarlana, inleye inleye bu altüst oluş arasından kendine yol açmaya çalışıyordu. Zaman zaman yolculuğa katlanamayan beyaz ayıyla kaplanın içeride bağrıştıkları işitiliyordu.

Muşambalı bir adam, kukuletası başında, kuşağına bir fener bağlı, bacaklarını açarak ve güçlükle sallanarak güvertede gidip geliyordu; geride korkuluk üzerine eğilmiş olan Hamburglu delikanlı, pek kötü bir durumdaydı.

“Tanrım,” dedi, boş ve duraksamalı bir sesle.. Sonra Tonio Kröger’in orada olduğunu duyumsayınca, “Görüyor musunuz bayım, doğanın başkaldırısını?” dedi; ama bu sırada sözü kesildi ve çabucak başını çevirdi.

Tonio Kröger, gergin bir halata yapışmış bu başıboş taşkınlığı seyrediyordu. Göğsünden, fırtınanın ve dalgaların gürültüsünü örtecek denli güçlü bir neşe çığlığı çıkıyor; coşkulu bir aşkla dolu bir deniz şarkısı ruhunda çınlıyordu: “Ah! Sen, çocukluğumun yabanıl dostu; işte seninle bir kez daha bir aradayız.. “ Ama şiir burada bitti; eksikti. Kesin bir biçimi de yoktu. Ne de erinç içinde tamamlanmış yetkin bir yapıttı. Gönlü yaşıyordu..

Uzun bir zaman, böylece ayakta durdu; güverte kamarasında, bir sıraya uzandı ve yıldızların ürperdiği göklere baktı; biraz da uyukladı. Yarı uykusunda, yüzüne sıçrayan köpükler, ona bir okşayış gibi geliyordu..

Ay aydınlığında dik tebeşir kayaları hortlaklar gibi göründü ve yaklaştı. Möen adasıydı bu. Yeniden uyukladı, ara sıra yüzünü sertçe ısıran ve çizgilerini katılaştıran tuzlu serpintiler, uykusunu bölüyordu. Büsbütün uyandığında, artık sabah olmuştu; soluk gümüş renginde, serin bir gün.. Yeşil deniz daha dingindi. Kahvaltıda genç tüccarı yeniden gördü. Kuşkusuz, karanlıkta o denli şairce ve ayıplanacak şeyler söylemesinden belki de utanarak, çok kızardı, küçük kumral bıyığını beş parmağıyla doğrulttu ve Tonio’dan kaçınmak için, askerce kısa bir selam verdi.

Tonio Kröger Danimarka’ya çıktı. Kopenhag’da kaldı, bahşiş ister görünenlerin hepsine bahşişlerini verdi, üç gün otelden çıktıktan sonra, gezi kılavuzunu eline alarak kenti gezdi. Vebilgisini artırmak isteyen tam bir yabancı gezgin gibi dolaştı. Yeni Kral Çarşısı’nı, ortasında yükselen atı seyretti, Frauenkirch önünde gözlerini saygıyla yukarı kaldırdı. Thonvaldsen’in soylu ve zarif yontularının önünde uzun uzun durdu,

yuvarlak kuleye çıktı, şatoları gezdi ve Tivoli'de iki neşeli akşam geçirdi. Ama aslında gördüklerinin hepsi bunlar değildi.

Kimi zaman, kemerli ve oymalı çatılarıyla, tıpkı doğduğu kentin eski evlerinin görünüşüne benzeyen evlerin üzerinde, çocukluğundan beri tanıdığı ve ona kırılgan ve değerli bir şeyi anımsatan, aynı zamanda bir azarlama, bir yakınma ve yiten bir mutluluğun özlemini yansıtan adlar görüyordu. Her yanda, ıslak deniz havasını yavaşça ve dalgın solurken, geçen gece baba kentinde gördüğü garip, acı ve pişmanlıklarla dolu düşteki gözler gibi mavi, saçlar gibi sarı, aynı tür ve aynı biçimde yüzler görüyordu. Zaman oluyordu ki, sokak ortasında, bir bakış, bir sözün tınısı, bir gülüş, onu ruhunun derinliğine dek sarsıyordu.

Bu şen ve canlı kentte uzun süre kalamadı. Yarı anı, yarı bekleyişten doğan tatlı ve delice bir kaygı onu sinirlendiriyor; sabırsızlanıyordu. Bir yerde, bir kumsalda rahatça uzanmak, artık öğrenmeye meraklı bir gezgin rolü oynamamak isteği duyuyordu içinde. Yeniden gemiye bindi. Karanlık bir günde (deniz kararıyordu), kuzey yönünde, Seeland kıyıları boyunca, Helsingör'e dek gitti. Oradan bir arabaya bindi; yolculuğu, asıl konağına varıncaya dek, hep deniz kıyısını izleyerek, alçak yapılı evler arasına kurulmuş, ağaçla örtülü kulesinden kumsalı ve İsveç kıyıları görünen, pencereleri yeşil kapaklı beyaz otele varıncaya dek, üç çeyrek saat sürdü. İndi, kendisi için hazırlanan aydınlık odaya yerleşti, yanında getirdiği eşyayı raflara, dolaplara koydu ve burada bir süre kalmaya karar verdi.

VIII

Eylül ortasıydı; Alasgaard'da pek fazla konuk yoktu. Aşağıda, ahşap tavanlı, yüksek pencereleri verandaya ve denize bakan büyük yemek salonunda yenen yemeklere otelin sahibesi başkanlık ediyordu. Ak saçlı ve yaşlı bir kız; gözleri renksiz, yanakları tatlı pembe, güçsüz ve cıvıldayan bir ses. Kırmızı ellerini, güzel gösteren bir biçimde, sofra örtüsünün üstüne koymaya çalışıyordu. Bundan başka, demir kırı denizci sakalı, koyu mavimtrak suratı olan kısa boyunlu yaşlı bir bey de vardı: Almanca bilen, başkentli bir balık tüccarı. Yüzü kıpkırmızıydı ve başını kan basmak üzereymiş gibi görünüyordu. Çünkü kısa kısa ve hızlı hızlı soluyordu; ara sıra, tıkamak ve hızla üfürerek ötekine biraz hava sağlamak için, yüzüklü işaret parmağını burun deliklerinden birine götürüyordu. Ama önünde duran

içki şişesine “ilgi göstermekten” de geri kalmıyordu. Bunların dışındaki konuklar, uzun boylu üç Amerikalı gençle, sessizce gözlüğünü oynatan ve bütün gün onlarla futbol oynayan eğitmenleriydi. Kızılsarı saçları ortadan bir çizgiyle bölünmüştü, yüzleri uzun ve kıpırtısızdı. “Please, give me the Wurst-things there!”(Lütfen bana şuradaki Wurst-şeyini -sosis- verin!) diyordu biri, “That's not Wurst, thats schinken!”(O Worst-şey değil, o schinken-jambon-) diyordu öteki ve onlar gibi eğitmenleri de konuşmaya ancak bu kadarcık katılıyorlardı; geri kalan zamanda susuyor ve sıcak su içiyorlardı.

Tonio Kröger, hiç de başka sofra arkadaşı istemiyordu. Sessizlik ve erinç içinde yaşamaktan hoşlanıyordu; balık tüccarıyla otel sahibi hanımın konuşurken çıkardıkları gırtlaktan gelen Danimarka seslerini, açık ve kalın seslileri dinliyordu. Tüccarla ara sıra basınçölçerin durumuyla ilgili birkaç sözcük konuşuyor ve sonra verandadan geçerek, sabahları saatlerce kaldığı kumsala doğru inmek için, kalkıyordu.

Ara sıra kumsalda dingin ve yaz gibi bir hava oluyordu; deniz kimi zaman üşengeç, durgun ve parlak, dinleniyor; kimi zaman üzerinde mavi, sarı, yeşil ya da kırmızımtrak renklere bürünen şeritlerle kıpır kıpır oluyor; kimi zaman da gümüş gibi parıldıyordu. Yosunlar güneşte kuruyordu, denizanaları kıyıda yatıyor, sonra buhar olup gidiyorlardı. Bütün bunlarda bir çürüme, biraz da Tonio Kröger’in yaslandığı balıkçı kayığının katranı kokuyordu. İsveç kıyılarını değil, açık ufku görecek konumda kumun üstüne oturuyordu. Ama bunların üzerinden denizin serin ve saf soluğu esiyordu.

Sonra kapalı fırtına havaları geldi.

Dalgalar, kimi zaman tos vurmaya hazırlanan boğalar gibi başlarını büküyor, kimi zaman pek yukarılara dek çıkıyor; ıslak yosunlara, parlak sedeflere ve sürüklenip gelen ağaç parçalarıyla örtülü kıyıya doğru öfkeli öfkeli koşuyordu. Uzun dalga tepelerinin arasında, bulutlu göğün altında, uçuk yeşil köpüklü çukurlar açılıyordu. İleride, güneşin bulutlar arasında saklandığı yerde, beyazımtrak ve kadifemsi bir parıltı vardı.

Tonio Kröger, rüzgârla ve denizin sesiyle okşanmış, pek sevdiği yorucu, sersemleştirici, durmak ve dinlenmek bilmeyen gürültü içine gömülmüş olduğu halde ayakta duruyordu. Yüzünü çevirip de uzaklaşınca, birden çevresinde her şeyin dinginleştiğini ve ısınmaya başladığını sanıyordu. Ama

biliyordu ki arkasında onu çağıran, çeken ve selamlayan deniz vardı.. Ve gülümsüyordu.

Çayır yolları boyunca karaya doğru ilerliyordu ve hemen, bu çevrede uzaklara dek dalga dalga uzanan kayın ormanı onu karşılıyor, kabul ediyordu. Gövdeler arasından deniz şeridini görecek konumda, bir ağaca yaslanarak yosunların üstüne oturuyordu. Kimi zaman rüzgâr, kayalarda parçalanan dalgaların, uzaktan birbiri üstüne düşen tahtaların çıkardığı sese benzeyen gürültülerini getiriyordu. Ağaçların tepesinde, boğuk, kısık ve havada yiten karga sesleri.. Dizlerinin üstünde bir kitap vardı, ama bir satır okumuyordu. Derin bir unutuşa dalmıştı; zamanın ve uzamın üstünde uçtuğunu sanıyordu. Yalnızca ara sıra, birden bir acı, kısa ve yakıcı bir istek ya da pişmanlık duygusu, bir ok gibi gönlünü delerek geçiyordu; bunun adını ve nereden geldiğini aramayacak denli üşengeç ve dalgındı. Günler böyle geçti; kaç gün geçtiğini söyleyemezdi; bu, umurunda bile değildi. Sonra, bir gün geldi, güneş gökte parlarken, insanların gözünün önünde, bir şey oldu. Tonio Kröger buna pek de şaşmadı

O gün, şafakta başlayarak bir bayram ve şenlik günü oldu. Tonio Kröger erkenden ve ansızın uyandı; belirsiz, ince bir korkuyla yataktan sıçradı ve gözlerinin önünde bir tansık, sihirli ve periler dünyasında görülen bir ışık büyüsü bulunduğunu sandı. Camlı kapısı ve balkonu Sund’a bakan, ince tülden bir perdeyle yatak odası ve salon olarak ikiye bölünen odası, tatlı renkli bir kâğıtla kaplanmış, hafif ve açık renk bir mobilyayla döşenmişti; öyle ki hep aydınlıktı ve hoş bir görünüşü vardı. Ama o anda, uykudan kamaşan gözleriyle odasını gerçekte olduğundan bambaşka bir biçimde değişmiş ve aydınlatılmış, mobilyayı ve eşyayı yaldızlayan ve tülden perdeyi kırmızı ve tatlı bir köze çeviren pembe, dile gelmez bir biçimde dumanlı ve büyüleyici bir ışıkla dolup taşmış görüyordu.. Tonio Kröger ne olduğunu uzun zaman anlamadı, ama camlı kapıdan dışarıya baktığında güneşin doğduğunu gördü.

Birçok günler, hava donuk ve yağmurlu geçmişti, şimdiyse parlak ve aydınlık gök, soluk mavi, gergin bir ipekli gibi denizin ve karanın üstünde açılıyordu; kızıl ve altın bulutların önünden geçip çevrelediği güneş, altından alevler içinde ürperen, ışıltılı ve dalgalı denizin üstünde görkemle yükseliyordu.. Gün böyle başlamıştı. Tonio Kröger, mutlu ve coşkulu, çarçabuk giyindi. Verandada herkesten önce kahvaltı etti. Sund’da, küçük banyodan epeyce uzakta yüzdü, sonra bir saat kumsal boyunca yürüdü. Dönüşte, otelin önünde, minibüse benzer arabaların durduklarını gördü. Kılıklarına

bakılırsa, küçük kentsoylu sınıfından birçok insanın veranda ve taraçayı olduğu gibi, piyanonun bulunduğu küçük salonu da doldurduklarını, yemek salonundan gördü. Bütün bu insanlar, yuvarlak masaların çevresinde oturmuş bira içiyor, bir yandan gürültülü gürültülü konuşuyor, bir yandan da sandviç yiyorlardı. Aileler cümbür cemaat gelmişlerdi: Gençler, yaşlılar, birkaç da çocuk.

İkinci kahvaltıda, (sofra tuzlu, salamuralı ve kızarmış soğuk yemeklerle dolup taşıyordu) “Konuklar geldi,” dedi balık taciri; “Helsingör’den gezmeye ve dansa gelenler! Evet, Tanrı korusun bizi, bu gece hiç uyuyamayacağız; dans edecekler.. dans ve müzik. Korkarım uzun da sürer. Bir aile buluşması, bir kır eğlentisi.. Bu güzel günün keyfini çıkarıyorlar. Gemi ve arabalarla geldiler, kahvaltı ediyorlar. Sonra daha uzaklara gezmeye gidecekler, ama bu akşam buraya dönecekler ve salonda bir dans eğlencesi olacak. Evet, Tanrı belalarını versin. Gözümüzü yummayacağız.”

“Güzel bir değişiklik,” dedi Tonio Kröger. Otel sahibi hanım kırmızı parmaklarını masanın üstüne koydu, balık tüccarı sağ burun deliğinden, biraz hava almak için üfledi ve Amerikalılar sıcak sularını içip suratlarını astılar.

Bu sırada, ansızın şöyle bir olay oldu: Hans Hansen ve Ingeborg Holm salondan geçtiler. Tonio Kröger, banyo ve kısa yürüyüşten sonra tatlı bir yorgunluk içinde sandalyesine yaslanmış, kızarmış ekmek üstünde tütsülü laksi balığı yiyordu (verandada denize karşı oturuyordu), birden kapı açıldı ve ikisi el ele içeri girdiler. Salınarak ve yavaş yavaş yürüyorlardı. Ingeborg, sarışın Inge, bir zamanlar Knaak’ın derslerindeki gibi, açık renk bir giysi vardı üzerinde. Çiçeklerle bezeli hafif robu ancak topuk kemiklerine geliyordu. Ve omuzlarının çevresinde geniş beyaz tülden, sivri kesimli bir yakası vardı ki, yumuşak ve oynak boynunu gösteriyordu. Şapkasını şeridinden düğümleyerek kollarından birine asmıştı. Belki eskisinden biraz daha gelişmişti ve olağanüstü güzel saç örgüsünü şimdi başının çevresine dolamıştı. Ama Hans Hansen hiç değişmemişti. Altın düğmeli gemici ceketini giymişti, sırtını ve omuzlarını örten geniş mavi yakası bunun üstüne düşüyordu, sarkan elinde kısa şeritli denizci beresini tutuyor ve kaygısızca iki yana sallıyordu. Ingeborg, belki de yemek yiyenlerin kendisini sıkmasından korkarak, güzel gözlerini yana çeviriyordu. Ama Hans Hansen sofraya doğru dik dik bakıyor ve biraz alaycı çelik mavisi gözleriyle konukları tek tek süzüyordu. Dahası, Ingeborg’un elini bıraktı ve ne biçim adam olduğunu daha iyi göstermek için beresini daha hızlı olarak iki yana salladı. Böylece çift, Tonio Kröger’in

gözlerinin önünden, denizin dingin ve mavi fonunda, salonu boydan boya geçti; karşı kapıdan piyanonun bulunduğu odaya doğru gözden yitti.

Bu, saat yarımda oldu. Yandaki odakilerle verandadakiler, dolaşmaya çıkmak üzere kalkıp yan yolu izleyerek otelden çıktıkları zaman, pansiyon müşterileri hâlâ sofradaydılar. Dışarıda arabalara yerleşirken şakalaşma ve gülüşmeleri işitiliyordu. Sonra arabalar yol üzerinde gıcırdayarak kımıldandılar ve uzaklaştılar..

“Demek geri gelecekler?” diye sordu Tonio Kröger.

“Evet,” dedi balık taciri; “Tanrı bana acısın. Orkestra tuttular; göreceksiniz.. Odam da tam salonun üstünde!”

“Güzel bir değişiklik,” dedi Tonio Kröger, sonra kalktı, uzaklaştı.

Gününü öteki günler gibi geçirdi: kumsalda, ormanda, dizleri üstünde bir kitap ve güneşte gözlerini kırpıştırarak. Tek bir düşünce zihnini kurcalıyordu: Geri gelecekler ve salonda dans edecekler, balık tüccarının söylediği gibi; bu umutla seviniyordu. Öyle bir sevinçti ki bu, geçirdiği uzun ve ölü yıllar boyunca bu denli korkulu ve bu denli tatlı bir sevinç duymamıştı. Bir kez, ansızın bir düşünce çağrışımıyla uzak bir tanıdığı, ne istediğini bilen ve ilkyazdan kurtulmak için kahveye giden romancı Adalbert’i anımsadı, omuz silkti..

Öğleyin yemek her zamankinden daha erken yendi, akşam yemeği de piyanolu odada her zamankinden biraz daha çabuk bitirildi; çünkü yemek salonunda balo hazırlıklarına başlanmıştı. Her şey bir bayram günü gibi alt üst olmuştu. Sonra ortalık kararmış; Tonio Kröger odasında otururken, yol ve ev yeniden canlanmıştı. Kıra gezmeye gidenler dönüyorlar, Helsingör yönünden bisiklet ve arabalarla yeni konuklar da geliyordu; bir kemanın akortları ve bir klarnetin ham sesiyle birtakım alıştırma ezgileri işitiliyordu. Bütün bunlar parlak bir balo olacağının belirtileriydi.

Şimdi küçük orkestra bir marş çalmaya başlamıştı. Boğuk ve tempolu, kulağına geliyordu: Dans bir polonezle başlıyordu. Tonio Kröger biraz daha durdu ve dinledi. Ama marşın temposunu bir vals ritminin izlediğini işitince, kalktı, yavaşça odasından dışarıya çıktı.

Odasının baktığı koridordan otelin yan kapısına bir merdivenden geçilebilir, oradan da, bir odadan geçmeksizin, verandaya varılabilirdi. Sanki bir yasak bölgeden geçiyormuş gibi, sessiz, gizlice, karanlıkta, dikkatlice, el yordamıyla ilerleyerek, nağmeleri açık seçik kendisine dek

gelen bu sıradan, anlamsız ve nefis bir biçimde çalınan müziğin dayanılmaz çekiciliğine kapılarak bu yolu tuttu.

Veranda boş ve karanlıktı, ama parlak ışıldakla donanmış iki petrol lambasıyla bolca aydınlatılan salona açılan camlı kapı açıktı. Ayaklarının ucuna basarak yavaşça oraya kaydı. Bir hırsız gibi, orada karanlıkta durmak ve aydınlıkta dans edenleri, görünmeksizin seyretmek zevki derisinin üstünde bir gıdıklanma yaratıyordu. Gözleri hemen hırsla aradıklarının peşine düştü.

Eğlence başlayalı daha yarım saat olduğu halde, olağanüstü canlı ve neşeli görünüyordu; birlikte kaygısız, senlibenli, mutlu bir gün geçirdikten sonra, ateşli ve coşkun, otele dönmüşlerdi. Tonio Kröger'in biraz ilerleyince görebildiği piyano salonunda, olgun yaşta, sigaralarını tüttüren, birçok bey kâğıt oynamak için toplanmışlardı. Hanımlarının yanında ya da salon duvarları boyunca, kadife sandalyeler üzerinde oturan ötekiler de dans edenleri seyrediyordu. Ellerini, parmakları açık olarak dizlerinin üstüne koymuşlar, keyifli bir edayla yanaklarını şişiriyorlardı. Anneler, hotozları başlarında, ellerini göğüsleri üstünde kavuşturmuş, başlarını yana eğerek gençlerin kaynaşmasını, seyrediyorlardı. Salonun bir yanına bir set yapılmıştı. Çalgıcılar becerilerini burada gösteriyorlardı. Aralarında bir de borazan vardı; sanki kendi sesinden korkuyormuş gibi, duraksayarak ve sakınarak çalıyor, bu nedenle de durmadan bozuk ve akortsuz sesler çıkarıyordu.

Çiftler sallanıyor ve dönüyordu; ötekiler onun çevresinde kol kola dolaşıyordu. Balo kılığında değillerdi, üzerlerinde yalnızca yazlık kır giysileri vardı. Kavalyeler, bütün hafta özenle sakladıkları kasabalı giysilerini giymişlerdi. Genç kızların üstlerindeyse, korselerinde küçük kır çiçeği demetleri bulunan, açık ve hafif roblar vardı. Salonda birkaç çocuk da görünüyordu; müzik durduğunda bile kendi aralarında dans ediyorlardı. Kırlangıç kuyruklu bir ceket giymiş, leylek bacaklı biri, monoklu ve kıvrılmış saçlarıyla bir il aslanı; bir posta yöneticisi ya da ona benzer biri, balonun düzenleyicisi ya da başkanı olsa gerekti. Ona, Danimarka romanının gülünç bir kişisinin canlanmışı denebilirdi. İvedilikle, terleyerek, tümüyle işiyle ilgili, her yerde hazır ve nazırdı; ayak uçlarına basarak yükseliyor, sivri uçlu asker ayakkabılarıyla ayaklarını tuhaf bir biçimde dolandırıyor ve böylece, salon boyunca işgüzar bir tavırla tavus kuşu gibi kabararak dolaşıyordu. Ara sıra gururla başını çevirdiği, konumu ve

rütbesinin belirtisi olan bin bir renkli büyük kokartın şeritleri arkasında uçuşurken, kollarını havaya kaldırıyor, buyruklar veriyor, çalgıcıları uyarıyor, ellerini çırpıyordu.

Evet, oradalardı; bugün güneş ışığı altında Tonio Kröger'in önünden geçen iki varlık.. Yeniden gördü onları ve ikisini de birden tanıyarak içinde ürpermeyle dolu bir sevinç duydu. Hans Hansen, kapının önünde, yakınında duruyordu; ayaklarının üzerinde sağlamca dikilmiş, biraz önüne eğilmiş, kırıntıların yere dökülmesini önlemek için elini çenesinin altında çukurlaştırarak büyük bir pasta parçasını yutuyordu. Ve şurada, duvarın önünde, Ingeborg Holm, sarışın Inge oturuyordu; tam bu sırada, posta memuru, hindi gibi kabararak ona doğru ilerledi, bir eli arkada diğeri kibarca göğsü önünde onu dansa çağırmak için ince bir tavırla eğildi; ama öteki başını salladı, işaretle pek yorgun olduğunu, biraz dinlenmek istediğini anlattı; bunun üzerine baş memur onun yanına oturdu.

Tonio Kröger, onlara, bir zamanlar kendileri için sevi acısı çektiği iki varlığa, Hans ile Ingeborg'a bakıyordu. Bunlar onlardı, yalnızca özellikleri ve giysilerinin benzerliği dolayısıyla değil, ama daha çok, ırkın ve tipin aynılığıyla da onlardı. İnsanda bir saflık, duruluk, neşelilik, aynı zamanda gururlu, yalın, erişilmez bir soğukluk düşüncesi de uyandıran açık çelik mavisi gözlü, sarı saçlı soyları dolayısıyla da onlardı.. Onlara bakıyordu; gördü ki Hans eskisinden daha atak ve denizci giysisi altında, geniş omuzları ve ince kalçalarıyla, daha da gürbüzleşmişe benziyordu; Ingeborg'u gördü; başını çapkınca yana atıyor, elini (ne pek güzel, ne pek ince küçük bir kızın eli), kendine özgü bir tavırla ensesine götürüyordu. Robunun hafif kolu dirseğinin üstünde kayıyordu, ansızın, öyle acı bir özlem gönlünü sarstı ki, yüz çizgilerinin kırıştığını kimseye göstermemek için, istemeden karanlığa doğru geriledi..

Tonio Kröger, "Unuttum mu sizleri?" dedi kendi kendisine. "Yo, asla unutmadım; ne seni Hans, ne de seni sarışın Inge! Sizin için çalışıyordum ben, alkışları işitirken, yan gözle çevreme bakıyordum, sizin de katıldığınızı görmek için.. Don Carlos'u okudun mu şimdi Hans Hansen, bahçenizin kapısı önünde söz verdiğin gibi? Okuma onu! Bunu senden istemiyorum artık. Yalnız olduğu için ağlayan o kraldan sana ne? Parlak gözlerini, şiirlerin ve karaduygulu düşüncelerin satırları üstünde gezdirerek bulandırıp soldurma.. " "Senin gibi olmak! Yeniden dünyaya gelmek; senin gibi dik, şen ve saf; olağan, düzenli ve ağırbaşlı.. Tanrıyla ve insanlarla uyumlu olarak büyümek, kaygısız ve mutlu kimselerce sevilmek ve seni kendime

karı edinmek Ingeborg Holm ve senin gibi bir oğlum olmak Hans Hansen, bilgi denen tanrısal ilençten ve yaratma acısından uzak olarak bayağı yaşamın mutlulukları içinde yaşamak, sevmek ve mutlu olmak.. Yaşama yeni baştan başlamak? Ama boşuna, böyle olacak değil mi gene? Bütün olanlar yeniden olacak değil mi? Çünkü kimilerinin zorunlu olarak yollarını sapıtması, aslında onlar için bir yol olmadığındandır."

Müzik sustu; dinleniyorlardı: Serinletici içkiler dağıtıldı; başmemur, elinde Ringa salatasıyla yüklü bir tepsiyle şuraya buraya koşuyor, Bayanlara hizmet ediyordu. Ingeborgun önünde bir dizini yere koydu, küçük kupayı sundu ve bu, Inge'yi sevinçten kızarttı.

Ama salonda, camlı kapıda, ayakta duran seyirciler göze çarpmaya başlamıştı. Sıcakta kızarmış güzel yüzler, şaşkın ve soran sözlerle ona doğru dönmüşlerdi; ama o, gene olduğu yerde duruyordu. Hans ile Ingeborg, onlar da küçümsemeye benzer tam bir kayıtsızlıkla, şöyle bir göz attılar. Ancak o, birden bir gözün, salonun bir köşesinden kendisini aradığının ayrımına vardı. Başını çevirdi ve hemen gözleri kendisine bakan gözlerle karşılaştı. Yakınında, ince, uzun ve soluk yüzüyle, önceden de görmüş olduğu bir genç kız bulunuyordu, çok da dans etmemişti. Kavalyeler çevresini almamıştı; onun orada, dudaklarını kısarak, yalnız başına duvarın önünde oturduğunu görmüştü.. Öteki kızlar gibi, o da açık ve uçan bir rob giymişti; ama saydam giysisinin altından sivri ve cılız omuzları belli oluyordu.

Zayıf boynu, zavallı omuzlarının arasına öyle derin gömülmüştü ki sessiz kızcağız biraz kambur gibi duruyordu. Parmaklarının ucunu gösteren ince yarım eldivenlerle ellerini, parmak uçları hafifçe birbirine dokunacak biçimde, yassı göğsüne koymuştu. Başını öne eğerek, katı ve baygın gözlerle Tonio Kröger'i tepeden tırnağa süzüyordu. Tonio Kröger yüzünü çevirdi..

Şuracıkta, pek yakında, Hans ile Ingeborg'un yanına oturmuştu, belki de onun kız kardeşiydi. Çevresini alan al yanaklı öteki insanlarla birlikte yiyor, içiyor, gevezelik ediyor ve eğleniyorlar, duru sesleriyle birbirlerine sataşıyorlar, kahkahalarla gülüyorlardı. Onlara biraz yaklaşamaz mıydı? İkisinden birine aklına gelecek bir şakayı söyleyemez miydi? Onlar da gülümseyerek yanıt veremezler miydi? Bu onu mutlu edecekti ve bunu yapmayı da candan istiyordu; sonra odasına, onlarla arasında ufak bir bağ kurabildiği kanısıyla, hoşnut dönebilirdi. Diyebileceği şey üzerine düşündü,

ne var ki bir şey söylemeyi de göze alamadı. Aslında, söylese bile her zamanki gibi olacaktı: Onu anlamayacaklar, şaşkınlıkla dinleyeceklerdi. Çünkü onların dili, kendisinin dili değildi.

Şimdi dans yeniden başlayacak gibiydi. Baş memur, salonun dört yanına koşturuyor, bütün beylerin ve hanımların birbirleriyle dans etmelerini sağlamaya çalışıyor, sofracının yardımıyla ortada kalabalık eden sandalye ve bardakları kaldırıyor, çalgıcılara buyruklar veriyor ve ne yapacaklarını bilmeyen birkaç beceriksiz şaşkını da omuzlarından itiyordu. Neye hazırlanıyorlardı. Çiftler dörder dörder kareler oluşturdular. Tonio Kröger'in yüzü acı bir anıyla kızardı; kadril oynayacaklardı.

Müzik başladı, çiftler diz bükerek birbirlerinin arasından geçtiler, baş memur komut verdi; komutları Fransızca veriyordu, Tanrı bilir ya, geniz hecelerini, tartışma götürmez bir kibarlıkla söylüyordu.

Ingeborg Holm, camlı kapının yakınındaki karede, Tonio Kröger'in yanında dans ediyordu. Bir yandan öbür yana, önden arkaya, yürüye yürüye, döne döne gidip geliyordu; zaman zaman saçlarından ya da giysisinin ince kumaşından süzülen güzel bir koku kendisine dek geliyordu. O, bu son günlerde belli belirsiz kokusunu duyduğu ve acı hoşluğunu duyumsadığı, şimdi de benliğini tatlı azabıyla bütün bütüne dolduran ve öteden beri bildiği bir duygunun işkencesi altında gözlerini yumuyordu. Bu neydi acaba? İstek mi, kıskanma mı? Kendini aşağı görme mi?

Düşünüyordu: "Moulinet des dames! Güldün mü sarışın Inge, güldün mü bana moulinet dans ettiğim ve öyle gülünç düştüğüm zaman? Bugün de güler miydin, bugün böyle ünlü bir adam olduğum halde? Evet, gülersin ve buna yerden göğe hakkın var. Hatta ben, İstem ve Tasarım Olarak Dünya'yı, Kıyamet Günü'nü, Dokuzuncu Senfoni'yi yaratmış olsam bile, gene de gülmekte sonsuza dek haklısın." Onu seyre daldı, epeydir düşünmediği bir şiir aklına geldi; oysa, pek iyi tanıdığı, bildiği bir şiirdi: "Uyusaydım da sen dans etseydin." Bu sözlerde anlatılan bir kuzey kara duygusunun ve derin beceriksizliğin ağır duygusunu çok iyi tanıyordu. Uyumak.. Yalnızca ve tümüyle, iş ve dans haline gelme zorunluluğu olmadan; tatlı ve tembel, içimizde yatan duygularla yaşayabilmek, ama buna karşın dans etmek, çevikçe ve her zaman tetikte, sanatın bu güç, güç ve tehlikeli kaba dansını yapmak zorunda kalmak ve bu aşağılık karşıtlığı tümüyle unutamadan, dans etmek zorunda kalmak. Oysa öte yandan sevmek..

Birden hepsi delice ve coşarak dans etmeye koyuldular, kareler bölündü, dans edenler kaya kaya, sıçraya sıçraya dağıldılar; kadril bir galopla bitti. Müziğin coşkun, hızlı ritmine kapılan çiftler, Tonio Kröger'in önünden, birbirini kovalayarak, koşarak yakalayarak ve soluk soluğa kesik kahkahalar atarak geçiyordu. Çiftlerden biri, dönen ve gürültüyle ilerleyen herkesin tutulduğu kasırganın sürüklenmesiyle ona doğru yaklaşıyordu. Genç kızın ince yüzü soluktu, cılız omuzları pek yüksekti. Ve birden Tonio'nun önünde yanlış bir adım, bir kayma, bir düşme oldu.. Solgun yüzlü kız yere düşmüştü. Öyle sert, öyle yeğin düştü ki.. Kavalyesi de düşmüştü. Ve canı çok acımış olsa gerekti ki damını büsbütün unutmuştu, yarı doğrularak yüzünü ekşite ekşite dizlerini ovuyordu. Düşünce, anlaşılan tümüyle sersemleyen genç kızsa hâlâ yerde yatıyordu. Bunu gören Tonio Kröger yavaşça ilerleyerek kızın kolundan yakalayıp ayağa kaldırdı. Bitkin, şaşkın, mutsuz bir durumda gözlerini Tonio Kröger'e bakmak için kaldırdı ve ince yüzünü hafif bir kızıllık kapladı.

Aşağıdan yukarı, bitkin ve karanlık bakışlarıyla ona bakarak: "Tank! O, mange Tank!" dedi.

Tonio Kröger, "Artık dans etmemelisiniz, küçük hanım" dedi yavaşça. Sonra bir kez gözlerini onlara, Hans ve Ingeborg'a doğru çevirdi ve uzaklaştı. Verandayı da, baloyu da terk ederek odasına çıktı.

Karışmadığı bu eğlenceden yarı sarhoş ve kıskançlıktan bitkin bir durumda ayrıldı. Gene, tıpkı eskiden başına gelen aynı şey yineleniyordu; gene siz güzel kumralların, siz mutlu yaşayanların yüzünden karanlık bir köşede yüzü ateşten yanarak, acılarla ayak üstü dikili kalmıştı. Ve sonra tek başına uzaklaştı. Ama şimdi onlardan biri gelmeliydi! Ingeborg gelmeliydi! Gittiğini anlayarak, gizlice ardı sıra gelip ellerini omuzlarına koymalı ve "Gel bizimle içeri! Sevin, seviyorum seni!" demeliydi.. Ama gelmedi. Böyle şeyler olmadı. Evet, bu kez de eskiden olanın aynı olmuştu. Ve o zaman olduğu gibi, şimdi de mutluydu; çünkü gönlü yaşıyordu.

Ne var ki, o şimdi neyse o oluncaya dek geçirdiği zaman süresince var olan neydi? Uyuşma; boşluk, buz; ve ruh! Ve sanat!

Soyundu, ışığı söndürüp yattı; yüzünü yastığına çevirerek, kendi gözünde kendisinin sevme, acı çekme, mutlu olma biçimini simgeleyen ve yaşamı, yalın ve derin duyguları, yurdunu anımsatan masum ve ahenkli birkaç kuzey hecesini, iki adı fısıldadı. Ta o zamanlardan bugüne dek geçen yılları düşleminden geçirdi. Başından geçen incitici duygu, sinir ve düşünce

serüvenlerini anımsadı. Kendisini alayın ve enine boyuna düşünmenin yediğini; bilginin, bomboş ve inmeli gibi bıraktığını; yaratıcı eylemin ateşli ve titreten üşümeleriyle yarı yarıya mahvettiğini; vicdan azabının işkenceleri içinde, azizlikle kösnüllüğün en aşırı eğilimleri arasında sendelemekte; incelmiş, eskimiş, soğuk ve yapmacık bir biçimde kışkırtılan esrimelerle bitmiş ve tükenmiş, serseri, yıkık, acılar içinde ve hasta gördü. Pişmanlık ve özlemle hıçkırdı.

Çevresinde her şey sessiz, karanlıktı. Ama aşağıdan, yaşamın soğuk ve uyutucu, üç tempolu, tatlı ve bayağı ritmi ona değin geliyordu..

IX

Tonio Kröger kuzeyde oturmuş, dostu Lizaveta'ya verdiği sözü yerine getirmek için yazıyordu:

"Aşağıda, benim yakında döneceğim Arkadia'da oturan sevgili Lizaveta'ya:

"İşte bir mektup ki sizi düşlem kırıklığına uğratacaktır. Çünkü biraz genel şeylerden söz etmek istiyorum. Sakın bundan, anlatacak hiçbir şeyim olmadığını, başımdan kendime göre hiçbir olay geçmediğini çıkarmayın. Tersine! Dünyaya geldiğim ülkede beni tutuklamak bile istediler. Ama oraya gelince kendim anlatacağım bu olayı. Şimdi kimi günler, bir sürü öykü anlatmaktansa adam gibi genel konular üzerine konuşmayı yeğlediğim oluyor.

Anımsıyor musunuz Lizaveta, bir gün bana siz bir kentsoylu, kendi çevresinden çıkan, yolunu sapıtan bir kentsoylusunuz demiştiniz! Siz bana bu adı, daha önce ağzımdan kaçan başka açıklamalarımın çerçevesinde yaşam dediğim şeye olan aşkımı anlattığım bir gün vermiştiniz; böyle söylerken ne denli doğru söylediğinizi ve benim kentsoylu ruhumla yaşama olan aşkımın bir tek ve aynı şey olduğunu anlayıp anlamadığınızı soruyorum. Bu gezi, bana bunlar üzerine düşünme fırsatları verdi..

Biliyorsunuz, babam kuzey yaratılışında bir adamdı; düşünceli, derin, dindarca dürüst, kara duygululuğa eğilimli; belirsiz ve yabancı bir kökenden olan annemse, güzel, zevkine düşkün, saf gönüllü, gevşek olduğu denli

tutkulu ve içgüdüsel bir hafiflikteydi. Bütün bunlar, kuşkusuz olağanüstü olanakları olduğu gibi olağanüstü tehlikeleri de içeren bir karışım oluşturuyordu.Ve bu karışımdan şu dünyaya geldi: Sanat uğruna çevresini yitiren bir kentsoylu, iyi ve güzel yaşama özlemi duyan bir çingene, vicdanı rahatsız bir sanatçı.

Çünkü benim bu kentsoylu vicdanımdır ki, bana bütün sanat çalışmalarında, bütün sıradışılıklarda, bayağıdan uzaklaşan her şeyde, her dehada, son derece bulanık, kuşkulu bir şeyin varlığını göstermektedir. Ve gene benim bu burjuva vicdanımdır ki, bana sıradan, saf, hoş ve olağan, dehadan yoksun ve akılcı her şeyi bir aşık zayıflığıyla sevdiriyor.

İki dünya arasındayım, ikisinde de rahat değilim; bu durumda benim için yaşamak biraz güç. Siz sanatçılar bana kentsoylu diyorsunuz, kentsoylularsa beni tutuklamak istiyor.. Bilmiyorum, hangisi beni daha çok kırıyor. Kentsoylular budaladır; ama benim kaygısız ve tutkusuz olduğum yargısına varan sizler, siz güzelliğe tapanlar, düşünmelisiniz ki sanatçılık denen bir şey vardır ve bu, o denli güçlü ve o denli talihin zoruyla sanatçıya verilmiştir ki, bu kör zorunluğu içinde duyan insan için bayağı yaşamın zevklerini tatmaktan daha büyük bir istek ve özlem olamaz.

Görkemli ve şeytansı güzelliğe götüren yolda serüvene atılan ve insanları aşağı gören gururlu ve soğuk kimselerin hayranıyım; ama onları kıskanmıyorum, çünkü bir yazın adamını şair yapabilen bir şey varsa, o da benim insansal, yaşayan ve bayağı şeylere karşı duyduğum kentsoylu aşkımdır. Her coşku, her iyilik, her neşe ondan gelir ve öyle sanıyorum ki, bir kimse ruhunda bu aşk olmayınca, gene çınlayan bir tunç, şıngırdayan bir zilden başka bir şey olamaz.

Bugüne dek yaptığım bir hiçtir, büyük bir şey değil; varlığıyla yokluğu bir. Daha iyisini yapacağım Lizaveta, söz veriyorum. Şimdi size yazdığım şu anda, denizin gürültüsü bana kadar yükseliyor ve gözlerimi yumuyorum. Bakışlarım doğacak bir dünyaya, biçimlenmeye gereksinme duyan, taslak halindeki bir dünyaya dalıyor; kendilerini ele almamı ve kurtarmamı isteyerek bana işaret eden kalabalık insan gölgeleri görüyorum. Trajik gölgeler, gülünç gölgeler ve aynı zamanda hem gülünç, hem de trajik olan başka gölgeler; ve ben bunları özel bir aşkla seviyorum. Ama benim en derin ve en gizli aşkım kumral saçlı ve mavi gözlülere, açık gönülle ve istemle yaşayan varlıklara, mutlu olanlara, sevimlilere, sıradan insanlaradır.

Bu aşkı ayıplamayın Lizaveta; iyi, yaratıcı ve verimli bir aşktır bu. Coşkulu ve kara duygulu istekler, biraz gözü tok ve pek masum bir mutluluktan başka bir şey olmayan bir aşk..